

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః.

202/5

గుం టూ రి సీ మ, ఉత్తర రంగము.

ఇది

శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే,

రచింపబడి,

బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి భైరవమూర్తి గారిచే

స్వకీయమగు

భైరవముద్రాక్షరశాలయండు.

ముద్రించి ప్రచురింపబడియె.

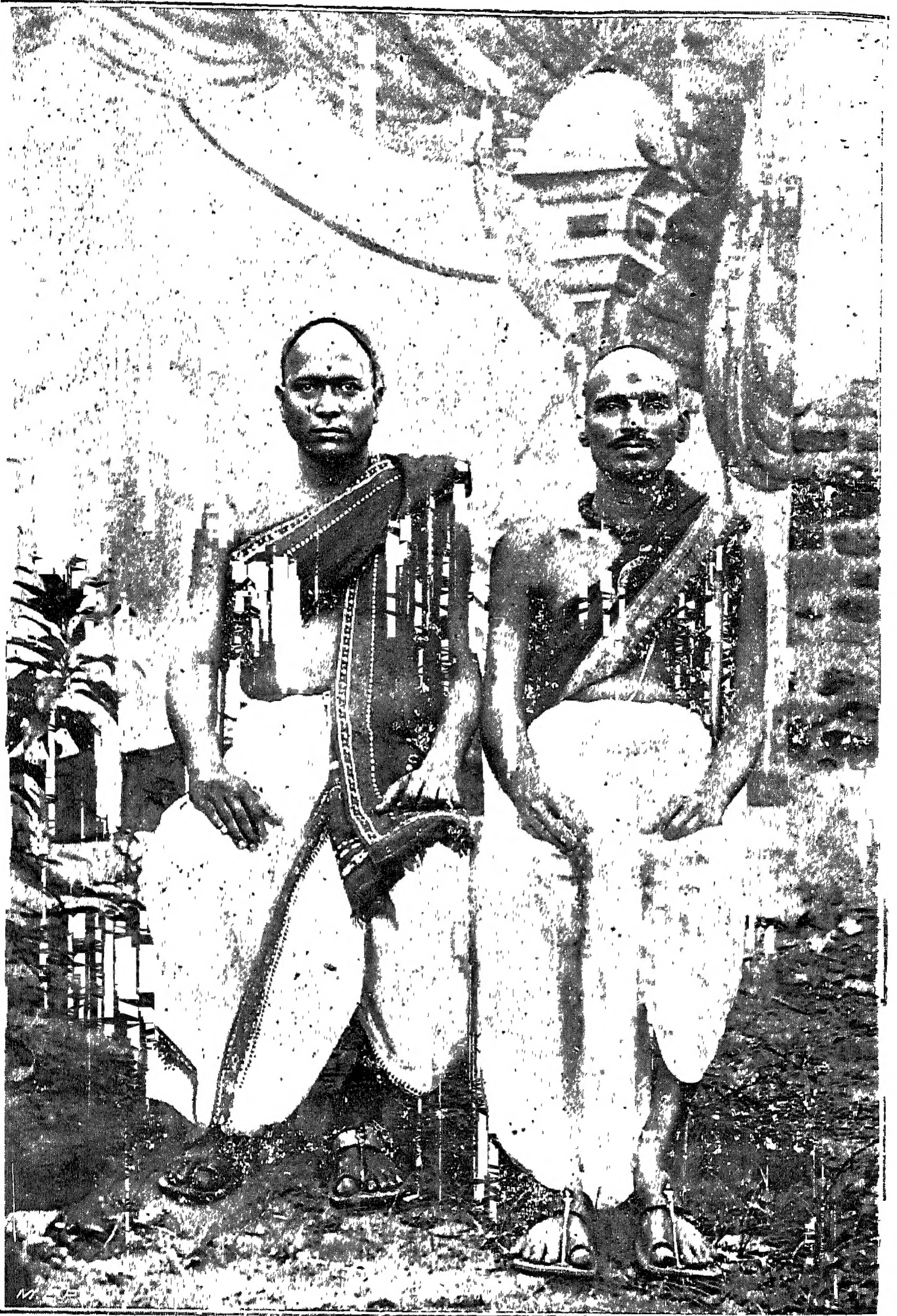
మొదటికూర్పు, కాపీలు 1000.

వెల రు 1—0—0.

కాపీరైటురిజిట్టు.

1914.

బందరు.



తెరువతివేంకటేశ్వరులు ,
శతావధానులు.

ఉ పో ధ్వా త ము .

చదువరులారా?

విపుల మగుపూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదివెయున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరులయుఁ దదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. 113 వపుటలోని శ్రీసోదర:ల తస్పడు రిజస్టరుత్తరముకూడఁ బైవిషయమును బలఁఱుచునట్టిదయే, అదియటులుండె, ఈక్రింది యుత్తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సారావుపేటతాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను నుకవిపాదసద్భవిధేయపరమాణువును...నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యేయోర్పులేనియోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అక్టోబరునెలలోఁ బ్రచురించిన సువర్ణలేఖలో తమ్మును దమయనధాననిందను గూర్చి వ్రాసినయవాచ్యోపన్యాసములో నన్నదస్కతుదాగునిగాజేర్చి, 'పోర్జరీ'యనియేని వెరవకప్రకటించియున్నారు ఆసాహసచాకచక్యములు వారికేతగును నిజమునకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధమ్యుడనుకాను ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెపుడుచూచితినో యాయసత్యవాది యుపన్యాసమెపుడు వ్రాసితినో పరమాత్మునకెరుకయగు, ఈజాల్తప్రజ్ఞలు తము యెరింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకునేసిట్లనపరాధినని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహ పూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

3 || టక్కురులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించునాకడంకయుఁదమకే

చిక్కెను వెంకటకవివర?, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలన్.

చిత్తగింపుడు. వరెం,నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పుడు సృష్టి సేయఁ గలమహానుభావులు చేతులలోఁ గలసోదరులకు నెవరు దీటు గాఁగలరు? పైయొత్తరమువలన వారిపక్షమున నుంచువారితత్త్వము సుంత దెలిసియుండును గానఁ దాదృశుల*ప్రల్లదములను నిత్యమును బ్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముదిజ్ఞాత్ర)ము.)

‘మీలో వెంకటకవియా ?, తిరుపతికవియా ?, ‘వెట్టివెంకటాయ’ నిజముగా శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమునకుపమింపఁదగినది యొక్క—మేడిపండే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనకిదాసుఁడు అనువేషధారి అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, ఆన్నల్లారానాదీపెండ్లి, అనికేకలువేయునట్లుగామేముశతావధానలమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బరిహాసపాత్రముగా నున్నది, “వారిపూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరిసీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియలనెఱిఁగించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, ‘వీరీదండాలపుబని నేల చేయవలెను, చివుకుల అప్పయశాస్త్రుఁట?... మసారంజనిమీద మామిడికేడు, , . తురకదానరికి లుతమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయ్యశాస్త్రీతురక తెలుగుకు , వెర్రవ్వయ్యా, ... తిరుపతి వేంకటేశ్వర్లమేళంలో యితడోహంగుదారుడం, - చీవాట్లు తినకు : ‘వేశ్యవిధమున... వీరునిండ్యుండుటచాలశోచనీయముగానున్నది, నియోగిభూమిలులనియు...యు...యుఁ దెబ్బగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దులవాండ్రు... పైన..., యిచ్చిన ఎట్టియధముఁదైనను వానిని మహారాజు... అని పొగడుచుండురు, అట్టిమతము నే తమగవలంబించుట చాలశోచనీయము,, ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, “తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు... వేశ్యమాత కప్పయో చెల్లెలయైన ప్రజ్ఞచేసఁగనించుచు... యనుకూలురైనవారిని బెద్దఁబొగడుచుఁగంజాయిపోతురా, సారాయిపోతురా. బాపసూండ్లందల్లా పెద్దోడుతాగలేద,, అనుపాటలుపాడుచున్నారు “చీ, చీ, యనినిరసింప శోచ్యస్థితిలోనున్న యధినవనరన్వతిని,, ఆయన (ఏర్పూరి సుబ్బయ్యగారు) తి॥ వెం॥ ల, నెక్కించి యనృతమహిషమ్ములంబూనిచి పాపపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు, అయ్యగంగరాజుగారు శిగంగరాజుగారూ, ఓహోగంగరాజుగారూ? మురిగినకాలునుమాసిపెట్టుకొని, మీగుఁడూరుసీమ,, సలాములుచేయుచున్నాను క॥ మస్తాను నామకుండ... మహామనుసుతుండ౯’, ‘గానిస్వయంపాకివానిసర్వశున్యశతకము,’ ఇట్టితప్పుడుకూతలు కుప్పతెప్పలు, ఈస్వయంపాకివాఁ, డెవరో

యుక్తాయుక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణి' మనోరంజనుల,యందలి పరవతప్రాయము లగుదబ్బిలల నిందుదాహరించి ఖండించుటకు మీ రేసమ్మతింపరు, భోకులహృదయమునం దవి యేతరున నెక్కి యున్నవో గుంత తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్వయమునకుఁ గొండొక వివేక మబ్బవచ్చునని యెంచి దిజ్ఞాత మంచులకు సాధకములగునంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)..... మఱియు హితకారిణి,మనోరంజని,యీ రెండుపత్రికలు మీ కపయశస్సును గలిగించుటకై గంకణముఁగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలై నెలలో వెలుపడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుంటూరిసీమ గ్రంథమునంతను, విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక „యతోధర్మస్తతోజయః,, చూడఁజూడఁగొందఱు

యెఱుఁగుదురా?స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికివచ్చినపాట్లివి.

(మనోరంజనిచేయునధిక ప్రసంగముదిజ్ఞాత్రము.)

ఓయెందుగండిక పులారా' జైలులనరయుఁడయ్య, భరణంబునకు దావజై పుఁడయ్య, ఒడలెరుంగనిసివ మిప్పుడుండఁదగునె, „చీచీయనిప్రజ్ఞాతిశయులేవగింపఁగ నేతాపున నభయటన్ననింక నేగకుఁడీ, 'వారు (తిరుపతి వెంకటకపులు) వ్యర్థముగామాపైమిడుకుదురు, నీయిజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరిపద్యమెట్లా,, „వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపుచెదముల,, „అమ్మదగ్గఁగ్రిందఁ దొంగున్న నేమి ఆయ్యదగ్గఁగ్రిందఁ దొంగున్న నేమి,, „లేని మగతనము నాశించియెగదో తమలో నెకరు మీగమించికొనిరి,, „పాగా, పంచాచూచి పాపరాజువనుకొన్నాను, పేర్కొనుటలోయ్- యీరాజా,, „చీచీ వహ్వోయెంతబిడ్డె ఈబిడ్డెనువీరు (తి|| వెం||కపులు)మాయంటిపారుగుబుచ్చమ్మకడ నేర్చుకొని యుండవలెను మాచిన్న నాఁడు మాపారుగున నెక సద్రాబ్బమ్మఁడు నివసించెడివాఁడు' ఆయనభార్య బుచ్చమ్మ కొంచెగ్గైయాటకత్తె....,, „పండితరాయలు తిట్టెఁగాని తమవలెబూతులు తిట్టితన్నులు తిని.....”

* ఇట్టి వెన్నోకలపు, పాకముముదురుచున్నది, ఇందుమొదటివేవో

మీయమూల్యమగుకాలమును వ్యర్థపుచ్చజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలికాలమహీమ.....,, ఎ, యస్, రామకృష్ణులు,

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10-2-14.

“హితకారిణి,,యనువలూరులో ప్రచురింపబడుచుండువారపత్రికలోయిప్పటిక్కి వారమునుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలోయున్నా, ది 1-2-14 తారీఖుపత్రికలోయున్నా, పాతగోడగుపూత చక్కన, అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అవాచ్యపువ్రాతలను తమ రుపత్రికాముఖమునచూచియేయుందురు. యిట్టిచుప్పిస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండుఘనుండెవడో, సశేష,మనివ్రాయుచుండుటచేదెలియకుండానున్నది. గుంతమాత్రపుకారుకూతలు వ్రాసినంతనే...యిట్టి తప్పుడువ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసినయడల తెలుపవేడెద* జానపాటి వెంకటప్పయ్యవ్రాసెను

యేలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?.

మై, కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7-9-13,

...,,హితకారిణి మీరుచూచుటలేదా, వాగుడెక్కునయినదే.

జా|| పట్టాభిరామశాస్త్రి.

కొన్ని తప్పదక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖములు నుండి ఇతడుగూడ నొకనత్య నివేదకుడే, ఇతడును వినుగ్యనకర్తయే, ఇతడునుమానిసియే??? ఔరా? కాలమహీమ, శాంతంపాపమ్

లోకులయభిప్రాయముల నటుంచి తోడిపత్రిక లగు సుదర్శిని మొదలయినవి
వీరలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాక పోదు.
(1914 నెం॥ జనవరి 1వ తేది సుదర్శిని పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి.

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిషేధ దెచ్చటఁ జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటమయి గురుకులవాస పాఠపఠనాది వృథా శ్రమము లక్కఱ లేకుండనే సులక్షణసార నామ క గ్రంథమాత్ర శరణ్యులయి తగుదుమని ముందునకు వచ్చుచున్నాము. తమ రాడుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యండి మిట్టి పద్యముగా పొదుపువెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇందంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడిబాలిశులతోడనే సల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండలకెసల్లు పెట్టఁజూచుచు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచిక పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నొడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నారు! ఇందుకుఁగారణ మిప్పు డీ తెగయెక్కువగుటయునా తెగ తక్కువగుటయే! వినీశ నాణి కిప్పుడు కాలదోషముపట్టినది. ఈపత్రికలో నప్పుడపుడు తిరుపతివెంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చించఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భమునఁ గొప్పరపుగవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సాదులు వ్రాయఁబడినది. ఈపత్రికయు ద్వైతము పాండిత్యము నభిలంఘించుటయే కాని వేరుకాదు. ఈ తిరుపతివెంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు. కొప్పరపునారి సంతకుమునువే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగదా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పు డవియు నుండవుగదా? ఇట్టి విషయములో డిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో “సుదర్శిని పత్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా,, అను నీమొదలయిన వాక్యములు కొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరోవ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయము

ము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యపర్చ చేయుటయెల్లఁ
దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవులెవ్వరు?వీరి నెందుకుఁ దిట్టవలెను, ఎందుకు
గౌరవించ వలెను?, గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును! తదనుభవము
మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది.
తిరుపతి వేంకట కవులమీఁద గౌరవభావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రం
థములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁగవిత్వవస్తు వుండుటవలన.
కవిత్వవస్తువన నేమో?ప్రత్యేక మొకగ్రంథమువ్రాసినఁగాని యిక్కడ
స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువాడుఁగూడ పదిగ్రంథములు ర
చించి మన కనుగ్రహించనిండు. అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపఱు
తము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికఁ యో
పలము (గీటురాయి) పై నొక్క రేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవ
ది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీ
టురాతిపై రెండవకణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగ
వులు నుండవుగా! అదియేలోకోరహస్యముగ దాఁచిపెట్టిడిరకఁనాకణి
క పదియార్వన్నెవచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగదుడువు” అని బూ
కరించనేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురే
మో? “వారువిన్నారు వీరువిన్నా” రని యీ మూజివాసీ సాక్ష్యము
లెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఠవేయరాదా? అవియేపోరాడును
గా. కావున నోప్రాజ్ఞులారా!, నుదర్శినీపతికాధిపతి తిరుపతివేంకట క
వులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారినిదిట్టుచున్నాఁ
డనియు,, నిత్యాదులువ్రాసి స్వచ్ఛత్రపములఁగళంకపఱచవలదు. ధైవ
సాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇ
దిగాకనే నొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్సులు
ప్రకాశనంతు లగుదురా? లేకతృణీకరించినంతమాత్రమునఁబ్రకాశనం

తులు నిస్తే జన్మలగుదురా? పాజ్జిలోకమున నేదియో స్థిరది యుండనే
 యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాత మయమై యున్నది
 తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్సాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టి
 నది. నేటి బీటకాయలలోని నేటితో సంతర్పణములు చేయుచున్నార
 అయిన నోయధునాతనకవినామకులారా! దైవపద్ధాన్యము తన విలా
 సమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞులను మచ్చునకైన సచ్చటచ్చటడఁచి
 యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖేముఖే సరస్వతీ, కా
 ని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక రామశబ్దమైనను దెలియక
 యొండురెండు తెలుఁగు పొత్తములు చూచి యందందలి ముక్కల నే
 రి తెచ్చి యతుగఁ బెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బత్రిక లందుఁబా
 టుగా నున్నవిగదా? యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును
 సంపాదించి యా వ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁ గొట్టుకొని వ్రానికి
 ణాంక దేహు లయి యున్న విద్యాకర్మశులను గూర్చిగవ్వలక్రిందఁ దీసి
 వేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూటట గలుగదు. కా
 వున నపధారుడు. ఎంత చచ్చు కవిత్వముఁజెప్పఁ బూనినను అకారా
 కారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మి భేదములు, మున్నగు సామాన్య
 విషయము లయిన దెలియ వలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్య
 జ్ఞాన మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీ
 రి కూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యా ప్రాముఖ్యత సంపాదింప వలె
 ననెడు దురాశచే వికటనాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చె
 ప్పించు వాణీప్రసన్నుల గడ్డి పఱకలవలెఁ దీసివేయు చుందురేని అట్టి
 వారి ముక్కులు పిండి తద్రుధిరబిందువులచే భూదేవికిఁ దర్పణము చే
 యుటకై నజ్జీకృతాంగులిపుటులు కొందఱు అవ్రమత్తులయి యున్నార
 ని యిప్పుటి యమిధునకృత్య ప్రసవలాభాభిలాషు లెఱిగి యుండ్రుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. “మహారాజ నుతావాపి న సూతే— వినా” మహారాజసుతశ్చాపి న కవిః పాండితీంవినా.

(1914 సం॥ పిబ్రివరి అభినవసరస్వతినుండి.)

నీతిబోధ .

మనోరంజనీపత్రికాసంపాదకుఁడగు రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరుసీమ, ఆర్యమతబోధిని. నుదర్శిని, పత్రికలలోనవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటాది, కసిపోకమసిఁబూసికొనిపట్టుల నరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలకకడకు వాగ్వ్యయముఁజేయుచున్నారు.....పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు తిట్లుతప్పమఱియేమికానవచ్చుటలేదు.....వీరికినద్బుద్ధి గలపువా రనేకులు గలరు గాని వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగలపుచున్నారము.....

క॥ మునుబ్రహ్మద్వేషంబునఁ జనినాఁడవుకొన్ని నాళ్లు సత్యంబును గన్గొనఁజాలక నేడకటా! ఘనుఁ దిర్పతివెంకటేశు గర్హించెదనే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా పత్రపవీడి ధీవరులఁబైకొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహు లో కత్రయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్న కుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలాఁ డటం చెదన్ దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిన్ విసం బెలమినిఁ గ్రోలఁబోకుము కపిశర్వరవైరముదాల్చు బోకు మీ తెలివిడిఁగూర్చుచుమ్ముఁ బడఁదిట్టకుమయ్య? గుణంబెఱుంగుమా॥

శేషాద్రిరమణకవులు.


గునంశమున్నది ఇందునక్షత్రకుఁ డింకను నెంతో*సోదె వెళ్ళఁబెట్టెను అది యటులుండె, ఏమైనను“హితకారిణి”ప్రచురించునితరవ్యాసములకన్న భాషావిషయమగునికృష్టతలో నిది చాల మెఱుగు, ఎట్టిబూతుఁగూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి ననురహస్యమునీ‘నక్షత్రకుఁ’ డెఱుఁగఁ డని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ డింతమృదువుగా వ్రాయఁడు,మఱియు నీవిచారగ్రస్తునివిచారమును బ్రచురించిన నాఁటిహితకారిణి”యే వేటొకట నీక్రింది యక్కరములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల.18 వ తేది రాత్రి వినర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు బహదూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరిగెను.....సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతకములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గారొసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

‘నక్షత్రకుని’ తుట్టుతుదివిచార మీ‘సోదరుల’ బిరుదప్రదానాడులకుఁదగులకుండుఁగాక, అదియటులుండె, నీహితకారిణి, ననునరించి మేము నవరింప వల

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

*ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగుళూరు నాగరత్నం పాటకచేరి జరిగి యుండెను.....ముందుకవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లసో ముందుపాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు గంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రిసానిపాటకు కవులు హాజరైరి.....అదిగాక యొక చక్కని సిద్ధాంతమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. ఆహా! ఎంతనీతి కోవిదులు.....ఇంతకు “మాలాటి వారు లేరు” అనేగర్వంయున్నంత వరకు సత్యము(తి|| వెం||ల) కనులకు గోచరముకాదు....,

 నక్షత్రకుని ప్రలాపము దిజ్ఞాత్రము చూపఁబడినది, ఈ ప్రలాపమునకు నాటి గానప్రశంసా పద్యములకును గలసంబంధమును వివేచకులునిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానొడివినపద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

నిన దొకటి కలదు- పూర్వరంగపీఠిక 2 వపుట 3 వ పంక్తిలో —

‘తిరుపతిపంక టేశకవిధీకులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్,
అని సవరించుచున్నారము, ఇంతకన్న. హితకారిణిమనోరంజనలలో గణిం
పఁదగినయంశమించుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 54 వపుట 25 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి. శతావధానీ,

అని సవరింపదగుఁ, అంకులకుఁగల బీజ మిక్రిందియుత్తరము తెల్పును.
“శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీపతివెంకటేశ్వరకపి ... గురుతాహేతూకపీఠంశ్రీయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రదర్శితే సాధు శతావధానే॥
అరీరచం పద్యమిదం సభామాం, ప్రశస్తిపద్యే వ్యతిహృష్టచిత్తః॥
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

‘హితకారిణి’లో సంతమాత్రమేని గణింపఁ దగినయంశము కలదు గాని
‘మనోరంజని’ లో లవమును గానఁ బడ లేదు, దానిపోకడలు కేవలమతంత్ర
ములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి- ఆయంశ మిక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁ గలవు.

(15జూలై 1913 నం॥ మనోరంజనినుండి)

“...చూడలేదా - గుంటూరు నీమ మొదటనే నియోగు లందఱు
స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమవెట్టిధోరణిం
గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. . . ,

ఇదితనవలెఁ దెల్వితక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృద
యు లగునియోగిభిమానులకు ‘పుల్లింగములు’ పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాతఁ,

శా॥ గానంబున వినునేర్పె కా కనదు నాగస్త్రీలకుఁ గానవి

ద్యావై పుణ్య మటంచుఁ జెప్పి కొనువార్తల్ మాపఁగాఁబట్టె నే

దో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంచి ర్నిన్నునీగానవి

ద్యానందామృతవార్ధిలో మునుఁగు నార్య శ్రేణి నాగాంగనా.

తే॥ గీ॥ స్వరమురాగమ్మ పురుషుల సరణిఁ దోచు

మధురిమము పూపుఁబోఁడులమాద్రది సౌఖ్య

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయొక్క మత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర
దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నా
పాదించుచున్న యీపత్రికగాని వేటొకటిగాని యీగిషయమున కంతకన్నఁ
జక్కనియుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు
కొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అపశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయ
ణా, అంటే, బూతుమాటయునుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంకయగుటచే

పాటుగా నాగరత్నము పాటవినన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకవడదు.

.అ

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడిననుట “మగవాని గానమున
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్ను నే
వాఁడల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నెని పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం ద్రుదయింప కున్నచో.

మ

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలందురకటా? పెక్కండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ వ్రీడాకరంబొనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ వినరుహళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బొండ్లన్ జూచుట గల్గునే నభల నెట్టున్ నాగరత్నాదులన్.

ర

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి “నాగరత్న” మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై నదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొననేలని నద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకుట జగమెల్ల నూఁగెడిన్.

మ

ఉ॥ “రాగములేదు నా” కను విరాగి మనమ్మునయంబునైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగముపుట్టఁ జేయునది రాగమెని,, యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగవణిగళంబు గలనాదము లీనె మసూహరమ్ముగన్.

మ

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘ఛందానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె, తగిన నహృదయ లెవ రేసియడుగుచో * సాం
ఖ్యమతానుసారమునఁగాని, ‡ దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, § ఆలంకారికమతసందర్భ
మునఁగాని, యియ్యెడ వ్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయు
దురుగాక - పనిలోఁ బని మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినద
ని తలఁపఁ దగు నేటొక విషయమును గూర్చిబుక్కిరించినవి. అదియీక్రింది సందర్భ
మువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను సీసములో గీతి తక్కుఁ జక్కినది “స
ర్వశూన్యశతకము”నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుంగవలయు...
దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ నుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అనుసూలదృ
ష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును ని
వారించుదుగాక” అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టతుద నన్ను
ద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభాషలకు” అను పద్య
ము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వ
మేను. మున్నూ టికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తి వెంటిగంగరాజు.

* (1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వంప్రజాం జనయంతీంసరూ
పామ్॥

‡ (2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా నతుకిం యవత్యః... శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్
నచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- సగ్-౦) శ్లో॥ నాఽహం ప్రీతపు మాంశ్చాహం నన్తీ
బం..... (దేవీ-3 సగ్-౦,)

§ (3) తద్భిన్న త్వేనతి తద్గత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయొక్క మత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర
దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో దుర్ధ్వని నా
పాదించుచున్న యాపత్రికగాని వేటొకటిగాని యీగిషయమున కంతకన్నఁ
జక్కనియుపమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు
కొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అపశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయ
ణా, అంటే, బూతుమాటయునుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధుని శంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవినన్నఁ

బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకపడదు.

.అ

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడిననున్ “మగవాని గానమున్
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్ను నే
వాఁ డల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నెని పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం ద్రుదయింప కున్నచో.

.అ

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలంకురకటా? పెక్కండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో నుభామధురిమ వ్రీడాకరంబానటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ వినరుహాళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే నభల నెప్పున్ నాగరత్నాజులన్.

.ర

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి “నాగరత్న” మన
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొననేల? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగమెల్ల నూఁగెడిన్.

.ర

ఉ॥ “రాగములేదు నా” కను విరాగి మనమ్మునయంబునైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగముపుట్టఁ జేయునది రాగమెని,, యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగవణిగళంబు గలనాదము లీనె మనూహరమ్ముగన్.

.ర

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘ఛందానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె, తగిన సహృదయు లెవ రేనియడుగుచో * సాంఖ్యమతానుసారమునఁగాని, ‡ దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, § ఆలంకారికమతసందర్భమునఁగాని, యియ్యెడ వ్రాయవలసినప్రమాణములు చాలఁగలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక - పనిలోఁ బని మనూరంజనీ, హితకారిణులించుక యత్తర మీఁదగినదని తలఁపఁదగు నేఱొకవిషయమును గూర్చిబుక్కిరించినవి. అదియీక్రింది సందర్భమువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను సీసములో గీతి తక్కుఁ దక్కినది, “సర్వశూన్యశతకము”నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుంగవలయు...
దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ నుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అనుసూలదృష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును నివారింతుడుగాక” అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టతుద నన్ను ద్వేషించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభాషలకు” అను పద్యము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వమేను. మున్నూ టికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తి వెంటిగంగరాజు.

* (1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వంశ్రజాం జనయంతీగ్ంసరూపామ్॥

‡ (2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా నతుకిం యవత్యః... శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్ నచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- సగ్-౦) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీనపు మాంశ్చాహం నస్తే బం..... (దేవీ-3 సగ్-౦,)

§ (3) తద్భిన్న త్వేసతి తద్గత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యత్రాక్రొత్తమైన దానిని వేటాకచో గ్రహిం

2

చుట కయనువాద మనఁబడును ఇందులకు 'కాళిదాసు తిక్కన' లోనగును హాకపుల ననేకులఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పఁజెప్పగు అదియటులుండె ఇతరాధీనము చేసినపద్యమును మరలనాత్మసాతగ్రించుటమాత్రము తప్పుగా, దా అని యందురేని, ఆదోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జిర కాలముక్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారముచూడుడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజనందర్యసవీరికనుండి.)

(సండితుండనెడి) యనునది. 2వ పేజీలో సస్త్వత్కృత మయ్యు

ను నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపఁజేయునదికలదు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుఁగును గాన పయ్యది యస్త్వత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడందులకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మూసద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యాపహరణదోషమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచార్యదోషము నాపాదించుకుండఁ బార్థితులు.

ఈపంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినవి. గాని నేఁటివి కావు ఈసంప్రదాయముంబట్టియే మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

నీ॥ మొదలంటన డుగంటిమూలమూలల''నుండువేదశాస్త్రమ్ములు వెలికివచ్చె॥

అను సీసపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కావలసియుండును, ఆష్టభాషా''పద్యమువలెనే మొదలంట, పద్యమునందును నిట్టివలగీతిమార్పఁబడినది ఆయియఁశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక చూడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనునఁతటి తెల్వితేటలు భగవంతుఁడీయనియప్పుడాయాయీమానిశు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పలేదు గాని యిట్టివారల వ్రాతలకుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు, ఆతప్పు సోదరులతోడి

వాదిప్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతించుచు
న్నారు, ఎవ రీసడింపకయున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేకు? చూడుడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవీశ్వరులకుం గలపాండితి తెల్లమయ్యె మీ
రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు వచించుటెంతయున్
గొప్పయుఁగాదు దీటున కొవిదుతోఁ గలహంబు సేసినన్
దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా॥
ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అరరే, దుర్త్తదపూరపూరితమహా హంకారహంకారసి
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవాతక్షమాజాతనీ
చరటత్తాకవిమత్త సామజశిరస్సం ద నిర్నిద్రాకే
సరుతా తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ వీర మీశక్యమే॥

మ॥ కలరే, గ్వర్జితకాకవిత్వకలనాకాశల్యదుష్పాండితీ
చలదౌర్బల్యవిశీర్ణ బాలత్పణనీచ గ్రాసదుర్జీవనా
ప్తలఘుస్రాణకుమార్గగామికుకవి స్థాయత్తురంగాళికిం
బులుతా తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్ధరన్॥

మ॥ అవురా, నిస్తులసత్ప్రశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్త కుబంగనావితతిధైర్యస్తోత్ర పాత్రప్రథా
సవిధ స్థాననిర్దళప్రకటభాస్వత్స త్సభాశోభన
త్తవుతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రవ్యువాన్ మీరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్మిద్రవిద్వత్సమా
జమనీషాప్రియనద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛంభదత్యార్భటీ
ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు
ర్గము తాతిర్పతివేంకటేశ్వరు లనఁగా దోమలై తోచిరే॥

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర సంస్కృత కలాసందర్భవిస్తీర్ణస
త్ప్రతిభాశక్తివిమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాద్యలం
కృతవిద్యత్తవి మూర్ధరత్న నుతసత్తీర్తిస్ఫురన్తాచ్యస
మృతువా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే॥

శా. చండీసత్తరుణారసాప్త కవితాసామ్రాజ్యధారేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్భటి
పాండిత్యాశనిపాతసాధనరిపు వ్రాతాద్రినిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులు వాదంబేళి కవ్వారితో॥

క ర వ ది

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

ఒ ం గో లు

శతావధాని.

క. అనుపద్యంబులవేగన్, ఘనదీర్ఘలసత్సమాసకంబులతో నే
బనిచితి వారలకడకున్. బనిఁబూని లిఖింపరైరిప్రత్యుత్తరమున్.

చ. కవియననెట్టిఁ డో యతనికార్యమదేమొ యతండుదేనినిం
దవిలిపరింపఁగా నగునొ తత్త్వియేమొ వచో విశుద్ధియెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులనిచెప్పుచోఁ గవులుకానిజనుల్ జగమందునుందురే.

క. తెలిపితిమికీసంగతి, నలఘుయశోభాసురా?యిదంతయు నీలో
కులకుందెలిపెదరనియెం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁ డీవిశేషములిందున్
పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవసరస్వతినుండి.)

సుకవిరపుకపోలచపేటము.

ఇందుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరువతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితమున్యు లొంటికాలిపై న తే

చుచున్నారు, అందగ్రతాంబూలపువారు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరునీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,.....శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలుద్రవ్వటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁదో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున సంతపాటివా రెస్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశమువడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులువిలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాగిరాకున్నవనియుఁ గొందఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేన కేనాప్యపాయేన ప్రసిద్ధఃపురుషోభవే” త్తనుల్లో కప్రమాణానుయాయమండలిలో గణింపఁపడి బుధజనపరిహాసయోగ్యత నిచ్చుగింపక శౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనినసంగతి వారు (పై విధముగ సభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది.....శ్రీ కవివరులవలని పరాభవముసహితము గ్రంథస్థ మై శ్రేయోదాయకమగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తులచారిత్ర మెంతవ్రాసిననులేఖకులకు విసువు పుట్టవలసినదే కాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్ధతినుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవర్యులలోన దిట్టయా నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది చాళుక్యవంశ సంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోఁగియాడి

అలకృష్ణ దేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొసర్చి

తంజాపురీశునానా ననుంటపమందు మంతుకొక్కఁగఁజాల అంతునల్పి

గీ|| ఇళాడుకింక విదంతిమ్మ గేంద్రులై న, సరసతిరుపతివేంకటేశ్వరులంబుటఁ
బీటవెట్టుక నూర్చుండెఁబ్రభులహావ, భావరసపేటినత్కువితానధూరి

సికింద్రాబాదు }
8-7-1913

ఇట్లు,
చివుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మామాతా రతమ్మము నెఱుంగని వారెవరు, మాకుఁ దెలియకున్నను నితరు
లకుఁ దెలిసియే యున్నది ఈక్రిందివాక్యములు గూడఁ దలకింపుడు.

(1) హితోపతేశము.

కొప్పరపుకవులు నియోగులైనందున శాఖాభిమానముచే గొం
దరుకల్పించిన కారణమువల్ల యీ రెండవకలహమునుకలిగినవనిప్రతిమా
నుజునకును తెలిసినయంశమే... పండితకవులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యా
తిగాంచి... బ్ర|| తిరుపతి వెంకటకవులు సంపాదించిన విశాలమైన స్థితియే
యితరులకు కన్నెర్రజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియో
గిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకవులను పురికొల్పి
అదివరకు వారికి బ్ర|| తిరుపతి వెంకటకవులయందున్న భక్తివిశ్వాస
ములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసి
నందులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది . . . లేనిపోని ద్వేషములను
మనసునందుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల
సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాస్పదము . . . పండితులైన
వారు వైదికులయిననేమి నియోగులయిననేమి మఱియొక శాఖవార
యిననేమి. . . కావున ఓనియోగి సోదరులారా? మీ శక్తియంతయు దీక్ష
వల దుఃఖాస్పదమయిన యీనిష్ప్రయోజకపు కలహములయందును
వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినియోగించగలందులకు త్రికరణశో
ద్ధిగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడు
నిష్కళంకమైన మనములతో విచారింపుడు దోషములున్నట్లనింపుడు.

జగ్గయ్య పేట,

ఇట్లు,

హితముగోరు, ములుగు, సుబ్రహ్మణ్యం.

. . అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి . శాఖాభిమానముమొదలగుకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొదలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పర పుసోదర కవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమునులేదని నాతలంపు యీకొప్పరపు వారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుసంశయం దరకును విశదమే కాని వారి యందభిమానముగలవారు మాత్రమువారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రయత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొనితెచ్చెదరా . . వారికున్నపాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన సంతెచాలును , బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకటకవులతో అకారణముగా తమసితి తామెఱుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెప్రోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముశాఖాభిమానుల ప్రోత్సాహమే, వారుప్రోత్సహింతురుగాకవీ రేలసమ్మతింపవలెను . . . వారి పేరు లడుగువారెవ్వరు . . .

జగ్గయ్యపేట 4-7-13.

శి॥ వీరభద్రయ్యవ్రాసె.

ప్రాజ్ఞు లెఱుంగనిది లవమును నుండదు, వారి కాయాయీచరిత్రగ్రంథములతోఁ బనియే లేదు, కాని కొన్ని కారణములవలన వారుగూడ సంతరంగవ్యతిరిక్తముగా నడువ వలసివచ్చును. అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల నన్యథా వెలిపుచ్చుటను గూర్చి పూర్వరంగమున దిక్ష్మాత్రప్రదర్శనముచేయఁబడినది- ఇట మఱికొందఱునుగూర్చి ప్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయుత్తరముం దిలకింపుడు.

...“ అయ్యా, యిందుతో... సంగతులు కొన్ని... వ్రాసుకున్నాను, ... నేను వ్రాసినసంగతి ప్రమాణస్ఫూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...లలో కొండరివలె అభూతకల్పన కల్పించివ్రాసినవిగావు, అవసరమగునేని యీ ప్రస్తావము జర్చిన శ్రీ శాస్త్రిగారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బయ్యగారివల్లనూ వొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పినపాటియందు జర్చబడిన సభయొక్క విషయములుకొండరివల్లనాకు తెలియబడి పాటిలోనిజమనినమ్ముటకు...వీలులేని... యాస్తుతులలోనినిజానిజములు తెలియగోరియుండగా, కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాసనాధిపతులున్నూ, అగ్రహారీకులున్నూ, ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధులును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సవాస గ్రామమగు బాలేమర్రు నేనువెల్లి శ్రీ రామశాస్త్రిగారిని గూర్చి, అయ్యా. . . గనుకశలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నానుధీవరులిటునుడివిరి, ... అవుటవల్లనన్నూ, ఆసభజరుగుటకు మూలకారకులున్నూ, అప్పటిచూఖండం...గున్నానగు . . . పంతులుగారిప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభకగ్రాసనాధిపతిపదవి కొప్పితిని, . . . పండితులు అగ్రాసనాధిపతులుగానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ జెప్పెదను - నేను వారిని గూర్చి చెప్పిన . . . పద్యములుగూడా శ్రీ . . . గారి...వల్లనని యెరుగుడు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, ఆగ్రామాధికారులున్నూ, . . . న్యాయైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్రి వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడివిరి, “శాస్త్రిగారూ? నాటిసభ యందు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు చెప్పవలెటకు మనఃసాగ్గకయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొప్పింపజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు . . . అనునర్థముగల పద్యములను జదివితని . . . యీపద్యములు సోదరులు విని. . . తోనున్నూ పంశీకులతోనున్నూపోల్చి రేకానితమ్మునుగూర్చిపొగడలేదని . . . యిదిగాకబ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకుసంబంధించు, అవాచ్యప్రసం

గములుసభలో ప్రారంభించుటయెకాక వారి నేమోసాధించెదనునియెడ
గు, . . . అనాదినుంచి హెచ్చుకు ఏనుగునున్నా తిగ్గుకుదోమనున్నా
పోల్చుటకలదు గాని వీరికిట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు తగ
దని నేను చెప్పెదను” యీసంగతులు బా లేమక్క, గ్రామములో బా
లేమర్తి, లక్ష్మీనరసింహంగారియింట్లో చిచ్చించబడినననిన్ని యధార్థము
లనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు,
పెదపరిమి, మకాం, కొడవటికెల్లు, నందిగామ పోష్టు. కృష్ణాజిల్లా,
ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బ్రి|| శ్రీ|| వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిలవారుగూడఁ దమయంత
రంగము సెకనంపన్నగృహస్థునకు సెనంగియున్నారు. ఆయంశమును దెలుపు
నుత్తరము మేమిటను నుదాహరింప నసమర్థులము, లకోటాప్రశ్న గాఁజెప్పుచున్నా
రము, వారియంతరంగము వేఱు, ముమ్మాటికిని. వేఱు, వేఱు, వేఱు, దీనినిటులుంచికీ
శాస్త్రిలవారిమెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి లేవతేదీ కృష్ణాజిల్లాకనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రిల వారు చెప్పటలో . . . అన్నివద్య
ములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ
భావలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

పైయక్కరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచేఁ గుండలీకృత
మగుభాగము, దానిఁ గూర్చియే శ్రీ శాస్త్రిలవారికి మున్నుదాహరింపనసంపన్న
గృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచినప్రసక్తియెల్ల మేమెఱిగినది
యే ఇట్టిప్రసక్తి కిడినప్రత్యుత్తరమే చూడరానికష్టఁబాటులతో వచ్చినది, అంద
లిసంగతులనే మే మనమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది, మాయనుఃసితలోఁబొ
రపాటున్నచో శ్రీ శాస్త్రిలవారు తెలుపఁదగుదురు, వారుసర్వథావెద్దలు, మాయ
నుమానమును బలశఱుపఁ దగుమఱికొన్ని బీజము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914

“...మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు గారిలోపల వివా

హము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను . . . పా
ర్వతీవరిణయము చెప్పుచునగా చెప్పినారుగాని యేమి బాగాలేదు గం
టకు 75 పద్యములచొప్పవన చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బి
రుదుకూడాయించినారు తరువాత . . . గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని . .
దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసనభావము చూపుటవల్ల మోతేవారిని . .
పడితేవారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, . . .
వీరికిపున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది . . .

గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere,

5—2—1914

తామువ్రాయుచున్న గుంటూరిసీమ రెండవభాగము తయారు
అయిన వెంటనే **V. P.** ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరు
చున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావి
షయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే
వారు ఆవేషములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యీమధ్యయిచ్చ
ట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రహ్లాదచరిత్ర ఆశు
కవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి
తెల్లమైనది . . . సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగా
రు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నోతప్పుదారులను త్రొ
క్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిని
. . . కొందరు శాఖాభిమానులు . . . న్యాయవాదులమని పేరుధరించి
. . . న్యాయబుద్ధివిడిచి . . . అడ్డమువచ్చిరి. . . చిత్తగించవలెను

T. Ramanjulu Naidu.

Ellore

మఱియుం బేతపూడిప్రకాశము గా రనునొకవిద్యావయోవృద్ధులనాఁటి న
భ కేగి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పినయక్షరము లాయాయుత్తరములను
బూర్తిగా బలకలుచుచున్నవి, శ్రీరాజాభుజంగరావుగారును, శ్రీదాసుగోవింద

రావు గారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను సుకవులంజేయఁబ్రయత్నించుగుఱు
తు లనేకమాయీసభకు సంబంధించినవి కలఁపు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకప
రియేని యేజన్మమునఁగూడఁ * జేయనివారికి 'అవధానపంచానన' శతావధాన, అ
నుబిరుదములను శ్రీవాసు తమయా హ్వనపత్రములందు లిఖించుట మొకటి, స్వ
సామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుఘోషాపప్రయక్త మగుసభను శ్రీగోవిందరావుగా
రు, పరీక్షార్థమై యేర్పడిన దానిఁగాఁ బొల్పఁజూచుట వేఱొకటి, ఇదియిటులుం
డుఁగాక. వీరిరువురును వహించిన శాఖాభిమానముమాత్రము జ్ఞాఘ్నుముకాకపోదు.
ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానాదులు ప్రతిమనుజునకు నుండఁ
దగు సద్గుణములు, అదియిటులుండె, ప్రకృత నైవాహిక కవిమండల సభకు సం
బంధించిన యీక్రింది పంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెల1వ తేదీ, సుదర్శినిపత్రికనుండి)

వైవాహికోదంతము.

...సుదర్శిని పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని
శ్రీరాజాగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి
వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీకింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...

చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకు న్నట్టి కొప్పురంపు సో!

దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ!

తరతమతాప్రశస్తి కయి దండివివాదము దానిఁ దీర్చఁగా!

నొడు లెన రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

*శ్రీశివాభ్యాసముః

ది. 26-6-13

క॥ గుంటూరుసీమఁ జదివితఱి గంటిక గొప్రపంపువారు గర్వోద్ధతులై!
గంటినప్రాంతల విద్య, తగ్గంగులగు టెందు వారికర్మమెకాదే,తే॥ గీ॥ మా
రదేశంబునందున్న కారణమునఁ బత్రికలెమాకు దిక్కయివలెనందునవియు స
త్యేతరముగూడ నభిలిఖింపఁ దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమెమాకు, చ॥ ఆర
యక పత్రికాధిపతులందఱు సజ్జలు పంపులేఖలక, బిరబిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు
విజ్ఞానిభామణులైన నేలాకో, పరువడి"దున్నయీనెననఁ బట్టుఁడుగట్టుఁడుగాట,,నం

చ॥ కడు రసవేత్త వీవు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధురీ!

ఋషభాక్షానాం సుందరమును న్నతి యింతకుఁ త్యాగభోగరా!

యడవును నయ్యఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మమునేల పిల్వ వి

పూడేకద యర్హమైన తటి వొల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయున్.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతి వెంక
 టేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవినభ యెట్లస్వర్థ
 యగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుటచేమీకుఁ బక్షపాతము
 విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూసకున్న నీ
 కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను.
 ఇందెవరి కెవరు బెదరు చున్నారోతజ్ఞులకుఁ దెలియవలయును...

ప్రైవేటు లనేకనందర్శములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగే
హమన జరుగుచున్నవాహమన కాహ్వానింపఁ బడనివారము కాము, మాకుఁగా వేరుగ

చునం! బరపడువానిపోలిక నైగివాస్తవమున గనఁజాలరక్కటా... కం॥ దినక
సోదరకపులూగి! మానగరమునందు నైనమానవ్యతఁజాలం!గా నుడుపుడురఁట
యటన! ధ్వానిక వ్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపకతే॥ గీ॥ ఇం దసత్యంపు
వ్రాతఁగుంతేనిలేడు! వారియందున లవమేని పగయులేడు! సత్యమును వెలిఁజేయు
వాంఁఁదవిలితి! సాక్షులున్నార పెక్కండు చతురమటులు, కం॥ ... ముస్తావి
ల రామ ముఖ్యుండు... చేసెవేడక సస్తాహంబుక, క॥ అపుడు కొవరంపు పెద్దక
వి... పద్యములక... జరువగఁ! ... లేదీతనితిననిరి తజ్జులగుబుధుల్, శా॥ శబ్ద
జ్ఞానములేడు గుంతయయినక సాహిత్యముక లేదీతం! దబ్బంబుల్ ప్రథవాదు
లక జరుపునట్లాత్మీయపద్యావళిక! శబ్దం బాకనమంటఁగాఁ జరుపునిశ్శంకంబుగా
వర్షహీ! నాబ్దిధ్వానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావ్యాహరమిట్లాప్సనే, క॥ అనిత
మలోఁ దమరనుకొని! కనికొప్రపుటతని కనిరి “కవిపాటకునెం!దునుఁజాలవీపు చ
డుపుము, తెనుఁగుక సంస్కృతముఁ బిదపఁ దీర్పుముకవితక... తే॥ గీ॥ మనుచరిత
పద్యములుకొన్ని... గొప్పపుంగవిగుప్పె...యంద అపుడిహిహి యనిమందలింపఁ...
నీ॥ ఒకరువ్యస్తాక్షరి- నైసఁగెద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగవి, కా

సభ నేర్పటపకున్నను శ్రీవా రందఱతోపాటు మ మ్మాహ్వానింపక పోలేడు, ఇంతకు మున్నుచాలదినములనుండి 'విఘ్నేశ్వరునిపెండ్లివలె, నాఁగియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధాన ప్రయుక్త సన్మానమునకుఁ గా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది, ఆయీసందర్భమును మా'నక్షత్రకుని' విచారవాక్యములవలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

‘అవధానిపంచానన’ యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి”

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ పలయు నని లోలోపలఁ గుతూహలము బోలెడు కలదు, ఈప్రశ్నము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగినసదుత్తరము రాఁదగినది కాదు, కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించుకొంటిమి, ఆయీవిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాదము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనునియోగిభామణు లనేకులుకలరు, ఈయంశమునుద్రువ పఱుపఁదగు ననుభూతాంశములెన్నొకలవు, అందొకటిమాత్ర మిటు నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వ్యసాతంబునె-క్కరదుగఁగావానిఁజదువ లేదనీ చెప్పెనరసతముఁడు, ఒగిఁబురాణార్థంబు- నెకరు కోరఁగ నెప్పు చెప్పట లేదని చెప్పెమేటి, ఒకరక్షరనిషేధమునరింతుమన్న నెక్కుడుభారమగుననియుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ డిట్లుధారణ, పాండితి-నెఱుఁగకయె వాధానమనిపదుగురకుఁబ-ద్యములఁజెప్పె నెల్లజనులిహిహి? యని-పెల్లుగోలఁ జేసి రిదెవారియవధాన-మోఘధీంద్ర...ఉ॥అంతటఁ గొప్రపుంగవి...వెంకనకా దెగడ...నీరసన- నిప్పుడె...పాటుఁడాయనెక॥ అనవుడుఁ గవిభయమెదఁగొని చనియెన్...తే॥ గీ॥ ఆర్య? వీరలుమాపురమందుఁజేసి, నట్టిపనియిదియే పొంది- నట్టి గౌర,వంబిదియె వేరొకటిలేదు- వారలచటఁ, బ్రమదమున నాడునుడులుద- బృటలు వినుఁడు...ఉ॥ కావున సత్కవిత్వమును గానని యిట్టి కవుల్ వచించుమి, ధ్యావచనమ్ములన్ గలత నందకయుందురుగాత మానవుల్ భావమునందుఁ బండితులఁ బల్కెఱుమెత్తురుగాత సత్యపుం,ద్రోవఁ జరింతుగాతఁ బెట్రోవలఁ దోఁగక కొప్రపుంగవుల్.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కశన్దుబజారు, శికిద్రాబాదు

చ॥ ఒకదినమందు గర్తపురికొండొక దాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగనయ్యె నెకటన్ శుగుణుండు నియోగియొక్కఁ, డం
తకు మును మమ్మతందు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
నిగ్గ కతనఁ బూర్తిగా నెఱింగి కేవలనక్తుఁ డితందు మాయెడన్.

ఉ॥ ఆమహితుండు మాయెదుటి కాదృతిఘ్నఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి “యో
స్వామి! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మదిసూరుచుండు శుకృతోదయ మిర్వుఁర గూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె మెట్టులూ తెచ్చెఁ గృపాను షంగియై.

ఉ॥ జనమఁజేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా! మఱి నేను నియోగినౌట న
య్యో! నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యుల శక్తి, పూర్తిగా
లొన నెఱింగి యుండి చపలుల్ కలహం బిదివెట్టి రీనునన్.

క॥ “కఱికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి, రంచు విని నెమ్మది నీ
చరితము హుళిక్కి పుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందుఁ బూర్వంబెపుడున్.”

చ॥ ఇపు డెటువంటి ప్రాజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాఱనినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్ట దొక్క యెడ నెట్టులూ పుట్టిన నిల్గనేర దే
చపలుఁడొ యట్టివాఁ డొకఁ డెనంగుటనే జనియించె నానుడుల్.

చ॥ అదియటులుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్చుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తునె వెంటనె కక్షలోనిదు
ర్భృదుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనునో యనినంశయింతు, దు
ర్భృదులకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడయున డ్డ మాకయున్.

చ॥ “అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ దానననతక్రృతి” కంచు మీరువ
లిగితిరె వృథాగ నెందులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదిక ప్ర
తలికి, విద్వేయున్నయెడఁ బక్షము యుక్తము విద్వే లేనిచో
వితగద పక్షపాత మవివేకుల పద్ధతు లిట్టివేకదా.

చ॥ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యథార్థమునెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నెచ్చుకోఁ దాడఁగె నీ్వయు లొన ర్చెడిదానినైనన

జ్ఞనులు దురుద్యమంబును బ్రహ్మంస యొనర్చరు గాని వారణం

బునకు యతంపఁ గొంకుదురు మూర్ఖులకుఁ జగ మెల్లజంకుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్షపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పడుసృష్టులు లోనగుకా
ర్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించుసామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నా
రు, ఆసృష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోను దాహరించినదియే, (వతెం నరసిం
హయ్యరేఖచూ) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్తికిమక్తినకలు)

28-7-13.

. . . మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుశీమ అను అబద్ధపు పస్తుకము
వీరికలో 41 ఫేజిలో మీపస్తుకమును ది 1.3-13-వ తేదిన నాకు వీవీ
గా పంపింపుడనికోరుచు నొకజాబువ్రాశినట్లు ప్రచురుంచి యున్నారు
అట్టిజాబును మీకునేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును
మీరే యూధకమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతరాజు వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్ట.

ఈయుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసినవరదయ్యగారే వ్రాసియుండురని
మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేశమును బోలిక లే
దు, అయినను నిందలితత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైనవరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబ
డుచున్నారు. ఆయిమాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీసోదరులుప్రకటించఁబోవు 'నా
రాయణాస్త్రము' లోనగు నేతిబీటకాయపొత్తములయందుఁ జూడ గలము, త
త్ప్రతిక్రియ యగు'నమస్కారమున' వానితత్త్వమును దెల్పఁగలము, కావున ని
టఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లివ్వడొనర్చుచున్నపరిశ్రమమెల్ల * నె
ట్లేని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్రింధములను మాయంప వలయు నని తప్ప

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవరఅగ్రహారం సమీపగ్రామ
కాపురస్తుడు...అనువారు మీపేరవ్రాసిన పుత్తరం వేమవరం శతావధానపీఠిక
లో నుదహరించి యున్నారు. ఆపుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా మూడు నెల
రోజులక్రిందట సోదరకవులు...గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విందుచేసి పద్యము

వేటొకటిలేదంటే ఇండులకు వీరు వారివారిపేర వ్రాయునుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకారణమున వీరు వారివారిచే మందలింపఁబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుఁగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్నా—

‘కష్టము కష్టారాయనికే యెఱుక’

సర్వథా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తమవై యాత్మను వంచించి యవాచ్యములను బ్రచురించినప్రల్లడులకు వీరు చూపనెంచికృతజ్ఞతాస్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయుత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహసత్కవికి,ప్రియమిత్రమా?మీకాహ్వానపత్రికలు వచ్చియెయుండునుగదా . . .మీకు వినుకొండ, సొలన గ్రామములలో రెండుచోట్లనుసన్నానశూన్యమయ్యెను...మీకుప్రథమముగాశ్రీ- విద్యత్ప్రభువర్యునిచేసన్నానముచేయింపవలెననియు, . . .మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, . . . దలంచితిమి, . . . కాన . . . 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసిన సంగతులనేకములు గలవు, . . . అదివివాహము . . . కావున . . . గర్తించు వస్త్రములు, ఉష్ణీష..చెప్పనక్కఱలేదుగదా, . . . 1-2-తావులకాగితములు, ఒక వీన్సిలు, ఉండవలయును, . . . ఇట్టిసమయలో మీరు వెల్లడికి రానిచో నికెనెప్పటికిని, ఏల్పారు, ముప్పాళ్లలోపాహుకాడ్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేరొక కాదు, . . . కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మరమ్మని కోరుచున్నాఁడ, . . . ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, . . . చి ॥ మిన్నికంటి(గురునాథుని)యొద్ద వివాహాహ్వాన పద్యగత్నావళియను మహా

లచే భూషించి“తవుత్తరంలోని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నొక వుత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట...మీకువుత్తరంమొదట వ్రాసి తిరిగి యిలాగువారికివ్రాసియొచ్చుట చిత్రముగావున్నది.....,,

W. V. Subbayya.

పుస్తక మొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారించి. . . వీండ్రచే బంపవలెను, . . .

12-12-13

ఇట్లు భవన్మిత్రుడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదానత్యమునకు (విశ్వనాథుని) బుత్తెంచుము,

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడినగురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుప్రల్లదులు, ఇట్లెందఱనైనా సోదరులు కవుల సౌనర్చుచున్నారు, దూరగులు మోసమున మునుఁగుచున్నను దగ్గఱవారు నెచ్చుకొని *నిజమును వెలి పుచ్చుచున్నారు, అయి 'గూడుపురాణీ' లానికొండఱయోగ్యతలను దెల్పువ్యాసములనే యభినవసరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తర భీతిచే మేముగూడ వారివారిచాక్యముల నెల్లనిందుదాహరింప లేకపోతిమి, విషయములయొక్క వ్రాయజాలకున్నను శైలిప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మాత్రమిట నుదాహరించెదము

*... తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవీశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారిని గురించి క్రిందవారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారియొక్క బుద్ధిబలము, ఈక్రిందిసంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారు గారికొమాన్దవివాహవిషయంబులో' కొప్పరపు కవీశ్వరులకు యేమి బహుమానము యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్పులు యిచ్చినారు ఒక్కొక్కటి 30 శవర్లు యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, పుండునని ప్రశ్నించగా అర్థణావెడల్పు అర్థణామందము పుండునని చెప్పినారు వారియొక్కబుద్ధిబలము దీనిలో తెలియును. విశ్వనాథము అనుక వికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అనమనినయెడల 'కుత్సా' అనెడివాడు యిప్పుడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వయస్సు యుండును. ఈసంగతులను బట్టి వారియొక్క సంగతి మీరే గ్రహించకర్తులు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినపద్యములు కొప్పరపుకవీశ్వరులు వ్రాసి వీరళి పేరులు పెట్టినారు. విశ్వనాథము అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి నపూదరుడు....." (చేవ్రాలు,) 10-1-14.

సాలసగ్రామం, ఫిరంగిపురం హోష్టలు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1)...సీ॥ గుడ్డిపుల్లమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా యని యనెడివారు. . . . తే॥ గీ॥ తనదుబండాఁరమును మంగతాయయొద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పాప మతనినరసు లైనట్టియానభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ తాకికజ్జానహీనులు లక్షణంపు, వాసనను గొంచె మెఱుఁగనివారలెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెడుసుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక॥

(2)...మ॥ పిననయ్యోన్ గడుహేయవద్యతతి తద్విఖ్యాతకారుణ్యచేత ను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతఁజేయఁ జొచ్చెన్ గవీ, శని మర్యాదను జేయహెచ్చుగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానం బొక యింతలేక కడుదైర్యం బొప్ప నుండెం బునిన్॥ . . . ఉ॥ పాపము . . . లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్తశాస్త్రియం, చాపలుగాకి కిట్టులనె యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁడని యింతనెయా తఁడు సిగ్గునొందెనే?, యీపని యెంత వాని, కని యెంచెడివారును నైరి వీటిలో॥ . . . సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జేరిది నీకు మర్యాద గాఁదని మరలువారు, తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిక,, నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధ ములఁబలికిపలికి యెడ్చువానిని మఱిమఱియేడిపించి యెఱ్ఱమన్నుగఁ జేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే కొఱుంత॥ . . . సీ॥ “పిప్పికూఁతలుగూసి దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ,, రటంచు. . . . తే॥గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధికరించిరి యంతనుండి, యింటిలోనుండి వెల్వడఁడెంతకష్ట, మబ్బె నాతని కొరార? యహహ కర్త॥.....,,

పాపము, సోదరు లీపాటికేసి మంచి తోవకు వచ్చువారేగాని, మనోరంజనీ, హితకారిణు లవ్వారి నేమో యుద్ధరించుననుభ్రాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది

అవి చేయుచున్నయధికప్రసంగమునకు సుదర్శినీ ప్రతికాధిపతికన్నఁ జక్కనిహిత
బోధకులుదొరక రనుట నిక్కమా, కానియిప్పుడిప్పుడాయనంగూడ నవితరసగ్గ
రించి దూషింప మొదటిడుచున్నవి, సోదరులూ? వానికన్నను మించి ప్రసంగిం
చుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ బెక్కుసందర్భములు చూపఁ బడినవి, ఇందు వా
రిరిష్టరుత్తరముచదివినవారికే వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృ
దయమునకుఁ గడు నికృష్టముగా నెక్కినమా'గుంటూరిసీమ'పూర్వరంగము, ప్రా
జ్ఞుల కన్యథాగా దోఁచుటకుఁ గారణ మేమో సుగత విచార్యము కాకపోదు
గానఁ దద్బోధకములు గొన్నియుత్తరము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

అభినందనములు.

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడురసవంతముగనున్నది. తత్రాపి'య
తిగ్రించి త్సంసాగరులు, అనుకందమునకు సాటిఁజూచుకొనఁ పద్యములేదు,..."

మ॥ అవురా? శీతధరాధరేశ్వరగుహావ్యాప్తాతి గాంభీర్యగ

ర్వవి నాశితద్వదాదారవక్త) విసర ద్వాన్జాహ్నవీపూరథౌ

తవిరుద్ధాశయపంక పామరహృదాదర్శములందెల్లఁ గా

కవిఘూకాననము ల్వివర్ణములుగాఁ గన్నట్టై నిప్పట్టునన్.

౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకు ల్సుకశిధికార్త్రప్రియ "లృత్యవా

దులు" నౌపెద్దలడంగ సాదులయి సూదు లాగిల మర్మంత్రతం

త్రులు గూలన్ దమ'సీమ' వాస్తవము ను ధోషించుచో నందన

ల్లలరూపంతయు నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులన్.

౨

శా॥ అంభోభ్యాభనభస్పభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై

జ్వలభ ల్లకుగ్మచుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్టు మీదెట్టు క్రి

ష్ణంభట్టై" మటుమాయమై చనిన శుంత ల్లాంద ఆవ్వారిసం

రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు సీమ నబ్బటి రీనాఁటికిన్.

౩

శా॥ సత్యాధార మసత్యదూర మగుచున్ సర్వసహా చక్రమం

దత్యోన్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదానుసంధాయై

సత్యాధానులగుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెప్పు గీ

ష్పత్యుక్తాగమరీతిఁ గ్రాలఁ గల దస్మత్సీమ నిస్సీమమై

౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

శా॥ కంటిన్ గుంటురిసీమలోనఁ గనకఁజ్జొజాత బీజోల్లస
 త్పొంటాస్వాదననష్టధీకుకవిరాధ్వాంతిప్రణాదక్రియా
 లుంటాకొషధదాతృసతగ్రవిభిషగ్లోకోత్తరోపజ్జతా
 కాంటక్యావహజుర్జనార్జనముఖాఖండక్రియోద్ధండతత్.

౧

మ॥ బలిసి భావతగ్రకషాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగపుం
 జలుబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటుపుల్ చెండాశుధారాక్షుత
 మ్ములునుందగ్గె బడాయి దగ్గు లపుడే పోయెన్జుఁడీ? దొంగవ్రాఁ
 తలమ్రాఁగన్నిఁకఁ బుట్టఁ గూడ దన లంతర్దాములెల్లున్న వో

౨

శా॥ బండాటంపు మలిఘ్నచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా? ౩
 గుండెల్ కొండొకదాని కుండునె భవద్గుంటూరుసీమాభిధా
 ఖండ గ్రంథనిబంధసొత్తకవితాకంఘాణికిం దక్క నీ? ౩
 పండు తైత్తము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్ము విద్వత్గ్రపుల్.

శా॥ చుట్టాలం దనియించుపూనిగ్రమెయి హెచ్చుల్ గ్రచ్చులుం గొట్టి మే
 లట్టాలుం బయిఁ బెట్టు కోక యెటా కాలక్షేపముం జేయునా
 గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా
 రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్యంబునన్

౪

శా॥ గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి మున్నెకఁడు మీగారాబు శిష్యుండు దా
 నంటుంగాబు లొనంగె శాత్రువుల; కయ్యా? “యంతమాత్రంబుగా
 నుంటేచా”లనుకొంటి మప్పు;డిపుడయ్యా? గాబులున్ రాల్చె మీ
 గుంటూర్నీమ కృతిప్రతీతకవితాఘోటీఖురాఘాతముల్

౫

శా॥ కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకమునెటో కన్గప్పి వాచాటపుం
 జల్లు ల్లప్పినదొంగయుత్తరములన్ సరిధించి రన్నన్న? మీ
 ఫుల్లస్సారవచోరుచు ల్లని తమఃపుంజంబు లెల్లైనియుం
 దెల్లంపాటు నటం చెటుంగ రెద మాదేబన్న లోనతగ్రపుల్.

౬

శా॥ గేహేనర్దులు పత్రికాశుల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై
 జాహంయుత్వముతో ముదంపడుట లాహి? కానఁగానయ్యె నీ
 యాహూత ప్రపలాయికత్థనవదః ప్రారంభ సంరంభస
 న్నాహంబు న్నెద్దలంటఁ గూల్పవె భవన్నవ్యామృతవ్యాహృతుల్

౭

మ॥ గురుధికార్కరముఁ జేయునిర్వరను ము స్థూటించు మీ కిప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుటెట్లు తగు? వీర్నూపెట్టునందాఁక, నెం
దరయంబెల్లముకొండ మ్రింగఁగలదైర్యా వార్యుఁ డకొక్కండకొ
ప్పరము నీ్వడు నటన్నమాట కలదే భావింపుఁ డోసతగ్రపుల్,

౮

శా॥ అన్నా? యెన్నిపథాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శౌన్నత్యంబు హరింప దగ్గు, లపు డాయాదాగ్గలఁ గంపఁ గొ
ట్ట న్నిక్కంబుగ మీక చెల్లు నెరు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
డన్నం బట్టఁగ లేర యంబుననకాదా? వారి కావీరముల్.

౯

శా॥ జల్లింబల్లిదు లెత్తువారలఁట? యాసతాగ్రవ్య మెట్లుఁడునో?
చిల్లు లెల్లని నామమే తెలిపెడుం జేఁ ద్రిప్పినంగాదె పొ
ట్టలంతన్ బయి కేగుదెంచు నటుపై సస్త్రంబా? యనంబాకో?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా నటుల మీ ర్దీవింపుఁ డోసతగ్రపుల్

౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలశోచ్యావస్థలో నుండుటచే
నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నిప్పుడు పంపు
కొంటిని నాయందుదయయంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వాదింపుఁ
డని కోరుచున్నాను. రాళ్లబండి, వెంకటసుబ్బశాస్త్రి.

Guntur

.....నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమసీమంజదివితిని చదువున
పుడు ప్రత్యక్షరము మేనగగుర్పాటు కలిగించె ఇది అతిశయోక్తి కాదు కొన్నికొ
న్నిభాగములయందు తాము యాధార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవ్రాతలు చదువు
చో నాకు గన్నీరుపొడమె విశేషించి కొప్పరపు తప్పడుజాబు ఘట్టమున మీరు
చేసిన కష్టము, మీరు వెల్లిన పోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి భారతపు ఖక్కి
యంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది అపరతిక్కనయని మిమ్ముదలంచుచు
మీపాత్రమును గన్నులనద్దికొంటిని ఇంతకంటెనాసంతోషము వెల్లడింపలేను ప్ర
తిపత్తులైనను నీగ్రంథమునుద్రిశుద్ధిగాశిరసావహించితీరవలయుననినానమ్మకము

B. Lakshmikantham.

...గుంటూరునీమ చేరినది దానిని...అందుకొంటిని, దానిని చదివిన నాటినుం
యు నాకు కలిగి యానందమును మీకువ్రాయజాలను. మీరువ్రాసి వ్రాతకున్నా
మాగుంటూరులో అన్యాయముగా అక్రమముగా జరిగి అల్లరికియేమి భేదము లే
తమరు వ్రాసి పుస్తకమువల్ల మాగుంటూరులో, సత్యవాదుల, మనియు, ...చొంగ
రులు పెట్టుకొని సంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేను రు
ధిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటపక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...

11-4-13 గుంటూరు.

మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొప్రపుంగ వీ

శ్వరుల వృథాగ దూతీరని వ్రాసెడువారికిఁ దారతమ్య సం
కరముగఁ బలుకువారలకుఁ గాటులఁ బత్రికలందుఁ బ్రేలు ధీ
వరులకు 'రామకృష్ణ, యన వచ్చును గుంటూరునీమ నెంతయున్.

ఉ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిరుపతి! రామకృష్ణులే
దక్కఁ గనీరువారిఁ, దగఁదక్కఁగ నిచ్చినఁ గొప్రపుంగపుల్
నిక్కు విదల్పఁగా గలరు, నిశ్చయమం చని వ్రాయుచున్న య
వ్వాక్కులు వ్యర్థమున్ నలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే.

నీ॥ భువిమహాకపులతోఁ బోరినననుభవంపక తప్పనా? యంచుఁ బలుకువారు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
ఆత్మ కూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వాయనిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలంచువారు

తే॥ గీ॥ నిన్నగాకనె మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెఁదలపోయఁ జేసె గుంటూరునీమ, విబుధమండలమందు వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమిన్ గొప్రపుజల్లినీమ, యను మీ రీవ్రాయు గుంటూరు నీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁదేల్చుకొని నమ్మన్ వచ్చు సత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తుల్ నియో
గులునున్ వైదికులన్న సొక్కటియె మాకున్ బెక్కు లింకేటికిన్.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమలశేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు.

6-5-13.

...గీరశ, గుంటూరునీమలయొక్క భాగములచ్చుముగిసినతోడనే నాకుబంపు
టకొరకు, నాపేరునురిజప్తురుజేసికొని...కృతజ్ఞతాబద్ధునిగావింపవేడుచున్నాను...ని
న్నటిదినమున, కొప్పరపువెంకటసుబ్బారాయ, కవిగారీగామ మరుదేరగా గుం
టూరునీమలన, వారి సుస్వభావము నెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరు
నీమందిలకించితిరా? తమజల్లినీమయేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములం
బలికి, జల్లినీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరునీమయొక్క పూర్వరం
గమును తనివిదీరగాంచితి, కొప్పరపువారి యసత్యప్రకటనలును, తమసత్యనిర్ధా
రణలును, మధుర సుధాధారలొలుకు తమకవితానైపుణ్యమును నాకేగాక సర్వాం
ధులకమందానందము నొనరింపక, మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్నమెంటుట్రయినింగుస్కూలు.

...గుంటూరునీమ, చదివితని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమ
నము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపాక్షణ ఆంధ్రవాఙ్మయము
నందు ఒకరిద్దఱు సనాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు, తక్కలాఁతి
యొడలఁగనుపట్టదు..." రుక్మామావళ తిరువల్కేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరునీమ పూర్వరంగమును గ్రంథమును... నందుకొంటిమి...నదరు
గ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందు
లకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమీదదెలియు" ననులోకోక్తిక
ల్లగాడుకదా? వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సప్రమాణముగాను, బక్షపా
తరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు నందేహములేదు.
దీనింగాంచియైనను గల హాశనులు మానముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Daccan. ఏ.య. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ॥ చూచితినండినీమ, పరిశుద్ధవచోనిదయాభిరామ, వి

ద్యావతుర ప్రమోదధనధామ, యభార్థ కథానకోక్తి ము

ద్రాచణకామ గ్రామ్యకవి తంత్రబ్రహ్మిష్కృతి దేవభామ, యం

బాచరణాంబుజాతరసబంధర శ్రీపతి వేంకటేశ్వరు.

కా॥ ప్రాచీనశ్చిమదిక్ స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిలాహీంద్రమై
వాచాదోషవిషాక్తరిక్తజనతావక్త్రావటాసారమై
భూచక్రోపకృతిప్రసూనలతికా స్ఫూర్ణద్వనతరువై
తోఽచేత్ జుండీ చరిత్రయుగ్మము కవీందుశ్రేణీ చూడామణీ. ౨

క॥ గీరతమా! యత్యద్భుత, ధీరులపసఁదేల్చి 'నీమ' తేల్చి సహౌత్థ
శ్రీరాజులపస; నాద్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రశాంతికి మెచ్చున్.
భాషాత్రయశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ॥ దైవముఖిమ్మఁజూచి సమతక్ వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ సెబాసనఁగ వ్రాసితి రాననుశైలిఁ దాము, మీ
చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము 'శిష్టజనైక వేద్య మో
దేవ? భవత్ప్రతాప మతి దృవ్యదరిప్రతిబంధకం బహూ.

గీ॥ సకలలోకమ్ములకు సత్యసత్త్వ మిట్టి, దనుచుఁ దేల్పంగఁదామువ్రాసిన చరిత్ర
'నీమ'నాకొండుప్రతి వీ, పిచేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్రమృతైకదవేదిధముల.
మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరినీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నామూలాగ్రముగా జదివితని
సోదరకపులకునుమీకును గలిగినవివాదసందర్భములో మీరే వేమిలేనట్లు యీగ్రం
థమువల్ల యథార్థము బయల్పడినది... ఉత్తరరంగము గూడ... బంపగలందులకు
ప్రార్థించుచున్నాను, ఖరీదువంతయైనను సరేముండుఁపుమని నెలవిచ్చిన బంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్న శాస్త్రి. బెజవాడ 29-4-13

గీ॥ సిరులఁజెన్నొందుగుంటూరునీమ ప్రభు, గంగమును గాంచిటు ప్తాంతరంగుడైతి,
వెలయనుత్తరరంగము వేమవరశ, తావధానము వీ. పి. గాదయనుబంప,
గోరివందములు సేతు, కోర్కె మీఁట. చివుకుల పిచ్చయ్య శాస్త్రి.

స్కూల్ స్టూపర్ వైజయంతి, పొదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, మకాంతర్లు పాడు 21-7-13

చ॥ కనుఁగొనలేక మిత్రతిభఁ గల్గు లల్లినప్రల్లదంబులన్
గనివినియబ్బవండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నెనియుం

డిననలదిక్క-టాహముల నిండి పయిన్ బయిం బొంగినింగిం బా
అనభవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలువంగ నెవార లోపెడిన్.

౧

౧|| అనదలు కూళ లేరొళ్ళి యహంయువులై తమనొటియూ సుపా
వ నుడుపురిత్త పల్కులను వంచనకల్గునె? “యూరకుక్క-కూ
సీనయెడ జంగమయ్య కిలఁజేటగునె?,, బుధులేరు విన్న నీ?
యనుచుఁ జకారగుల్లొసగరా? నగరా? మొగమెత్తనిత్తురా.

౨

౨|| “అక్క-నమాదనల్ చెలఁగునందల మెక్క సరప్ప సాటికిన్
నిక్కు-చుఁజెద్దు కట్టవయి నిస్త్రవతన్ వెన నిల్చుమాడిగ్గఁ, దా
రొక్క-టరెంటఁ బామరులమొద్ద రహఃకుహనావధానమున్
జక్క-మెనర్చి రన్నఁ దమసాటికి వత్తురె తక్కుఁడైనరుల్.

౩

౩|| అనపసరంపుఁ జివ్వకు నహంయువులై విఫలోరుశాఖి దాన్
పెనఁగొని మున్గడించు పెనుపేరుల నీటఁగలఁచి నట్టి రీ
విసయవిలేక శాలు లింకఁబెగ్గెల వీడి రహస్యలంబులన్
గొనఁగుటమాని యిష్టయిన ‘గుంటురిసీమకు’ మ్రొక్కఁగాదగున్.

౪

౪|| సాగతరహృద్య పద్యము, ధారసనిష్యంది గీరతముబలెనగయన్
మీరచిత, నీమ,నరనం, బై రాజితె సఖిలసూరు తొననిమెచ్చన్.

రామడుగు నీతారామశాస్త్రి). 14-1-14

...“గుంటూరిసీమ” చేరినది...మిక్కిలిశ్రమకోర్చి ఆయాపత్రికలయందలి వి
షయములను ముందెన్నడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని నేకరించి గ్రంథముత
యూరు చేసినందువల్ల తమకు ‘చాణక్య’ లనుబిరుదు సార్థకమైనదానినిగా దలంచు
చున్నాను. తామునిజములని న్రానించినవిషయములెల్లను నేను పత్రికలయందు
చూచినవగుటచే యిందుమీరెంతమాత్రము అన్యతము వ్రాసితిరని నేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి). ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ|| అంతియే కాక నారాయణశాస్త్రమొకఁడు, బయలు వెడలిగుంటూరిసీమపటిమనెల్లఁ
జిలచిచెండాడివెనుఁజూపఁజేయునటనియి, కేమిపురికెక్కుగుంటూరుసీమపగ్గె

గీ|| కాననారాయణశాస్త్రమ్మగ్గిమ్మియాలు,మూడు సేయకమున్నె సమ్మోదమలర
నారయన్ గోరినాడఁ గుంటూరిసీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవినుత.

తెలికెప్పల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్యాఽఖిలం మానవ
స్వాంతేమోదమువైతి సంత్యజతిశాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కాత్యాయనై సమస్తం ప్రకథిత మను జాతైక దేశ ప్రగల్భా
సూయాశాఖాభిమాన ప్రకటితవశగాశక్తదౌర్జన్యజన్యం...''॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషుధనశూన్యగృహేషుమర్వంతు ద్వాహ కాంశ్చవిభవైర్మనః
స్ఫురేవ,తద్వత్క విత్వరచనాశుచనంతిబహ్వః పాండిత్యవైభవమిదంత
చారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండవల్లి లింగాలపోష్ట, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ హరనారీ చరణాంబు చింతనమరందానక్త హృదభృంగియు
త్తరరంగం బెపుడబ్బునొనియనుచు నత్యానక్తుడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుడు దానినే మదినదా భావింపుచున్నాడు కా
నరయంబొప్పగం బంప వేడెదం గవీ ద్వానిముద్రణంబైనచోన్.

ములుకుట్ల కోటీశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

...“గుంటూరునీమ” యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V.P. ద్వారా తగు
సంతతొందరలోనాఅడగుకుంబంపంబ్రాధిం చెదను. ఉభయభాషాకవిత్వమహాకవు
లగుతాముప్రకృతచర్యసంతయుకలికాలముపైద్రోసివేసి..సంతలో...మాహాత్మ్య
ము... అధికమగుననియు. పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచు కొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13

టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరునీమనుచూచినాను అందునిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యి
ట్టి సత్యమును దెలుపు యీపాత్తము దేశమంతటను వ్యాపింపజేయుటకు భగవం
తుని సదాప్రార్థింపుచున్నాను. బొడ్డుపల్లి శేషయ్య. బొడ్డుస్కూలు, మావ్వరూ.
మందపాడు 27-3-13

స్థానీపురాక న్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్ద నున్న సామగ్రిలో నెన్నవవంతుగాని కైకొన లేదు, సరికదా? వారినామములుగూడ నుదాహరింప లేదు, పాడుకర్తయు ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతిమే ముక్తు వెనుదీయించుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేదో యొకటితక్కు నిల్లే లవలేశముగాఁ కైకొనినదియే కాని యేదియును బూర్తిగా కైకొన నేలేదు, ఈలోటు రాఁచోపు 'నమస్కార' గ్రంథపీఠిక తీర్పుఁగాక యని యింతతో విరమించుచు నిక నిందలితప్పులం గూర్చి కొండొక చర్చించుచున్నారము, ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటఁగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణింపరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానిం గూర్చి యితరులకు గోచరించి నంతగ్రంథకర్తకు గోచరింపదు, ఆవిషయముకనిపెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవనరములేదు, యతినర్హురూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా నిమేషములకన్న నెక్కుడుకాలము పట్టదు. అట్టి నవ్వివిషయమును గూర్చిగూడ దినంతులు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేలుటచే నీకాలముయొక్కదుస్థితికిఁ జాల విచారపడవలసియున్నది. ప్రకృతము, హితకారిణీమనోరంజనులు మాకుఁదప్పలు చూపవలయుననియెంచి పైరీతి తప్పలనే యన్వేషించి యవాకుచవాకులను వదరుచున్నవి, ప్రథమముద్రణము నందలి స్థానిత్యముల నిటీవల నవరించితి మను మాటగూడఁ బాటింపక యీపత్రిక లూరక మ్రోఁగ మొదలిడుట మఱియును విచారణీయము, సావ్యత్తదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే పలువిధముల సాక్ష్యము నిచ్చుచున్న యీపత్రికలు చూపు తప్పలెట్టివో తెల్పుటకుఁ బ్రకృతగ్రంథమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

“వి । ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందలు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతను సమర్థింపనెంచుచో తి॥ వె॥ కవులకు, యతియన నేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కాని, మొఱుఁగ వలసి యుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుఁగష్టము, ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డం॥ బలరు నియోగి వైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యముచూ)

ఇందుఁ బ్రాసముపొరఁబడినది, పైపద్యము రేఫప్రాసకము, కావున, అల

రు, ఒరయు, అండు, ఒండు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును, యతివిషయమున 'పశ్యశబ్దము తప్పగాదని కొందఱు' అని నవరించుకోవలెను, ఇట్టి భ్రాంతి ప్రయత్నములగు స్వల్పలోపము లెండఱచేతనొ యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని గ్వాచితక్రముగాఁ గానవచ్చుచున్నవన నస్మ దాదులలెక్కయేమి, భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశింపవు, అది ప్రపంచముతోపాటుండఁదగినది, బ్రహ్మాదులుగూడ దానికిదాసులు, ఇదివిషయంతరము, ఇంకనువ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు, వ్రాసినవానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో సూత్రప్రాయముగా నాయీవివాదకు సంబంధించినయావద్ధాథయు నిముడ్పఁబడినది, ఆది ఆసనచర్చయు, అంతము వేమవరావధానప్రయత్నముగు నమ్మానమును ననియెఱుఁగునది, ఆనమ్మానసమయమునందలి పద్యములుమాత్ర ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయగ్ధ మలంకృతంబు చే
సిరికద? కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వరు చెన్నయాదు ల
బ్బరమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
దఱనయనంబులం దవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవక్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్కిబంగరుం
బోడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్ణుడో
వాఁ డెవఁడో? యెఱుంగఁగలప్రాజ్ఞులుమృగ్యులునేడు చూడఁగన్

వెం॥ శా॥

అనంత



శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుం టూ రి సీ మ , ఉ త్త ర రంగ ము .

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాశ్య యో లఘు. స్త్రీలమైవ న పతే దితిద్రువం

శైలశేఖరగతో దృషత్కణ, శ్చారుమాదుతధుతః పత త్యధః॥

(రసగంగాధరముచూ)

శ్లో॥ యద్యపి నదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః

తదపి నకుప్యతి సింహయా, వినదృశపురుషేషు కః కోపః॥

(అలంకారశేఖరముచూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్ఛరితోదయవ్యసనినః ప్రాచుర్భవద్యంత్రణా

స్సరత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృత్రం నదా

అభ్యుత్పన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః

కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥

(కువలయానందముచూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు మున్లుదాన, వ

ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁగండు శాఖకు

జల మిడ నెంచి స్కంధమును బాయఁగఁ బ్రోచు టదేటితెల్వి, పూ

ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్పఁ గదమ్మ శాంకరీ॥

చ॥ వలదు నియోగి వైదికవిభాగము వల్దు దనత్యగోష్ఠి, ము

గ్గులను విదగ్గులకు సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడతై ప్రయత్నమా,

వల దపలాపముల్ గిలుక వల్దుదు వల్దు డటంచు నంబికి

వలదురితంబుగా నడుచువారిఁతలకాళ్ల కురిన్ ఘటింపుమీ॥

చ॥ వలవనికోర్కలం బడినవా రెవరున్ దుద నెగ్గ లేద, యీ
కలియెడఁగూడ నత్యమునె కాంతుఁ గాని యసత్యమన్నఁ బె
ద్దలకుఁ బ్రపత్తి లేదు ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల నుసెఱిల్పు పెద్దలకుఁ గొండ్రిక బోధ యొనర్చు మంబరో.

3

గ్రంథప్రవృత్తి,

చ॥ సత్య, మసత్య, మంచు మనుజన్ములమంచికిఁ జెడ్డకున్, నదా
దౌత్యము సేయుచుండెడివదార్థము లందొక దాని కింకొకం
డత్యయమున్ ఘటించెడి యధార్థపదార్థము నిల్పయోగ్యులున్
ప్రాత్యులు వేటొకండు నిలువన్ బ్రయతించుచునుండ్రు శాసకరీ.

౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలని దనిత్య మసత్యము, నిల్పకున్నను
న్నిలిచి యెసంగఁజాలినది నిత్యము సత్యము, సత్వరప్రభా
కలన కెదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూత గొని పుస్తక మియ్యది సేతుమంబితా

౨

ఉ॥ సొంటుకుఁ గాలదోష మది సొటియెడన్ గొట గాదు కాన నె
ప్పాటసె యుక్తి సేయుడు నపర్ణత గల్గదు తప్పత్రోవలం
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ మిచ్చి యపర్ణుఁడున్ ద్విష
తోగ్రటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుఁడున్ వెలుంగొండు నంబికా.

౩

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? సత్యముం బలుకునంపతాగ్మి, యన్యుఁ డెవం
డనృతం బాడేడిదేబె, యీనియతికిన్ న్యాయైకదృష్టుల్ శ్రుతున్
దనియన్ మ్రొగ్గెద రన్యులో? మొటకులై “తాఁబట్టుకుం దేటికిన్
జనుఁ బాదత్రయమే” యటన్ననుడికిన్ దాసానుదాసాగణుల్.

౪

మ॥ ధనమున్ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందల్ వోలె భోజంక రె
వ్వని కేగొరవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోయ న
జ్జనులన్ దక్కఁ దదన్యులన్ మనమునన్ జర్పింపఁ గాఁ బోరు, ధీ
ఖనులంచున్ జననీ? ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞశ్రేణికిన్ దెల్పుమీ.

౫

పూర్వవిధ్వన్నాగరికత

శా|| * “మీవిద్వేత్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి మీమీపోకలెల్లన్ ధనా
శావిద్ధంబులు పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసముల్ వేఱు,త
దాభవస్ఫూర్తులు వేఱు, వారు మనకై దైన్యంబు నైకోరు మీ
తోవల్ వారికి నైఁప రాని వని యువోభింపుమీ శాంకోరి.

౧

శా|| పూర్వాచారులవిద్వే నేర్పుగుణలుబ్ధుల్ వారిమర్యాదలే
సర్వోత్తృప్తముగాఁ దలంతు రిపు డాచారముల్లే మున్న వీ
దుర్వారుల్ గనఁ బోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నందు రో
శర్వాణీని యిటువంటియోగులను లక్ష్య స్మేల సేయన్ వలెన్.

౨

*ఆంధ్రభారతి యను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా|| బెంగళీ లక్కజలేడు “గేమ్సు” మొదల “ఫీజుల్” విసకరాపుపొమ్మం
చున్ నిర్ధనుఁ ద్రోచిపుచ్చరు గురుల్, “ప్యా” నైన సే లాభమిం దంచున్ సేమము
లేడు మీ చదువునందాలోక మీలోకమున్ । గాంచన్ వచ్చెడినార్యులార! మిము
మృక్కన్ జెల్లు నెక్కాలమున్ ॥ 1. ఉ॥ కుక్కల నక్కలం గుఱిచి కోళ్లఁ
బొటేళ్ల గుఱించి కాక మీ । రెక్కడఁ జూచినన్ ద్రిజగదీద్యచరిత్రుని దేవు
నిన్ మహా । ఖక్కికమై నుతించుసురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారి దౌ । వా
కుక్కును దేహమున్ భవముఁ బావనమున్ బొనరింతురొప్పుగన్ ॥ 2. ఉ॥ చెప్పి
లకాళ్ళు ముండితపు శీర్షము శూన్యలలాటమున్ మఱిన్ । గొప్ప బడాయివేషము
లుఁ గుచ్చులపాగలుఁ గోట్లుఁ గంతమం । దొప్పెడి పట్టముల్ గలుగునెజ్జలు శి
ష్యులు నీకు లేరు మా । యప్య! చిరాయువై బ్రతుకు మమ్మరొ వేదమ! నీకుఁమ్రొ
తెగదన్ ॥ 3. ఉ॥ చాపలె యాననంబులఁట; జందెములే వరవారవాణముల్ ।
పాపము పాపజాలునదిపట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్ । చూపెడి మాలికల్
మొడకుఁ జుట్టినపట్టము లర్థమీమియే । ప్రాపగు జీత మిట్టిగురువర్యుల శిష్యుల
మృక్కుటొప్పదే ॥ 4. క॥ ధనవంతులకన్నను ని । ర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత్ర
తములగు శిష్యుల్ । వనమాలిఁడెల్పుటే చదువన మాలిమి నెగడు మీకు సంజలి
సేతున్ ॥ 5. నీ॥ అరుణోదయ మ్మగునప్పడ మేల్కొంచి యాత్మాను సంధాన మా
చరించి । ఆపగాదులకేగి యట స్నాన మొనరించి రవి త్రయీమయుని కర్ఫ్యము

టూటోటురటకుడు

ఉ॥ కొట్ట నుహనహం బదియుఁ గొండొక కొంకు వహించు నెవ్వనిం
దిట్టంగ దానిఁ గుట్టునలదీనుని నాలగ్గయు వెనక్-ఁ దీయు నా
పుట్టుగుబమ్మచార్చియెటుబొంకిన నేమగు? నట్టిచీపురుం
గట్టలు గిల్లగ్గవ్రాతలకు గౌరవ మెక్కడి దమ్ము? శాంకరీ.

మ॥ ఘటచేటికరనీచకాచకలనాకాంతంబు కర్ణద్వయం
బంట? నానానృతపాతకాంచితవృథాహంకార పంకాంకితం
బంట? చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు వే రానించి టూటోటులకొ
రటియింపకొ గటువెనుగా కవియు ధీరవ్రాతముల్ చూతురే.

లానంగి! తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహగర్భాంతరే
నిన్న దండెమ్మపైనించిననీరాగ్రవి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవ
తార్చన మొనరించి దేవదేవ ! నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవి
జ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవీరితు. 6. చం॥ శృ
వతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁజేసి పూర్తిగాఁ, దపమును వేచియీ
పయిని దగ్గటకుం జనుదెంచి 'మీకునే ! ది పనియొ తెల్పుఁడీ 'యిపుడె తీర్చద
మన్న 'మతేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తపస్సుల మిమ్ముఁ
గొల్పెదకొ॥ 7. ఆ. వె. చంకజోలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్వార్ధిఁగాంచి బ్ర
హ్మయరుగుదెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్ముపెట్టు ప, త్రివ్రతా మణుల నుతిగ
తు భక్తి, 8. ఉ. 'వారలు మీకు విద్యనిడవారము లేమిడఁజాలమే,, యటం, చా
టని పేర్చి దేవుగతి నారని భుక్తినిబెట్టి విద్యవైఁ! దీటనియాస్థఁ జూపెడి విధివ్రతి
మానుల నగ్రహారపుం, బాటుల వారిగేహినులఁ బాయనిభక్తి నుతిగచి మ్రొక్కె
దన్॥ 9. శా, విరాజుం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యిపొట్టఁ బోషించియే! తీగం
గావలె' సంచుభైక్ష్య మది యెంతే శ్లాఘ్యమంచెంచి యా, చారం బొప్పు గృహగ
బు లేగి వెనుకకొ ఛాత్రావళుల్ రాఁగ సం, సారంబీదుచు విద్య నేర్పెడి మహా
సంస్కర్తలకొ మ్రొక్కెదకొ॥ 10. కం॥ భృతకోపాధ్యాయులఁగని, మతిలో నే
వమ్ముగాంచు మాన్యులకుకొ బ్రో, శ్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రతులకు నతులిదు
దు రాజరాజనతులకుకొ॥ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ “ఆవులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల” తా నెవం
 డీవిషయంబు నేమెఱుఁగు నింతకుం ద న్నెవఁ డీనడింపకే
 పో విడుచుట జరిత్ర మన బొంకులు బూతులుఁ గూడనౌ నెకో?
 కావల మేడ? సత్యపుఁ బ్రకార మదేడ?వచింపు మంచికా.

3

ఉ॥ ఇట్టి వృథా ప్రజల్కుల హీనపు వ్రాతఁలు కీర్తికామినిం
 గట్టుదు నాపె “కాల్ల కురి గల్గె” నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
 బట్టపగంటఁ జుక్కలప్రభావము వెల్లక పోదు “తా డొగ్గె
 రొట్టెయుఁ గాక పో దొకనరుం డలతానును గాక పోఁ”డికకట.

౪

బు దేహం బని! ర్వచనీయం బగుపాండితీగరిమ ద్రవ్యంబం దనాసక్తి పూ । ర్వ
 చరిత్రఁబులయందు భక్తియును ఛాత్ర శ్రేణిపైరక్తిగ! ల్లుచతుర్వేదుల సాంగులక
 నిరతమునో లో నెంచి కీర్తించెదట॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి “మీసుతు
 నకుట గన్యమణిక మేటుతొ । ధనధాన్యదులతోఁచనిచ్చెద” మనక దతగ్ర
 న్యఁగైకో మనం । బున నిష్ఠంబదిలేక “మీరలతులుల్ పూఁబోఁడి మీకన్నె మే!
 మనఁగా రిద్దుల” మంచుం దప్పికొనుమి మ్మర్చింతుం బుష్పమ్ములక; 13. చ॥ ధ
 నమును భూమియుక దమకుఁ దామయి యుచ్చెడిరాజు లుండ “నం । దనులకు
 విద్య రాదు ధనధాన్యవశంవడులైన” నంచుఁ గై । కొనక యెటో కుటుంబము
 నకుక భృతి గూర్చుచు నిన్నహత్వమే । ధనముగఁ గాలమున గడపుధన్యులఁ
 బూర్వుల నాత్మ నెంచెదట॥ 14. ఉ॥ రా జరుడెంచునప్పటి కరంటులతోఁటకు
 గొప్ప త్రపు త । మ్నజనపాలుఁ డొయ్యఁగని । “యార్య! కృతార్థుఁడనైతి
 మీకు న్న । ర్భజము లెక్కలే దయిన భూమియొ ద్రవ్యమొ నీవీకరించి మా! తేజ
 ముం బెంపు” డన్న గణులింపనిసూరుల నాశ్రయించెదట॥ 16, ఉ॥ “పుట్టితి
 మెట్టులో యిచటం బుట్టినయూ రెటు వీడవచ్చు ని । పట్టుననే వసించి బుధవ
 ర్యులఁ జేసెదఁగాక శిష్యులక । బెట్టెదనేనయన్న” మని పేదతనంబనుకోక
 దాతలం । బట్టి స్వశిష్యులక బెనుచువారి నుతించి యఘంబు తుఁగించెదట॥ 17.
 ఉ॥ పెట్టెలులేవు కల్గినను బీగము సున్న విభూతినంచియే । పట్టుదొకండు భూతి
 నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా । జట్టులు శిష్యవర్గమున కన్నము విద్యయు
 నిచ్చువేలుపుం । జెట్టుల మధ్యరూత్తములఁ జెప్పి మఱొక్కరి నెట్లు చెప్పెదట॥
 తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ వానిది నొరు గాద యలవానిది నాల్క-యఁగాద, తోచిన
 ఘోసరుడే ననత్యములనే నొగడించునె, యట్టివాఁడు ఁ
 జానిస్వనామ మూనినను జందన మూనిన రాసభంబె దూ
 రానఁ బరిత్యజింతు రలప్రాయసకానినుడుల్ బుధాగ్రణుల్.

ఉ॥ ఉన్నది యన్నయట్టులుగ నొపిక మీట లిఖింతు మంబరో ?
 కన్నపుదొంగచాఁతలప్రకారము నొటికి వచ్చినట్లుగాఁ
 బన్నము, బన్న మూగులుకుప్రాయసకాంక్షరాస నుంచి వి
 ద్వన్నత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెసక.

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యొగి యందు రెవఁ డల్లవసిష్ఠగవీరవంత్రికై
 మతి చెడి పోరి యొడి మతిమత్తముడై తప మాచరించి బ్ర
 హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె స్వ
 ర్గతి నొకరాజసూతికి సురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచుకొ

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిగి గాధిజుఁ జేయపు వేనినేని యా
 చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని ఁవతియన్నను జేర్చఁ బోయి తాఁ
 బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృతార్థుఁ డయ్యెనే?
 అడ్డఁడె యిండుఁగిడాపయికథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా

(పౌండ్రకవాసుదేవీయము)

ఉ॥ ఉండుఁ జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులె యుండు వారు పె
 క్కండు, వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొందఁ టెట్లొ చే
 కొండ్రవమానముకొ డమకుఁగూడనిబల్బిరుదుల్ భరించి; యీ
 *పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో?

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషముని యిట్లులనియె నాతనితోడకొ, ఉ॥...నీదువాక్యమున్
 మానవనాథ? యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ జూడఁగకొ, క॥ హరియొ
 క్కడ? నీవెక్కడ? హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్వరమాణువులు

(గౌతమీనది—సెలయేలు)

ఉ॥ కొండలు వీల బండ లాగి గొట్టుకపోవుచుండేల గౌతమీ
చండతరప్రవాహ మది శాశ్వతమై భువి బర్హ సెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగున్ సెలయేలు శ్లాట నూరు బేరు లే
కుండఁగ “దివ్యటీసరస నుండెడిదీపములొ” యనం బొరిన్.

౧

ఉ॥ అంతన పుట్టు సంతటనె యాఱు గడున్ రయ మొప్ప బాటు సె
క్కింత వెడల్పు బొద్దు గలయే అది యే సెలయేలు, దానిపై
సెంత? మహాప్రవాహముగ నెల్లపు సున్ బ్రవహించుచున్ బవి
త్రాంతగమై తన ర్చెడి మహానది గౌతమీముందు శాంకరీ?

౨

కుంగలయది ‘పరికింపపు’ శారికినీపు ప్రతియోధుడవే,,... తే॥గీ॥ వలవదుడుగుము
నిన్నును వాసుదేవుఁ, డందురేబుద్ధియుతులు నర్వాధివాస, సిద్ధయైవాసుదేవాఖ్య
సెల్లెనట్టు, లుర్విలాపలఁ జత్తుల్యుఁ డొరుఁడు గలఁడె,, క॥ నీచక్రమునీశంఖము,
నీచాపము నీకుగదయు నీఖడ్గంబున, నీచారోపితములు విను, చూచిన నవ్వుదురు
వీని శూరులు ధరణిన్,,...క॥ నవ్వెడువారల సెఱుంగవు, క్రొవ్వున నిటు పలికె
దేల? గోవిందుని నీ, వెవ్వనిఁగాఁ దలఁచితి?వతఁ, దువ్విష్టారెడు భవన్తదోద్ధతి
యడఁపన్,,...వ॥...శైలేనేయుండు(సాత్యకి) అట్టహాసంబుసేసియతనికెట్లనియె
.....తే॥ గీ॥ ఆదిదేవునిపేరు చిహ్నములుమోచి । సంతటనె యాతనికిఁ దుల్యుఁ
డందెనిన్ను, సింహకవచంబు దొడిగినఁ జెనఁటికుక్క, గంధ గజగంధమున
కును గలదె నిలువ,,...వ॥ ... పొందుండు...ఒకదూత నాదైత్యదమను పాలి
కింబనిచిన,,...నీ॥ ... తిరిగి తంతటఁ బోక తేకువమాలి నాపేరుఁ జిహ్నము
లుఁ గల్పించికొంటి, వాసుదేవుండన... సేవ కా,,... బ్రతుకవలతేనివినుము...
చక్ర మాదిగవిడిచి మత్స్రజ్ఞయ్యుడిగి, నడికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సొరఁగ,,
వ॥ అనియట్లు దూతముఖంబున వెడలినవిషతువాక్యంబాకర్ణించి ... కమలలోచ
నుండు వానింగనుంగొని నీ॥ ననునట్టులరుగుదెమ్మునియెఁ గాపున నెల్లయడియాల
ములతోడ నరుగుదెంతు, వినుతచిహ్నమ్ములు వీడుమన్నాఁడు గాపునఁ జక్ర
పూర్వతఁ దనరువాని, దనమీఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగ
లదుగాపునఁ గడంగి, తనశరణంబె పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయుఁడనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి న్వపక్షపాత మా

ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై

యండియు నీకమాత్ర, మదియున్ జ్యవనుం డిడెఁ, డాత్మశక్తి యి

ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నొజగదంబి? తృణీకరించుచున్

౧

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననికతన వజ్ర మట్టిఘన హేతియై కీ

ర్మిని గోలుపోయెఁ గొడవ, శ్లనిమొన నటు లాచరింప నవి యేమగునొ. ౨

సంపదహరింతు తే॥ గీ॥ ధరణినెందుఁ బేర్కలవాఁడు నాను నాకు, దాఁటవచ్చు
నె తనయాజ్ఞ దడయకింత ,వట్టునేఁడు నెల్లిటిలోన నిట్టలముగఁ, జేయఁగలవాఁ
డనంతయుఁ జెప్ప మీవు,... వ॥ ...అద్దేవుండు దివ్యగంభీరస్వరంబుననతనికి
ట్లనియె,, నీ॥ పొండ్రి భూవర? నీవు భావమ్మునందు మదీయాంకములు మోవఁది
విరితేని, నాపాలికేతెంచి నమ్రుండవై యేను నీవాఁడ నాకిమ్ము నీకుచిహ్న, ముల
నని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెట్టివై చెట్ట చేసి, తింకనైన వినీతి నేతెం
చి వేఁడుము ... వ॥'' నీవునన్నురమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్తెంచిన నీదెసవచ్చి
తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిల్లునేయుము...అనివలికినఁ జొండుగ్రండతని కిట్లనియె,,
మ॥ అవనీనాథులనెల్ల నుద్ధతుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవతీర్ణుండ, నెఱుంగ
వేయకట? మిథ్యావాసుదేవాహ్వాయం, బవినీతిన్ ధరియించి కొండలకు మోహ
భ్రాంతి పుట్టించెదీ, యవలేపంబు నెఱింగి కాదె నిను దండార్థుండుగాఁ జూ
చితిన్,, తే॥ గీ॥ నాకువెఱచి కైలాస యానంబు పేరఁ, గొంతకాల మమ్మెయిఁ
దప్పఁ గ్రుంకిపోయి, తీవులేకున్నఁ జూవె మహావిభూతి, మెఱయవచ్చియరు నీయూ
రనెఱువనైతి,,...క॥ పగతుండు చక్రమువైచిన, నగధరుండు శుదర్శనమున న
దితుత్తుమురై, జగతీస్థలిఁ దొరఁగెడు న,ల్లుగఁజేసె నమస్తజగములును ముడమొం
దన్,,...వ॥ ఇబ్బంగిఁ జగతు నపగతసమస్త సౌధనుంగానెనర్చి యమ్మహావీ
రుండు. తే॥గీ॥ ఏమిరా? వాశుదేవుండ నేనయనుచుఁ, జెప్పి కొనవచ్చు నేఁగియిం
కఁ జెపుమ నాకు,,...వ॥...గరుడ చరణ ప్రహారంబులఁ గృత్రిమగరుడలాంఛ
నంబగు తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండంబులుసేసి..., (విస్తర మెఱుంగఁ గోరు
వారు హరివంశోత్తరభాగము ౬వ అశ్వాసము చూడఁదగు)

(కాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పపువస్త్రము గట్టి చెంబు కే
లం గొని శుద్ధనద్విజులలాగు నటించుచు నెందుఁ బోవుకా
ళింగులపోల్కి నేఁ డకట? లేకు లనేకు లొకింత నేరుపెం
దుం గనకే వభానిబిరుదుం దలఁదాల్తు రవేమి పాపమో?

౧

ఉ॥ వేనము పొట్టకోస మెటు వేసిన వేతురుగాక యీరసా
భాసులు నిక్క పుం ద్విజులఁ బట్టుక “మీరును విప్రుల? మిముకొ
భాసురు లంట తప్ప మముఁ బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భాసురనామ మొప్ప” దని మ్రోగెనుడు రేమిటి కంబ? శాంకరీ.

౨

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు *సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక వ్రేలుచుం
దం బొకయడ్డు తోఁచు నది తభ్యమో? కా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజౌల మది చూరున నంటుక యుండు దాని దా
రంబుమొగంపు దారపుఁ బరంపరతోఁ గలుపుకొ దిగంబడుకొ.

౧

ఉ॥ నేయునుగాత లూత యది నేర్చిన నేతగఁ బొట్టకోస మా
నాయము; బట్టకోసము జనంబు కువిందుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వ నేతకయి మానన ముంచునె? యుంచుఁబో? యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా, నది వచ్చునె? ముట్ట విచ్చునో.

౨

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 నఁ॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈఁగపులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి నీఁగపులి యందు రందలు నెల
మి నన్నుఁ గాదెయంచును మది వృథా గర్వపడకు సరసులదివిన్న నగుదురు
సాలెపురుగ? కవటమున నేదొ యొకవన్నగడను బన్ని, యొకలను మోనపుచ్చు
ట నీఁగపులివి! కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గెలిచి! కేరుపొందిన దేది రూపింప
లూత? ఎట్టులొయొకరీతి నీకీబిరుదము! కలిగె నామాటలటులుంచు కలిగినంత!
మాత్రమున నూర్ణనాభమామదినిమిపులు, తలనుదాఁటిన గర్వంబు దాల్చుదగునె

ఉ॥ అల్లినదానినే మరల నల్లును, గ్రోత్తవిధాన నల్లఁగాఁ
జెల్లడు సాలెపుర్వునకుఁ జేతయుఁ గా దది యెన్నిసారులే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లెడి దానికె నంతసంత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైసది గాదుగదా మహేశ్వరీ.

(నీరసాశు ఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిఁగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమును బాల్పడబోదు మే మి కొ
ప్పర మొకవేళఁ బోరికి నభాస్థలికిఁ జనుదెంచెనేని; శాం
కరి! యదికాదుకూడదని కంకకుమమ్మ! ప్రసక్తి దీరును
త్తరపు క్షణంబునఁ మరలదానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్మొగి.

చ॥ ఎలమిఁదురుమ్మ నిందగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్పి మొ
క్కలుఁడు తురుష్కతాప్తికయి కట్టిడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గ్రామ్యభాటి కొడిసాచెడి తప్పను వైపు మచ్చురో.

ఉ॥ తప్పలఁ దోపనీకు మెడఁదంగలశాస్త్రము గప్పిపుచ్చు మే
చొప్పనసా దడాబిడిగఁ జొప్పశలాకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పఁగఁ జేయు మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపకు మెట్లొ నూలులన్
జెప్పినదే మహావదవి సేయుము మూయుము గ్రామ్యవక్తయుల్

ఉ॥ కష్టముగా నెటో భవదఖండ కృపామహిమమ్ముకల్మి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁ జాలు ని

నీవరాక్రమమునకును నీయశముకు! నీదుబిరుదంబునకు లోననీవుమెచ్చ! వలయు
నీజాతివారైచ్చ వలయుఁగాక! యింక నెవ్వరుమెత్తురో యీఁగలపులి!, యెన్ని
యో గొప్పకీటము లున్నవినుమి! వానికేమియు గర్వంబు గానఁబడదు, వెదక
రవ్వంత యల్లికల్లుడువో లేదో! మేలు నీదు గర్వము పట్టఁజాలకుండె, జాలునింత
టి నుంచైన సాలెపురుగి, బుద్ధి తెచ్చుకొని నయాన బుజములెగర! వైచి కొనుటచా
లించి గర్వంబువిడిచి! భద్రముగనుండు మిదియు! నీబ్రతుకు దెరువు.

పిప్పర

సోదరకవులు

ద్వప్తపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దందు, వారి సం
తుష్టికి నట్లు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ.

౪

ఉ॥ గిరగిరఁ ద్రిప్తమోఁగెడిఁ బకీరుకరమ్మున సుక్కయంత్ర, మా
“కిరకిర,, బాలురకొ దనుపఁ గీల్కొనుభంగియె మానవ్యమైనచోఁ
బరపరలాడుచుకొ గవితఁ బాడె దడాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మానవ్యతఁగాంచుఁ గదే మహేశ్వరీ.

౫

మ॥ స్వరవర్ణ్యత్వమెఱుంగకే పారిఁబారికొ సంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పించురు! గాయకోత్తములు వహ్వ నాఁగ; నట్లే పర
స్వరసందర్భము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లే కెట్టులా
విగచింపకొ గవితల్ శ్రవోయుగళికొ వించుల్ ప్రసాదించునే.

౬

చ॥ “పదనిస, సాని దానిపన, పస్సరీసరి, గామ గారిసా,
నదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, నదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,”
యిది యొక గాన మేని యెదియేనిఁ గవిత్వ మగుకొ మహేశ్వరీ.

౭

ఉ॥ “చేసినదోనముల్ బయలునేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వ వి
న్యాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల” యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు పండితరాజుచేత నీ
వీన డిలంగఁజేసి మము నెందుకు దూర్చెద విండు శాంకరీ.

౮

ఉ॥ ఎంచి పురాదులైన వదనెన్నిది వర్ణ్యములంగుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యుంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో నదుత్తరము చెప్పటకుకొ దగవైనయిక్కి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యీకృతి కోమహేశ్వరీ.

౯

చ॥ కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములకొ రచియించి కప్రపుం
జపుల జగమ్ముముంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేఁడు కొప్రపుం
గపులకతమ్మునకొ రసము గన్నడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁబాలుపడఁగా నెనరించెదె మాలదైవమా.

౧౦

చ॥ గడియకు మూడువందలఁట! గంటకు డెబ్బదివందలఁట! త
ప్పుడుకవనమ్ము చెప్పుటకుఁ బూనినవారిని బుట్టఁజేసి యె
ప్పుడు సరసాశునతగ్గవనమున్ బచరించు మదీయవక్త్రమున్
“బడబడ” మ్రోగు “తాషమరపా” నెనరించెదవమ్మ యీశ్వరీ.

౧౧

ఉ॥ వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణ
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగబొంతగ నంగ్రహించి యె
పొత్తును రోయకే పలుకుపోకడ నేరిపి మాడుకైత ను
నృత్తతమైఁ జరించుక శుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా.

౧౨

చ॥ తొరతొర గ్రామనామములు తొంబదియో పదియో సహస్రమో
వరవర గ్రుక్కతిప్పకయె వాగెడి విప్రవిసౌదివై ఖరిన్
జరచర నొరు జొర్చుటది సతగ్రవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱింగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్మ శాంకరీ.

౧౩

ఉ॥ అక్కట! నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టులో
గుక్కలు మ్రింగుచున్ వెడఁగు గొల్లలనుద్దుల నెంతపాడినన్
దక్కునె “కైత”యన్ పదవిదానికి, “గాడిదగంపెఁడూఁకదాఁ
బొక్కిన నేమిలాభ”మగు బొంకక తెల్పఁగదమ్మ శాంకరీ.

౧౪

ఉ॥ అబ్బెన మేల సేయవలె నంబరొ? తంబుర, యొంటికంటి త
బ్బిబ్బ మృదంగ, మీద్వయమె వేషమువట్టిన లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్రతలఁపుం గొలువంగల పాడుకైతమున్
సిబ్బితి గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోన్

౧౫

చ॥ కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యుత్తరక్షణ
బవినీ నశించెనేని శలమబ్బనె? గర్భభరమ్మదక్క, నా
యువు లవమేని లేనిసుతు లొక్క సహస్రము తెప్పవాటులో
శివ! శివ! పుట్టనేమి యగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ శాంకరీ.

౧౬

ఉ॥ అశుకవిత్వమందు రస మారయ రాసని యప్ప నెప్పె నొ
యీశకుటుంబినీ! జననమే లిఖియించిన బంతిక్రిందనే

నాశమఁగూడ వ్రాయుటది నల్వకు సమృత మానుగాక గ
రాభిశయమే న్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముండునే,

౧౮

ఉ॥ “మారుని గేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరెఁడేసి, బం
గారముమే” నటంచు మృతి గాంచిన బాలున కేడ్చుభంగి వి
స్తారరసమ్ముగల్గుటయు సంభవ మందెడుఁగాక నిల్వఁగా
నేరని కొఱపపాశుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరీ,

౧౯

చ॥ పలుకుల కల్గినేర్పిన శుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్చపిఁ
బలుకఁగఁ జేయ దానికి నుపశ్చితిగా శ్చితివిందుసేయుచుఁ
గలకలలాడు కంకణవికస్వర సుస్వర మట్టులుండు మా
పలుకులొనర్చెదే యినుపబాడిగబండిరవంబు లీశ్వరీ.

౨౦

చ॥ కలుషితమైననీ ద్దురుసుగాఁ బ్రవహించెడునట్లే తప్పుఁగై
తలు దొరలుఁ దదాబిడిగఁ; దజ్జుల కెట్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకలావిహాసనిమలమ్ములు నత్రమలంబులో, రస
జ్జులకు రుచించునట్టిద యగుఁ హిత మాశుకవిత్వ మేరికిఁ.

౨౧

‡(తలకుఁదగనివ్రాఁతలు)

మ॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతకునై కష్టించునుతగ్రహ్టు లి
ష్టవివేకుల్ కులగోత్రనిందకులు, వేదాచారపారంపరీ
దవవహ్నుల్, నకలాన్నభోక్తలు, నమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుండు? రే
కపు లివ్వారి గణింతు? వీరలొకొ లొకం బన్న నేఁ డంబికా.

౧

‡(మే 10 వ తేది 1943 వ సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి)

చ రణా యుధ ప్ర శం స .

ఒకభాషాభిమాని:—

ఈపోట్లాటకు అంతంలేసుండా ఉన్నది. ఈకవులు కోళ్ళనుగూడా మిం
చిపోయినారు. తురుష్కయుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీకవుల కల
హమెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండాఉన్నది. అంత

చ॥

ఉ॥ దుర్జతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడుపట్ల, ధర్మపు
స్థర్మ మెఱుంగునార్యు లవి మాపినయట్లై కవిత్వతత్త్వవి
తగర్మతు లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
కర్మమెఱుంగఁ జాలనియకర్మపరుల్ నిరసింప నేమగున్.

౨

ఉ॥

ఉ॥ జన్మము లాఁగి పోయెనె? యశస్సుల సత్రము లాఁగిపోయెనె?
అన్నము మాల మాదిగల దందఱకుం బ్రయమై తన ర్చెనె?
దున్నల కాలు భార్య లయి తోనము నందెనె? పోడ శిష్టనం
ప్రన్నగృహస్థపుత్రకరపంకజ మంటెనె? వీరియూర్పులన్.

౩

చ॥

ఉ॥ ఐనది కాదు కాని దగు నం చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేనరమాత్రులొ గిలుకునేవపువ్రాతల కూతమై యశో
ధీనులఁ బూర్వపండతగతి స్మృతిఁ జూన్పెడి జ్ఞానులన్ మహా
ధీనిధులన్ వృథా దెగడు తెల్వులవిల్వుల నెంచ నేటికిన్.

౪

ఉ॥

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరుపక్షములచుట్టు గ్రామసింహాలుచేరి గర్జన
ము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువేవడుకనపడడు! వీటిని
షయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు ప్రకటించకూడదని దొరతనము వారొక చట్టం
చేస్తే బాగుండును. కవులకే బుద్ధితేనప్పడు నావంటివారేమి చేయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శిని పత్రికనుండి)

ఉ॥

కవుల కలహములు.

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రా
వళిలో సొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ము
ఖముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నట్లులను ఇరుప్రక్కలను శునకము
లు అటచుచున్నట్లును జిత్రంపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నచ్చెరు
వుగానే కనపట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి
జాగుస్సాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ
జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసికొనఁగ
లరు... ఇంత కాలమునుండి వీరిట్లు వాఙ్మోహవాదములు చేసుకొనుచుండఁగానింత
వఱకెవరికేమి యనగ్గము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగికక్షలు పెరుఁ

తే॥ గీ॥ జననమరణాలలీఘు విస్తరమొనర్ప, నవతరించినయయ్యలేయగురుకొక్క
పండితులటన్నఁగవులన్నఁబ్రాజ్ఞులన్నఁ, బ్రతికలువ్రాచువాతలప్పగిదిగాక
తే॥ గీ॥ బుద్ధిలేదట? కవులకు బుద్ధి గల్గు, వార లింక నెవ్వరో? కులాచారములకు
నున్నచుట్టెడి మేటిసంపన్నులొక్కో? వీరలు నిగద్వలష? గద్వలేరు జనని.
చ॥ కవికలహప్రచారములు కట్టెడులకొ గరఁగింప లేవు కో

శ్లోపురు వారికికొ సుకపు; లన్యులు కొందఱు కుక్కలౌదు రీ
యవినయముకొ సహింపనిగుణాధ్యుల కీలిఖించు ప్రాజ్ఞు లే
మవుదురో? నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలవే మహేశ్వరీ.

2

గీ॥ కోడెగుడ్డంతయన్నమ్మగొసరె నెకఁడు, నిమ్మ కాయంతగోరె సత్సమ్మతుండు
వేటొకఁడు; దీనఁగల సువివేక మజ్ఞు, లెఱుంగ రది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు

గు చున్నవందురా? ఆ పాప మిందుమూలమున నే పండలేదు. అదియిదివఱకేపం
డి బ్రద్దలయినది ... ఈతారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగు చుం
డును... “నిరంకుశాః కవయ” అనునట్లు వారిలోవారు చర్చచేసుకొనుచుండఁ
గా నడుమవారు వారిని గోళంతోడను గుక్కలతోడను బోల్పఁజూచుట యనా
లోచితము... కోళ్లు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపములచే వారినిబ్రజారంగమునఁ
బడవేయుటకంటెఁ గొదమసింగములఁగానొ మదగజములఁగానొ ప్రదర్శించిన
చో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును... మఱి
యు వీరిట్లు నీచోపములచేఁజత్రరూపమునఁబ్రదర్శించుటయేకాక దానివ్యాఖ్యాన
ములో “ఈకవులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరిమత్పణీకారనీచవాక్యములచేఁగూడ
సంభావించిరి.

(1913 ఏ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శినీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగ్మములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁగో
ళ్లుగను గుక్కలుగను పరమనీచోపముగాఁ జిత్రించఁగా వర్తమాన కవులలోగౌ
రవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపఱుచుట చాలజుగుప్సాకరముగ నున్నదని
మేము వ్రాసినది పుకస్కరించుకొని “కవులు కలహింద వలెనట” యను వ్యా
సమొకటి సువర్ణలేఖయొక చదవరిపేరిటఁప్రకటించెను... అంత కంటెను అధి
కులు చర్చించు కొనుచుండురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత? వారి

మ॥ ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికునఁ దూహింపఁగా వచ్చు ని
 క్కపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞగ్రాహ్య మెట్లో? వృథా
 కుపితుల్ తోచినయట్లు గిలుగుదురు సంకోచింప రల్లంత న
 య్యపరాపంబు సదోవిగర్హితముగా నడ్డెంతు రజ్జత్వమున్,

ఉ॥ అజ్ఞులవ్రాతలే ప్రకటనార్హములౌనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా
 విజ్ఞుల వ్రాత లౌనఁట? వివేకులు కోళ్లఁట? కుక్కలఁట? ధ
 ర్మజ్ఞత మేలుమే? లిదియు బ్రహ్మనమాజమతప్రపత్తి న
 ర్వజ్ఞతయొక్కో? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే,

వివాదము తీర్చుటకు మనమొక మన బ్రతుకెంత యనెను స్వసామర్థ్య దౌర్బ
 ల్యమును బట్టి మనత్రోవను మనము పోవుదుము. టర్కీ బాల్కను రాష్ట్రముల
 మహావ్రావి గారణము సంధిచేయ బ్రీటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గల
 దుగాని యెలమించిలి పొప్రయిటర్లు, ఏమిచేయఁగలరు? ... పస్తావనకవు లేతన్నా
 త్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని “చదువరి” ప్రభుత్వస్వాధీ
 శులందఱును వంక దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్ట కారణమున వారిని దోచ
 చినట్లెల్ల నీచపటచుట కధికారము లేదు.... చమత్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తి క
 ముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సొంపుచెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁదోచుట లేదు
 ఇష్టము లేనివారు వారివాదములను బ్రకటించక పోవచ్చును.... వీరికి నిజముగాఁ
 గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమా లేక వారిలో నెవ్వరియం
 దేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి “రిమాకున్” లు చేసి
 తద్వారమున నయినఁ దమయనిష్టమునుదీర్చుకొందమను దురుద్దేశమా? ... తొలుత
 రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర వేరులన్నమాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు
 ‘గుడ్డువచ్చిపిల్లను వెక్కిరించినండుకై’ కంటగించుకొని కొంచెముద్వోషణము
 చేసిరి. ఇట్లే గుంటూరిశతావధానములోఁ గొప్పరపుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థల
 ములోఁ దమతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద నహసన మీయగా నట్లువలదనిరి.
 లోక సామాన్యమర్యాదకై మీరెట్టి యాసనమిచ్చినను మాయభ్యంతరములేదు గాని
 ప్రత్యేకించిమాతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముపై యాసనమిచ్చిన మేమంగీకరిందమనిరి.

ఇందు దివ్యవియస్నది? నన్యనించి తపమాచరించుకొను వారినై నను నీవు

నీ॥ అమ్మ యెంతటిభక్త్యురాలా యీబిడ రజస్వల యయ్య మొగియదిప్పటికిఁ బెండ్లి, కితనియోగ్యత నెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్పదియేండ్లయఁదొరబడుచు నాపెసంసక్రణపరాయణత్వము మిన్న యాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ, ఆతఁ డిందటకన్న నధికుఁ డేమన? జందెమునుదెంచె బాలుఁడైననుదెగించి తే॥గీ॥ ఇట్లు భర్తేతరములనే యెపుడు వినుతి, సల్పపత్రిక లెక్కడ? సహజభర్త బద్ధ బుద్ధికిఁ గాని కన్నడని సత్య, మనెడిఫరమార్థమెక్కడ? యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ నందుమేని యాతఁడూరకోఁడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడని హాసక కవిమూర్తులు స్వగౌరవ న్యూనతా పరాభవమునెల్లు సహించఁగలరు... కాఁబట్టి సర్వభిధములను ఏవంకనో తమ యనిష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దే శమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును... ఈ హృదయ కల్పషముల కొక్క ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్తగించుచు...నిన్నటి సువర్ణ లేఖ...“ఓర్వలేక తగవులాడు కవులను బుట్ట బుట్టు ముడిపెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి లాగుచున్నారండో? శ్రీరామరామ” యనునొక సందర్భములేని యపహాసమును వ్రాయించినారు...“కవులను” ప్రత్యేకించి నిర్దేశమేల చేయవలెను? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గలయితరుల నెవ్వరిని శిక్షింపరాదుమి?...లెడుబీటగుదొరగారు చెప్పినట్లు కామముదీర్చుకొనుటకు అశృత్య మెంత యుపయోగమో క్రోధముదీర్చుకొనుటకిదియు సంతియయుపయోగము. ఈయమపట వర్ణనము విధానకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు కవుల సుక్కరినే కాక యాగణములోని వారినందఱనుగూడ నాలోకమునఁ జిత్రవధ చేయుట తప్పనిసరియనితెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహించఁ గూడ పను వీరిసిద్ధాంతమే సర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, సట్టివారినెల్ల నేకోళ్లుగనో యేకుక్కలుగనో చిత్రించ వలసి యుండునేనియు నిప్పటివఱ కనేకవిషయములలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, పత్రికాధిపతులు, పండితులు, సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచార పరాయణులు మున్నగుమహామహులనందఱ నీవిధమునఁ గోళ్లు, కుక్కలు, పిల్లులు, పందులు, గాడిదెలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ జిత్రించి వారికి బుద్ధిగలుపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందువిఘ్నేశ్వరపూజగాఁ దొలినాఁటికలహకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెడఁగొని

సీ॥ ఘనుని బట్టుక సేవజనుఁ డేది వ్రాసిన నది శిరస్తునఁ దాల్చునట్టిఘనులు
 నీచునిసేవత సకగ్ముగాఁ దెల్పువారివ్రాతలు బుట్ట వైచుఘనులు
 సత్యము నెఱిఁగియు శాంతులపోల్కి నెవ్వరికించుపరిపాటిఘురుఁగుఘనులు
 ఏదియో పోట్లాట నూఁదినఁ బ్రతిక కబ్బు "మేట" రటంచు సరయుఘనులు॥

తే॥గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానివలనను గల్గెడుహాని జగతి
 కెంత యవి చెప్పఁగలము లోకైక జనని, సత్యమడుగంటునెగడు ససత్యమెందు

క థా ప్రా రం భ ము .

వ॥ అంచా? దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(సూర్యోదయము)

మ॥ పరితస్సర్వదపారభాస్వరగవీపారంపరీనున్నతై
 మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మండేహాధి
 క్కరణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ" యం
 చెరఁగన్ దస్కరకోటి కాలాగలఁది నెందేఁ బందలై పాఱఁగన్. ౧

చ॥ సరసిరుహపుపాదములు సారెకు నుప్పరమందు, నెంకుఁ గొ
 ప్పరపు శిరమ్ములందు నెగిఁ బ్రాకి ఘనాలయ పంక్తి మీఁడుగా
 ధరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారిశైత్యపున్
 భర మఱఁజేయుచున్ నెగడెఁ బండిత సామరరంజకమ్ములై. ౨

క కుక్కగను వారికిఁదగవుదీర్చిన దేవి నెక యాఁడుపందిగను జిత్రించి'యది మొ
 దలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్టు కృష్ణమూర్తి, పిండిప్రోలులక్ష్యణకవి, వెం
 కటరత్న శర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదమునెంకటరాయశాస్త్రిగా
 రు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్డాది సుబ్బారాయఁడు గారు, శ్రీపాద కృష్ణ
 మూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి నందఱను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జం
 తువులతోఁబోల్చి చిత్రింతురుగాక, ఆపూర్వోపనిషత్సత్యము వెలయింతుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవ్వుట)

చ॥ నురుగున నుండె నుత్తరపుభోరణి యుత్తరుగ త్తరంబలెన్
 ద్వరపడి తిట్టి బరడుగులదాపునఁ దూటుట స్పష్ట మయ్యె నె
 త్తటి నెటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తిట వీర్పలాయన
 నీరు లని నొంతమూర్ఘునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా.

క॥ అలసూజివీట యికా, కుళమున మఱికొన్నిచోట్లఁ గోవిదు లెఱుంగన్
 జలిపిన ప్రత్యేక పుసభ, లలవా రెఱుంగమియు స్పష్ట మై కన్పట్టెన్

శ్లో॥ ననహాయుండుగ నవధా, ననభన్ బొనరించునట్టి నరుండె ఘనుఁడొ తా
 ననహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, నునుమలకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

శ్లో॥ తెలుఁగఁటని మీనంబఁటని అది, నిలువన్ వలెనంటని వీరు నేరుతురొక్క
 తెలుఁ, గొరాని తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాల్పాటాడు పచ్చి తెలుఁగే యగునొ.

శ్లో॥ బలిగనియూహాత్రతెఱుగెల్లఁ బాటిమీఁదిపందికొక్కు బుబల” మన్న పగిదిదోఁచె
 వీరికి జనా బొసంగుట విజ్ఞులొప్ప, రయివ సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక.

క॥ అని నొంది వాగు వద్దెము, లను గిలుకన్ మేము వానిలక్షణమును నే
 గనిపోల్కి స్వవచనమున జూ,జును బంపితి మంటని వారు పురంబురఁ బొక్తన్

క॥ వద్దెములు వానినిమి వి, ద్వద్దశ గూపెట్ట మనము పలుచనగా వా
 ర్దె మిటు గొట్టిరని నో, గుద్దుకొనం దొడఁగి రంటని కొప్తపుసాముల్.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు.....

శ్లో అస్తావధానంబు సాచరించెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ
 లేము, శతఘంటకవనంబు, నల్పంబూ నెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ లేము...

శ్లో ౧॥ అన్యనిసహాయ మించుకయైన లేక, పద్యమవధానమంబు జెప్పంగ
 లేని, మీమహాధారణాశక్తి.....

శ్లో తెలుఁగు మీనంబు నిలువంగ దివురుడింక. (2(-8-11)

స్వ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా !
 పద్యమయంబగు తమయుత్తరమందినది, “మీపరువును మాపుమాటకు జవాబు నొసం
 గిన దొడ నమ్ముఁడి” అని వ్రాయించినారు. ఏసందర్భమునం దేవిషయమునం

- క॥ మునురామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనివద్దెమ్ములను వ్రాసి ఘనత సొసఁగి రి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో వగచిరంటి? యాత్రంపుఁగవున్,
- క॥ అనుకొంటి మేము వీరికి, ననవద్యపుఫకిగ్గ వచన మైనన్ వ్రాయఁ
జనద, యది గ్రామ్యులైలిం, బనువమటే యుక్తమనుచుఁ బదపడి జనని.
- క॥ కాని యటు మొదట యోజన, మానసముఁగఁ దవులకునిగ్గ మఱి యాధాటిన్
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కపుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెన్. ౧౦
- క॥ తగినంతగూఢ గతిమే, మగుపటచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు పా
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి? వీరి నగరా? విజ్ఞున్. ౧౧
- సీ॥ అవి యనడావామ్ము లన, “మాకు నిత్య మి
య్యవియె కూర” కటన్న దెవరు జనని?
ఒక్కరో? యిర్వరోకో? దేవు లనుకేలి
“కెద్దు”లంచనుకొన్న దెవరు జనని?
“లవణం బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి
యెలమి వడ్డించిన దెవరు జనని?
సభ “నథాతో బ్రహ్మ” చదువ “నీతాత” లా
నవుప్రసంగము సేసి రెవరు జనని?
- గీ॥ వారిలో వారు గారొ కొప్రంపువారు, కాక యుండిన గీత మొక్కతన వృత్తి
మయ్యె వీరికి నీలాటి యభముశుభము, నెఱుఁగని యమాయకులు మన తత్త్వ నేల.
- క॥ ఇది యిట్లు లుండె మాజూ, బది వారికిఁ జేరె మరల నలపాఞ్జామున్
గురురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేటొక విశేషమున్ విను మంబు, ౧౩
(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంతులుగారింట విందు)
- ఉ॥ ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయ్యార్కుఁ బే
నంతసమూనియో పీలిచెఁ జట్టన నాఁడె నియోగివైదిక

దేరూపముగా మాయమాట మీయేపరువును మాపినదో యావిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి పై విషయమును వ్రాయుదురుగాత. — 21-8-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరువణ్ణాస్త్రి.

స్వాంతము లెట్టు బాటె గొనసాగని యాననచర్చకల్పి, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననినమాటకు దాటక వచ్చి చెచ్చెరన్.

౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతుమన్న నుడి నిక్కమొనర్పుఁ డటంచుఁ బిల్చి 'మో
మోడిన త్రోవ గన్నడంగ నెయ్యన నయ్యనఘుండు వోయె "బోఁ
గూడదు గూడు" నంచు నెకకొందఱు దందడిఁ జర్చిజేసి రా
పాడి గడింప "కేగుటయె బా" గనె వెంకన నిర్విశంకుడై.

౧౫

ఉ॥ విం దనుకూలమై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యెం
దెందులకేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్కపంక్తి మా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండొకపంక్తియుఁ గాఁగ నేరువా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ సుఖ మిచ్చె ననేకభంగులన్.

౧౬

ఉ॥ పట్టరుమాల్ బుజమ్మువయి బాలరబిప్రభలీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొప్పఘనుబ్బారాపు, బల్
దట్టులు మందసాటికులధన్యుడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెసంగి రభంగుగన్ధితిన్.

౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారీతి విందు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున నొజఁ గొంద
తేగుదెంచిరి వారు కోటిశశగ్ధ, శాస్త్రీముఖ్యులు పదపటిచర్య వినుము.

౧౮

మ॥ చిఱుమామిళ్లకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్షీపూర్వనారాయణుం
డురుకీర్తిస్థవిరుండు వచ్చె నట కుద్యోగిత్వమైతిన్,ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియునుం దక్కుంగలా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగా నభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్.

౧౯

శా॥ ఏ కారామయగారితమ్ములట? బీ,యే,బీ,యలై స్తీడరీ
'దాకన్' వచ్చిన మేటియంట? మఱి యా భన్యుండు తాంబూలముల్
వీకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని నభన్ వీక్షించి తాఁ బంచె నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుంజుమీ శాంకరీ.

౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగ రాయనృపమూర్తికొ, కొప్రపుటయ్యకో, ఫలం
బందఁగఁ జేసి యాపిదప నన్యులు బందుల కిచ్చి మీద న

నృందితకీర్తి కంఠ్ఠిజనిభాన్వరుఁ డౌనలమేటి కీయ నా
విం దతఁ డందకే కడు వివేకి మమున్ గరనంజ్ఞఁ జూపుడున్.

౨౧

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరా రెడియోగ్యతఁ బొల్పుపాఁడు సు
ధీమహితమండు లక్ష్మీన రపింహ సమాఖ్యుఁడు మా కొనంగెఁ ద
ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేకువయేమి మది న్నుతించుచున్
ప్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్ననన్.

౨౨

చ॥ తిరువతి పుచ్చుకోక యొక తేకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ
గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుశలత్వ మూనె, నం
తరమునఁ దత్ప్రదాత యది తా గ్రహియించె నెకింత చర్చయున్
సరసముగా నెనంగె నది సభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ.

౨౩

ఉ॥ రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముఁడు గారికిన్ గడున్
ధీమహితత్వమందునను దేకువయందును గల్గువారకున్
మామదిఁ జర్చ నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతోవ నింజి కే
మేమియొ చెప్పి కొంచుఁ దగ నేగితి మానిసి వోయె నీగతిన్.

౨౪

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జొక్కలు వివేక విహీనులమోములట్ల ని
ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం
బులబలెఁ దెల్వి మీటె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నియోగులున్
గలిసి యొనంగునర్హ్యములు నైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్.

౨౫

మ॥ అది వర్షర్తువుగాన మేఘపటలం బావంత ద స్తవ్వఁ గో
విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగో విస్ఫూర్తి చే జ్ఞానిదు
ర్మదముంబోలె నపాకరించి సుదినప్రఖ్యాతి యవ్వేళకున్
గదియన్ వెల్లఁదొడంగెఁ గాక వితతుల్ గ్రాసార్థ మట్టాడఁగన్.

౨౬

క॥ తరువాతఁ దనకు సొమ్ముగు “గురుతరలీల” యనుపదముగొని పద్యంబున్
బురపుర లిఖించి మీసము, స్మరియించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుఁడు పెలుచన్

ఉ॥ *వ్రతిక నంపి యప్పుడును బద్యము వ్రాయక యుత్తరించుమా
వ్రతికఁజూచి “వీర్లనకుఁ బద్యము వ్రాయమిఁ జూడ” నేటి కీ

*మహారాజు శ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వరకవులకు.....చ॥ గురుతరలీలరేపె నభ
సూర్యుగ నుంటిమిగాని, భానువాసరమున దక్కరారెవరు,... ఆశుక విత్వశతావ

యాత్రము మీరు మాకుఁ గవులేయనితోఁనరు మీరు తిట్టినన్

శత్రుత మాకుఁ బుట్టి దనుచందముగా మదిలోఁ దలంచుచున్ .

౨౮

క॥ వదవడి*వచనమె వ్రాయుచు, దుదిదనుకం బత్రికలకు దొడఁగెన్ సుకపుల్

వదుగురుగల నభయనన, పైదగ్గరాయివడి వ్రాతలెల్లన్ సురిఁగెన్ ౨౯

క॥ తతఱిమితఱిమి మునుమాకు, త్తరములు లిఖించునతనితత్తటమాపై

విఱిగి సురిఁగి కరిగెనెఱిఁట, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవైపోయెన్ . 3౦

ధానముల్ ! విరచన నేయ రావలయు, వెంటనె, మేనువియోచరించి ధీ ! వరసభమీ
ప్రతిష్ఠ గెలువం గలమీనము దీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు, }
23-8-11. }

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

*మహారాజగిరి కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ గారికి. అయ్యా, ...మీన
పుం బద్యమున కర్థ మేకాగణమున నూ మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను ... తెలి
యదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (౪) ఈప్రతిష్ఠ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను
మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి
మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట శంకీకరింపక తప్పినది కాదు....(9) మీరుమాకుఁ
దెలిసినయంశములలో నేకదేశప్రవిష్టులు మాత్రమేయనినను మీకోరికంబట్టి మీ
నభకు రా నుద్యోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిక నుకరాంధ్రభాషైక దేశమగు
గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిర్వతిగణప్రాససౌశబ్ద్య రసాభాస కవిమార్గమునఁగాని
యన్యత్రఁగాని మమ్ముజయింపుఁడని కాలుద్రవ్వినచో మాగ్రహచారమందుకు
నుడఁ బడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు నమ్మింపవలసినదేనా! మాకుఁగల
శత్రులలో నేకైక దేశముననంతో యింతో యెంతో యెఱిఁగినవారెల్ల మమ్మెదిరింపఁ
దగువారేనా! శాంతంపావం... (12) ఈప్రవాతవలనఁ దెలుఁగునేని మీకువదలితి
మని యనుకొనకుఁడు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

†మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ గారికి, అయ్యా, (1) బరూ

క॥ లలి“బాజానందకీమం, గళ సూత్రము మఱచినట్టు”.గా సభకై ముక్
గిలికిన రవివాసర మా, పలికికొ జని వచ్చె సోమవాసర మంతకొ.

నె

చ॥ సభయగునన్న యాదినము నందడిగా జను లేగుదేర రా
సభ మయి పోయె నెయ్యెడల నందుల గొందుల వంటపూటియిం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి “డాబులు డాబిరి యేల సేయరో
సభ”యని కొవ్రపుంగవుల సారెకుఁగేరఁ దాడంగి రంచికా.

మ.

సీ॥ పుట్టదిట్టము లేదుపో? నిల్చుటెట్లు కొవ్వరమంచు బలుమాటువలుకువారు,
తన్నుఁగట్టలబల్కి తనయున్నతనినిల్చు నెంతదనగనటంచునెంచువారు,

రు “అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలము
మీ రిచ్చిన జవాబు అందె... ౧. సభ ముగియమీరే చేయవలెను, ముందుత్తరము
వ్రాసి యవధానాశుక విత్వములకై కాలుద్రవ్విన వారు మీరుకాని మేము కాదు.
...ర’ మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవధానపు టేర్పాటులు చే
సికోవలసిన దేకాని యయ్యవినభ్యులేర్పఱుపఁదగినవికావు, ఉభయులచే నేర్పఱుప
కొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును దారతమ్యములును
విచారింపఁదగిన వారు మాత్రమే గి. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరు సభ
సమకూర్చుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...౨. జరూరనివ్రాసినను వెనుకటి
వలెనే ఆలస్యముచేయక తేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలయు.

ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

అయ్యా! ఈదినమున సభ తప్పక జరుగు ననుమీప్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేక గ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వృథా
శుల నెనరించుట యుచితము కాదు కావున నవధాన సభావిషయ మేమయినదియు
ప్రకటించి వారిసందియము తీర్చుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాదు
డఁగ నే మేము ప్రకటించుట యుక్తము కాదుగదా?

ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్నూనుబండలే తన్నువంచననేయు నవసరంబైనప్పుడనెడువారు,

నేల విడిచినాము లేలాకో? యొకచోట నంతలోనే యుండక నెడివారు 33

తే॥ గీ॥ వింధ్యగర్వంబగ స్తునవంధ్యమహిమ, ముగ్ధడించి యినీ? యనియొటలువారు
హంసకాకచరిత్ర మిష్టందటకును, స్మృతికిఁ దగిలె నటంచు వచించువారు.

మ॥ ఒకటే శైలిగ నొక్కటే వడిగ నొకటానియంచుఁ గవ్యగణీ
ప్రకరం బెంచఁగ నంప యేగె, నటుఁ “రార” మృన్న కాకంబు ము
న్నుకతీ, రాపయినొక్కతీరు, పయినెన్నొ తీరులెడస్సి, నూ
టొకయానమ్ములు చూపి కాదె శరణం బొందెన్ మరాళప్రభున్. 34

క॥ అనిపూర్వగాధలెన్నుచు, మనమునఁ దమపడినశ్రమకు మఱిమఱి విఘ్నం
గనుచుఁ దిరిగిపోనెంచుచుఁ బునఃపునర్యోజనలకు బుద్ధి చొనుపుచున్.

ఆ॥ వె॥ కొండవీటిసామిదండ నుండెడిలేడి, కొండతేనికూతుగుట్టమునకుఁ
దటుచుభయము చెందిదండంబులిడు నెయ, దానితోడఁ బెనఁగుతలఁపు గొనునె.

తే॥ గీ॥ సింహగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్నిలేడి, కెన్నిజన్మమ్ములెత్తినయేనిగలదె
సాల్యసాలకభావసంబంధ ముడుపఁ; దలంచుటదియెంతయేనియుఁ దప్పిదంబు.

క॥ తనపాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము నల్పునప్పటికిన్ దాఁ
గనికరము కరము గని దా, నిని ముర్దుగఁ జూడకున్న నేరమువారిదౌ. 35

క॥ హరికిన్ హరిణమునకు నం, గర మది హాస్యాన్వదంబు గా దనువా రుం
డరుదానికేమి హరిణము, కరి నెదురుటెయంద మెట్లు ఘటించునటుల్.

ఉ॥ రంకుపు శీఘ్రగామియని రాజులు పట్టపుటేస్తు వీడి రా
జ్యాంకము గాఁగఁ గైకొనిరె యక్కట? యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసిద్ధికినై “యెదిరింపు” మంచు నే
కొంకును లేనివారు పురికల్పినమాత్రన యేమిలాభమో. 36

చ॥ అరులకభేద్య మైనచతురంగబలమ్ములు గల్గుతేనితో
గొఱియలగొల్లతేఁ దెదురుకోలు ఘటింపఁగ నెంచి “మీరలున్
గొఱియలతోనె రండనుచుఁ గోరిన “నీ” యని రోసి దానికే
“నరి” యని నిద్రపడ్డ వెడజాబుషరాబుల డాబు లేటికో. 37

ప|| ఇచ్చి వరము నై కొనరె యెల్ల సురారులకు న్నిలింపు; యా
సన్మదితుల్ మహామహు లనన్మదహరులతోడఁ బట్టి పా
రిచ్చివ మెచ్చు లాగి కొనుటేమి యపూర్వము? మెచ్చినంత నే
పాచ్చును దగ్గునన్ వలవదే? తల దాఁటినపోక లొప్పునే.

ప.

కా|| చేప బ్రాహ్మణవృత్తులన్ విడిచి నర్తింప న్నికొనించి భూ
దేవుల్ వీడుమ రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కి ను
ర్భావం బొతటి నూరకుండరు గదా? మైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజూతురే? కావలం బడఁపరే? కాల్ప)వ్వం గా నిత్తురే.

ప.

ఉ|| చెక్కిలి నెక్కుచున్ జనులు చేఁపఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్చిమై
నక్కునఁ జేర్చికొన్న సమయమ్మున పాలుండు పాలు గోలుచున్
ముక్కు “కటుక్కునన్” గొలుక ము ద్దదియెల్లను మూలఁబట్టి నా
యక్క “ఇదేమిరోరిచెడుగా” యనదోసమే? దానరోసమే.

ప.

చ|| వితతతరత్రబఁగముల విశ్వజనీనములన్ రచించి కీ
రితి జగమెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడితిర్పతిశేంక లేశ్వరున్
మతిచెడి కొప్రపుంగపుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికిన్
గుఱకము పూచినా రని జనుల్ విని నవ్వును రేముగమ్మునన్.

ప.

ఉ|| ఆల్లిక కేమి సాలెపురు వల్లదే? ‘హు’ వ్పని యూఁడునంతలూఁ
బొల్లగునల్లికిల్ సరిగ బుద్బుదముల్ గద? దీని కేసువు
క్తల్లజుచిత్తఃసేనియు యథార్థముగా ముదనుంగునే? యెటో
యల్లిన దేల కొదనఁగ నంఁచది మే, లను టొక్కమెవ్వుకో.

ప.

ఉ|| మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్నరచించినట్టివే
మంగలి కీడ్చి పాఠమును బొల్పుగ నప్పఁగఁజెప్పఁజిచ్చుపో
ల్కిం గడు ఛాటిగాఁ జదివి కేవల మెక్కడో యొక్క టొక్క టో
జం గయితంబు నెప్పుట యశస్కరమే? సుకవీంద్ర నుత్యమే,

ప.

ఉ || విప్రవి నూదినంచి నెటు వేటొక వస్తువులుండు నట్టులే
కొత్రపువారు సంఘి నిడుకొండరు వర్ణన లన్ని చేసి, యా

శుక్రవారమున రచించి రని శుక్రవారమున లంకను మర్కమక
శుక్రవారమున గ్రహించు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లడక.

౪౮

౫౦|| గుట్టిబి బేటర బేట్టుటకుం గొండ తెలింగియు నంశయించు రి
నెట్లు నడగవలెనన్న నెటు చేటు దొలంగుని చుహక విత్స వి
దట్లు శుభాన కామక వితాన వ తామర సొన నావ చః
పట్టున వేళ వప్రగతి బంధుర సౌభ విలాస లక్ష్మీకిక .

౪౯

౫౧|| బీవన మూడే మూసని వచింతురుగా కొకకొండ అట్టి వా
రేవగ్నైన బీవనము నీవయిం జేతురుగాక కైతయే
కావలెనే మూకగతి గానంగరాదె, యమాయి కాత్తులకొ
బిదిగ్నై జగం జఃహసించునటుల్ గికురింప జెల్లునే.

౫౦

౫౨|| ఇటులాక కొంతమంది కడు నెల్లిదవుంగతి దోచ నాడ న
వృత్తమందు గాడవల్గు లలపక్షమువారు సహింప “కేల యీ
కలుపులు? కొవ్రపుంగవు లఖిందులు నారల శక్తి చూడు, య
తగ్గుట మది, గోరతం బనెడి కావ్యమునం దగుపట్టు నావుడుక.

౫౧

౫౩|| అన్యమే శ్వరీ దయకు నాకరులకొ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి గర్తమునం గూలి యెటో పయి రాగడంగి యీ
కప్పల రావముల్ కొలయుం గా వని లోనం దపించి పొక్కుమీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులక .

౫౨

౫౪|| అనుటయు వారిపక్షపు జనాపతి వారలయెందు పూర్తిగా
మానమునం బట్టియుంట మటుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనన శుభమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేగగ నేగద మంచు నెంచుచుక.

౫౩

౫౫|| వసుచుండి వారిపక్షమున నా కొకకొండ టాంగి ముగి నేమేమో
దాన మొదలిడి ‘మీరెవ్వరు? చనుడా, మేమడుగ నటకుం జనవలెననుచుక.

౫౬|| కాలిం ద్రవిష్టి రూరకుండెదరె? సంసార్గుల్ జగ మ్మందు వే
వేలున్నా గలవారిం గోరికొనుం దావిబ్బాంసు లేతెంచి మీ
మీలోవట్టుల నేర్పరించెదరు సొమ్మె మ్మేరి కెవ్వారికిక
వీలో తెల్పద రీనుడికొ విసంగ నువ్వి స్టూరెడికొ లోకముల్.

౫౪

క॥ తిరుపతి యెట్టిదియో? కొ, ప్పరమెట్టిదియో కవిత్వభర మెట్టిదో? నం
స్కరణం బెట్టిదియో? ధి, క్కరణం బెట్టిదియో? తెల్పఁ గల రవ్వారల్.

చ॥ పరు వెటువంటిదో? చెటుచు బాసయు నెట్టిదో? లేశమేని నం
స్కరణము పూజ్య మయ్యు సరిగంగల నాడుట యెట్టిదో? నమ
స్కరణకు నాననమ్మ నెడఁ బోరెడిధీరత లెట్టి వాక్కో? వి
ష్ణురము లానంగు టెట్టిదియో సత్రవితా వనితా పినోదముల్.

౫౭

ఉ॥ కోరిక యెట్టిదో? యచటఁ గొం కుదయింపమి యెట్టిదో? పరి
ష్కారము లెట్టివాక్కో? మమకారము లెట్టివా? యంతఁ బోక ధి
క్కారము లెట్టివా? పయివికారము లెట్టివా? బారుబూరలం
కారము లెట్టివాక్కో? యధికారమదెట్టిదో? కారమెట్టిదో.

౫౮

ఉ॥ సారము లెట్టిదో? పయి న సారము లెట్టిదో? కాలుద్రవ్య రుం
కారము లెట్టిదో? పయిఁ జ కారము లెట్టిదో? యంతలో దభ
క్కారము లెట్టిదో? మఱి నికారములెట్టిదో? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టిదో? పారిఁ జొకారము లెట్టిదో? కాలు లెట్టిదో.

౫౯

ఉ॥ బీరము లెట్టిదో? తిరుగు బేరము లెట్టిదో? పిమ్మట న్నమ
స్కారము లెట్టిదో? పయిప్రకారము లెట్టిదో? యాపయిన్ వష
టార్కారము లెట్టిదో? పయి న కారము లెట్టిదో? మీదుమీదు నా
కారము లెట్టివాక్కో? నుడికారము లెట్టిదో? వైరమెట్టిదో.

౬౦

ఉ॥ హారము లెట్టివాక్కో? వ్యవహారము లెట్టివియొక్కో? యీచమ
తార్కారము లెట్టివాక్కో? బయికారము లెట్టివియొక్కో? పై బహి
ష్కారము లెట్టివాక్కో? యపకారము లెట్టివియొక్కో? యాయహం
కారము లెట్టివాక్కో? యపకారము లెట్టిదో? నేర మెట్టిదో.

౬౧

ఉ॥ పాదము లెట్టివాక్కో? పయివారలశూరత లెట్టివాక్కో? స్వీ
కారము లెట్టివాక్కో? గుణకారము లెట్టిదో? చుట్టునున్న ప్రా
కారము లెట్టిదో? పయి లకారము లెట్టిదో? చాటు చాటు న
తార్కారము లెట్టిదో? తెలుపఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా.

౬౨

చ॥ కవి యన నెట్టిదో? కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
రవణము లెట్టిదో? కవులరావము లెట్టిదో? నత్కవీశ్వరో
త్సవ చరితము లెట్టిదో? బుధత్వ మదెట్టిదో? యేరి కేరికి
శివశివ సామ్య మెట్టిదియో? చెప్పఁ గలారు బుధోత్తముల్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరును నేరు సుక్కయెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచున్న నె
ప్పలునుకొ! యేరికిఁ దగదో? యక్కట? శక్తులు పట్టి చూచి “వీ
రక్కపు లలవాదనా! కవులు గాఁ దగువార” లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రియదక్క జగత్త్రయమ్మునన్. ౬౪

ఉ॥ రా మనిరొక్క! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదో? నద్యశః
కాములు మీరు వారివయఁ గా లటు ద్రవిష్ట యుపేక్ష సేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా
రీమెయి నూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటిపక్షము వారియందుఁ, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనమ్మున కెక్కఁగ నేల! కొప్పపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లన్
ప్రేమముగూడఁ గన్నడ దరిప్రకరమ్మును మించి రీప్రజల్. ౬౬

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువారు “మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్లును లయి మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్ట” దంచు నుడువన్ “బని లేనిదె వచ్చినారమే. ౬౭

మ॥ కదితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీసత్పథా
నువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చొనుండి యిచ్చొటికిన్
జవనత్వమ్ములు వెచ్చఁ బెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాహంకృతి
స్థవిరుల్ సించినవత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచున్. ౬౮

మ॥ అదిగా కూరక వ్యాఘ్రముం గదుపులా గంతంత మిట్టెక్కి నె
ప్పుదికి నెప్పుది దక్కి మీనములపై మాత్యర్యమున్ గ్రక్కి సా

గడ యంచున్ దల గ్రుక్కి- పాటుకపులన్ గన్గొం జనన్ రాదె!యే
మిది! మీఘానిక యెందు డిందె!' నని పేర్చిన్ బలగఁగాఁ గూడదే ౨౯

చ॥ అడిగెద మేము మి; మృదుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
నబడమి యదెట్టిదో? కపటపద్ధతు లుద్ధడు లెట్టివాఁక్కా! యా
గడబిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవ్వుట చేడ కేగెనూ!
మడమలు ద్రొక్కి మీసమును మట్టునడావడు లేడ డాఁగెనూ. ౩౦

ఉ॥ “మీసము,, లంచు మీసములమీదికిఁ బోవుటెకాక వారియ
ధానసమండుఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటె కాక యెన్నియో
దోసపు బాసలన్ గలికి చుండుడు కంచుటె కాక పై రసా
భాసము చేసి పాటు టిది భావ్యమె కొప్పగవుంగవీశ్వరుల్. ౩౧

చ॥ సమరము చూచి భేదరులు సంబర మండట యెందు విందు మ
య్యమరులుతోలె నభ్యులు జయావజయార్థులు గాక వారు ప
శ్చము లిడ నెవ్వ “రద్దుఁడు వనన్ గనుఁ డడైద’ మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రాఁయ నందులకుఁ గాక వరాభ్యులులైతి రేటికో. ౩౨

ఉ॥ గ్రుద్దె నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుడ్డును రావణుఁ బట్టి, మూర్ఖమై
నద్దివిజారి జాఱి తెలి వంది “బళీ” యని మెచ్చెనంట? యా
గుద్దికి నంజనానుతుఁడు నుంతయు నంతస మంద ‘కొర? నా
గుడ్డురుచిన్ వచించు టానఁగూడెనుగా? యని వంచె వక్త్రమున్. ౩౩

ఉ॥ “మీసము” లన్న “జు” ట్టనుచు మిమ్మును వా రన వచ్చుఁగాడె! యే
వాసీయు లేనివారియెడఁ బంతము పొజ్జుల కేల? మీరసా
భానపువ్రాఁతయేతెలుపుఁ బండితదూరు లటంచు; నశ్వభా
దోసము మీది, మీ రింక నెదుంగక చేసెడి దేమి కైనరుల్. ౩౪

చ॥ “గురుతరలీల” పద్య మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బరు విడుకొన్నవారలు నభం బొనరించుట కంచు, నేల యీ
పిఱికితనంబు నెవ్వఁ డని బి ట్టమగన్ వలె నంచుఁ బోయి కొ
ప్పరపుకపుల్ కనంబడక వచ్చిరి వా ర్థముఁ జూడ నంబరో. ౩౫

బ॥ అపు దొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మానివా
నవదము చూచి వీరలును జాతీరోళ్! యని యాడుకొంచు న
ట్టిపనియు నుండునే! యనుచు, డీకొని కొట్టెడిసేనపోల్కి న
య్యపరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటన్.

2౬

శ॥ అందుం గొందఱు పాహ్లాణుల్ మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గమ్మవా
రెందుం గన్నడి రిందఱున్ వితకై యేతెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నొయంబ! మే
మెందు న్దు స్థనియుండ మిందఱను దాదృగక్రినంపన్నులన్.

2౭

ఉ॥ నాలవజాతియందలిజనంబులు తూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతివేఱు పయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి
ద్యాలయులన్నఁ బ్రాణముల సర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతమున్ సహస్రమున్.

2౮

ఉ॥ చారలు నన్యులుం గడు సవారిగ వీధికి రెండువక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొప్రపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మఱి వా రగువట్టమిన్ వృథా
యై రహి నిండ్లకున్ మరలు, టాదిగ నెండొరు లాడుకొం చొగిన్.

2౯

శా॥ అయ్యా! తిర్పతివెంక టేశ్వరులు! మే మత్వాశమై వేడ్క మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గాల్గివ్వినా రెవ్వరా
యయ్యల్ మోమును జాటు వెట్టి రింక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమో, లేదా? యుందుమో? తెల్పుఁడి. ౩౦

చ॥ ఎఱుంగుదు మేము “కొత్పర” మదెట్టిదా? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మొఱుగము మీదుపొత్తముల నింపెసలారు “ఫాటోలు” దక్క నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక పొమ్మటండురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఱలం బొనఁగం దలంతురో.

౩౧

చ॥ అనుచు ననేకభంగుల జనావళి మావయిఁ గల్గుప్రేమమున్
నుపగడగ జేయుచున్, బలుకఁగా నభదేము వనించుసౌధ మొ

య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొక మేటిసభక బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిక గలుగఁ జేసితి మగ్గుల మైనపాదముక.

౮౨

నీ॥ “తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి” మంచుఁ బలుమాటు సంతసంపడెడివారు,
ఉవ్వెత్తుకా లేచి యొక్కదండములీలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు,
కొప్పంపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యెఁబో? యని పేర్చినాడువారు,
కయ్యంపునభఁ జూడఁగలభాగ్య మింక లేదు వాడుపాటిరటంచు దూలువారు.

గీ॥ పాట కేమి యొనర్తురు వారికున్న, నరుకు నెఱుంగమెయని చర్చనలుపువారు
బసచోఁ గాలు ద్రవ్వనేలనెడివారు, అడుగుమవ్వారి నటకేగుమనెడువారు.

ఉ॥ అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దడ్డడక
దున్నకవిత్యమందు వలఁతుల్ మనవారలె యాడు, రంచు; నే
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియొ యన్న దంచు, నా
తెన్నెకకష్టమే యను, చుదీర్ణతరమ్ముగ వాడు లాడుచుక.

౮౩

ఉ॥ ఏమియు రానివార లేటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ శుభీ
గ్రామణు లట్లానర్చునెడ గ్రాంధికు లొప్పరు సాగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్పతివేంకటపండితుల్ వచ
స్తోమము జార్చ లేరె యది వోనముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

౮౪

ఉ॥ జొర్తురు గాక నొ రెటులా చయ్యన, సయ్యన నట్లై పద్దెముల్
గూత్తురుగాక వీరు “చెవి గోసిన మేకల” పోల్కిఁ జాలసే
పార్తురె! డయ్యరే? యుభయు లంత బలాధ్యులె దేహదార్థ్యమం
దేర్తురు కొప్పరంపుఁ గవు లీకవియుగ్గము నెక్క వ్రేల్కిడిక.

౮౫

చ॥ అనునెడ దేహదార్థ్యమునకా యలవారలు గాలు ద్రవ్వ రి
వ్వనియెడ నేను జాలనెకొ? పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారినిం గలిపిరేనియు నాబుజ మొక్కటే సుండి

పనిఁ గొని యాపు నం చొకడు బాహుబలాధ్యుఁడు పల్కు నల్కమై.

౮౬

క॥ అని వారి వారికిక దోఁ, చినగతిగాఁ “బిచ్చ పాటి” చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బనలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ॥ నెలపును వ్రాసె సూక్తులకుఁ జెచ్చెర నెంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి వసించె నప్పరిని , గయ్యపునంగతు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొంద ఆయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనక భజింపఁగన్. ౯౦.

చ॥ నరసులు యోగ్యులౌజనులు సంతతమున్ గవితాదరమ్ముమై
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింప న
స్వర మది వాసమై యచటిపూజ్యులకున్ దలలోనినాల్గయై
తిరుపతి యప్పు డప్పు డరుదేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్. ౯౧

శ॥ “ఆనీమాంత మొనర్చి గాని విడువం దావెంకటేశుం” డటం
చానీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్మున్ గవిత్రేణి కెం
తే సంతోనము గూర్చుచున్ విమతు లంధీభూతచేత సుగ్రై
యీసున్ జెంది కృశింప మూడునెల లందే యుండె నుద్దండతన్. ౯౨

అ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు వెట్టినది యల్లశిష్టాహ, నూమదార్యగేహనీమ యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప, పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చె. ౯౩

అ॥ చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి గజకికణకీలీతంబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీధికెదాఁకి గేహపుం
దాపున నున్నయన్యసదనంబుల ప్రక్కల నిల్చి సారెకున్
శ్రీపతివేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్. ౯౪

శ॥ అగబా? నింబము నీనివాస మదియో? యభ్రంకషానూనశా
ఖం బచ్చో నెపు డీపు పొల్పు టది నిక్కంబే, భవత్సాక్షికం

(గుంటూరినుండి బయలు దేలు సమయమునఁ జెప్పినది.)

* నీ॥ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండను నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శ్రీ
వైలమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మస్థలికిని నీకు
భేదమే..., కాశికావిశ్వేశుగర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుముహూ
ర్తమందుఁ దాఁగట్టెనుకొగ్గ, ఘనుఁడు శిష్టాహనూమదాఖ్యాక సుకవి, అడుగు
వెట్టిన దాది బ్రహ్మనభఁజేసి, పంపుచుంటివి నినువీడ వలసె నేఁడు. (వెం॥ శా)

బుం బూజ్యాశయసాక్షికంబు నగుచుం బొప్పారుతత్తత్సభా
లంబంబౌ కవితాప్రసార మది యేలా నెక్కి వాక్కుచ్చుటలో, ౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవాఙ్మధుద్రవము లందే సారె, శత్రువ్రజం
బటకున్ వచ్చి మనంబునందు నెటు “ఫీ” లావార, లాకొపపుం
గటుపాక్యముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బగుదువా, రెట్టుగా?
గుటకల్ మ్రింగెడివారో? నీమది యెటుంగున్ జెప్పఁగా నేటికిన్. ౯౬

ఉ॥ ఐనను శాఖ పాథ కయి యావలికిం జని తప్పచొప్పలన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాఁగ లేక మా
పై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రనం బది గోలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియునెల్లదు నీవును దాఁగురింతురే. ౯౭

చ॥ ఎలమి వచించి తీరవలె నీకవటాత్ములసత్స్వభావ; మీ
యలఘుల కేము శత్రువులమై మఱి మావచనంబు లెట్లు వీ
నులకు రసాయనంబు లగునో? యవి జీర్ణము లైనవెంట లే
ఖల కపవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గరముల్ దిరుగాడు పెట్టుటో. ౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుఁ, దల యని తోఁక యని చెప్పఁ దరసే? యలపా
పులకేమి నింబకుజభూ , తలసభ లవి యెంతకేని నగు జగదంబా. ౯౯

శ॥ అరు లగువారి కిట్లు లెదయఁదలికుంపటివోలె నుండి యా
తిరుపతివెంక టేశ్వరులు “వీర్పరులన్ బిలిపింపుఁడి, నభన్
జరుపుఁడి మీనముల్ శాటుకఁ జాలినచోఁ బెటుకుం డ,,టంచుఁ దీ
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పగపువారిబడాయిక్రిమక్రమమ్ముగన్. ౧౦౦

ఉ॥ తగ్గి యిదెట్టులేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు నంతటన్
బగ్గెలు వ్రాసె మాని తమపక్షము నుగ్బల మాట నెట్టులు
నెగ్గ దటంచు లో నెఱిగి *నెయ్యటకుం గడు గూఢపుత్తిపై
నగ్గతి దాచి స్నేహ మగు టర్హ మటంచు లిఖించుచు న్నెనన్. ౧౦౧

చెన్నపురి; శ్రైబరీ, గురువారం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగవులు నాపేర 8 వేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదవ

చ॥ పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పలుకుచు నప్పురచుండె తీరికన్
గయికొని కూరుచుండిరి ప్రకంపిత మైనమనంబు చంద మె
ల్లయెడల నెల్లరుండెలిసి “హవహ” రంచు వచించుచుండున
ప్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము ఘనర వారు మాటలన్.

౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున కాదరు వాకులవృద్ధుఁ “డక్కటా”
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి పత్ర మల్లనా
రెంతటిపట్టు పట్టిరొకొని యిప్పరి వీడరు కొప్పరంపువా
రెం తలవారిధాటి; కిపు డేమనుకొన్న మతేటు లాభమా.

౧౦౩

మ॥ పులిపై బెడ్డను వేసి చెట్టుపయికిం బోవన్ వెసన్ దత్తుజ
స్థలమందే యది పీట వెట్టి యెటులో సాధించుఁ గావే పగన్
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేదో వ్రాయు మన్నార మి
ష్టలతిం బో కది “యేకు మే,, క నెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కడే

౧౦౪

ఉ॥ పాపము? “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మోపము వారి,, కంచు నతియోగ్యుఁడు కొప్పు జ్యేష్ఠుఁ డట్టు తా

రిత్రమును వ్రాసినారు, తమదోషము లేశమును లేదనియు వెం॥ శా॥ అన్యాయముగా
గర్హించిరనియు, మొదలుగా వ్రాసినారు. దానివైఖరిచూడఁగా వివాదమునుండి త
ప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నచో తప్ప
కమీరును అంగీకరింప వేఁడెదను ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు కావు. నడుమ
వారికి పండువు, పోరాడువారికర్పరకు శ్రేయము కన్నడదు, ఈసభలలో
తీర్పుతీర్పునారెవరు? ఎట్లుసాగును? “లోకోభిన్నురచిః, తత్రాఽపి స్వస్వప
క్షాభిమానోబలవాన్ బాధతే, వారు “భాలెంజి, ప్రచురించినందుకు, శివరామ
శాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాంగిన బాగుండునని నేను తలంతును
నాప్రార్థన మిదియే. ఏవిధముననైనను తగవుమాపుకొనుట బాగు, నేను వా
రికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాల్పొక్కయున్నాను, జబాబు వెంటనే వ్రా
యించవలెను.”

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

నూపిన యంతవట్టు మొగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానపుం

దాపము నాఁడు మామదికిఁ దద్వచనమ్ముల నెక్క నీ దహు. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి ధైర్యమున్ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని

శ్చింతగ నాఁటి సత్సభ “సనేమిర వారల కా సనంబు మా

చెంత ఘటింపఁ గూడ,, దని చెప్పఁగ నేర్పునె? వేఱు సీమ య

న్నంతన భీతి వుట్ట వలదా? కలదా? యిటువంటిచేవయున్.

౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట? వారిముందు మా

ట మయితి మింత కెంతటిపరాభవ? మూరక కొప్పరంపువా

రిమొరప మిక్కతమ్మునఁ బొరిం బొరిఁ దగ్గఁగఁ జూచె నేయుపా

యమున నె వీరిపైఁ బడున పాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెన్

౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ డాయీప్రసంగంబు నె

ల్లను విస్మయంప సభం బొనర్చి తగుహేలన్ వినిగ్గ నేయంగ వ

చ్చినవా రెల్లరుఁ బ్రతికల్ వినుచు మంచెన్ జెడ్డ యోజించుచుం

డునెడన్ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యనద స్సాగఁగన్

౧౦౮

* నిష్పక్ష పాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరుపురవాసీలు వులు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా 27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు సభకురావలయునని ముందుగా మనవైఁ గాలుడ వివరికప్రవాసి, యందులోని యనందరభములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁ గా వానికిఁ దగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతోఁ గొన్ని యుత్తరములు వ్రాయుచు సభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకుమార్చితి తుద కాదివారమునాఁటిరాత్రి యనేక గ్రామములనుండి నిచ్చేసిన మహాజనుల వి ఫలమనూరథులందఱేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసినయు త్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి “యీ ప్రకారము మీరు సభకూర్పుఁడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీ కారములు రేపుదయమునకు దెల్పుఁడు లేదా మీరీయద్యమము మానుకొన్నట్లై ప్రిజుదలంతురుగాక” అని స్పష్టికరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక సభానిష్ఠ యదినమునందుఁగూడ నుదయము రిగం||కు మరల రిమైండరు పంపినను దాని

ఉ॥ వచ్చిరిగాని యాసభ యవార్యముగా జరిగెన్, సమస్తమున్

నిచ్చుననంటిపండుబలె విజ్ఞులదృష్టికి స్పష్ట మయ్యె “ని

వచ్చెర మెందు కీగతి గదాగబ లాడరొకో?,, యటంచు వె

న్నిచ్చినవారి చూటి “రిహిహి? యిహిహి?,, యని కొంద ఆయ్యెడన్. ౧౦౯

కిని నేమియుఁబలుకక చల్లఁగా నాదిన మెల్ల దాఁటించి ఆమఱునాఁడు 29 వ తేదీని
 మూడవసరము లెరున్నను వేమువరల “మియుద్యమము మానుకొన్నట్లేయనితలఁచి
 నేమియు కాకినాడ వెళ్లుచున్నా” మనివ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన సమాధానము
 నేమియు వ్రాయకుండుటనే వారు సభను మానుకొన్నట్లు ముమ్మాటికిని స్పష్టప
 దినది. పదవ సభమాటట్లు లుంచి మీ మా యుత్తరప్రతి్యుత్తరములలోని సారాసా
 గములును న్యాయాన్యాయములును ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ దీర్చికొని పిమ్మట వి
 ద్యావాదమునఁ బ్రవర్తింతమనియు, ఇందులకు రేపుదయము 8 గంటకు లోఁగా
 జవాబిదిడఁగఁము 29వ తేదీ రాత్రి 7గంటలకు మావ్రాసిన యుత్తరమునకు నేఁడు
 10, గంటలకు ననవసరపు యుక్తులతో దానికిఁగూడ నంగీకారమును దెల్పక
 “యుత్తరప్రతి్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము” అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁ
 బ్రాచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యంతతో ముగించుకొని ఆయియంశము
 లు లోకులకు ప్రత్యక్షపఁ దలఁచి ఈనాటి సాయంకాలము 6గంటలకు శ్రీ
 భక్తుకంపెనీ నాటకశాలలో నుపన్యసించుచున్నారను గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ
 ప్రార్థింతులు.

ఇట్లు,

గుంటూరు, 30-8-11.

తిరుపతివేంకటేశ్వరులు. శతావధానులు.

పైనుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ భక్తుకంపెనీ హాలులో
 29 వ తేదీలు పొరులును నితరులునునగు మహాజనులు నియమిత కాలమునకు ము
 న్నే వచ్చియుండిరి. పదవది కాలేజీ ఉపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వేంక
 టస్వామియూజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు
 పి. వ. ఎన్. టి. (వీగురు కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధీపత్యమును
 వహించిరి. వీరుసగస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించిన పండితకవినత్తము
 లు. పదవ నాయాయా యుత్తరములు తిరుపతివేంకటేశ్వరులు వినిపింపఁ దొడం
 గిరి. మొదట వేంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకృష్ణరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము

ఉ॥ పనిగొనియుత్తరాల్ వినుచుపట్టున నాసభ నాఁ గుఱునిక- వ

చ్చిన యలశ్రీనివాసగుణశేఖరువైఖరి “కొప్పరంపున

ర్తనములయుత్తరమ్మ లవి ప్రాజ్ఞసభాననుకూలదుర్వచః

ఖను లని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నెప్పుగఁ.

౧౧౦

వినిపించి ఆనాఁడే 12గంటలు మొదలు మూడు గంటలవఱకునుగోర్తులోఁగంసాలు
లనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసము చేఁగాబో
లును పదపడియుత్తరములను దిరువతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. దిరువతిశాస్త్రి
గారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతోప్రకృతసభ
ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తగినంత హేతువునుజూపి కోర
నందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరువతి
శాస్త్రిలుగా రాయాయీయుత్తరప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వెంకట
శాస్త్రిలుగారు దానినాఁపనుంకించువారితో సహేతుకముగామెల్లఁగానుపన్యసిం
చుచుండిరి పదపడి సభనాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పటకు న
వకాశమిందని కోరిరి అందులకును దుట్టతుదకుఁగాని వీలులేదనియు నప్పుడేని య
గ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. ప
దపడి యుత్తరములనెల్ల దిరువతిశాస్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరుసమర్థులో, యె
వరుకారో, యెవరియుత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవరివట్టివికావో? యెవరు
కోరినషరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకవీఁతవలనసభ
కాలేదో, లోనగు సంశయములసభ్యులకేకాక సభనాఁపవచ్చిన యుత్తమపురుషుల
హృదయములకుఁగూడ నృప్తపడినవి. ఆ యీయంశములనే శ్రీ ఆగ్రాసనాధిపతి
గారు తుట్టతుదనుపన్యసించుచు “మీసములపద్యము యొక్కయర్థమునుగూర్చి, తా
ముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయఁచుకొంటిమనియు నిప్పుడది నృప్త
ముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దానిజోలికిఁ బోఁగూడదనియు
సంస్కృతమురాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియునుపన్యసించుచుండఁగాసభనాఁ
గుఱునికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయమునాఁగవలసినదనికోరిరి. దానిమీఁ
దనగ్రాసనాధిపతిగారు “వీరికోరిక ననుసరించి యాపద్యార్థమునిప్పుడు విస్తరింపక
వదలితి”మనిచెప్పి యావిషయముమానితమకీయ భయకవులయందును భగవంతుఁడు
స్వామ్యముగాఁ బోషించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నా

చ॥ జ్వరితుండ నయ్య సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వరానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాఁడ ని
ప్పరపునియోగి వైదికులపొత్తి సుమంతయు నే నెఱుంగ మ
రభర మనమానకక్ష యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెఱ్ఱెఱింగెదన్.

ఉ॥ ఐనను గాలుద్రపుదొనఁ గాదెన నుండుటఁజేసి యంత మా
పై నెపముగడ దీ విపుడు పత్రిక నంపెదవేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్ల యయి “తక్కెడ” సామెతగాఁ దనర్చు నీ?
మానఁగదయ్య మిట్టియనమానపుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఁ॥ ఎప్పటికేని మాయెడుటనే పడఁగా వలె వార, లప్పుడా
తప్పడుతైతపద్ధతులు తజ్ఞులకున్ విశదంబు కావలెన్
బిప్పిప్రసంగముల్ నలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పినమాటచొప్పనకుఁ జేతము చొన్నచు మిన్నకుండుమి.

చ॥ వెనుఁబడి కాకపుల్ తనదువీపుజయిం జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చివ్వుకుఁ బూనక వైనతేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు లెం
డును నలఁతున్ పొనర్చినలతంబుడుకున్ గణింప రంతగన్.

పుగారిపేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది, మాయుభయుల నమస్కారములను అంగీ
కరింపవేడుచున్నాను, యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లే
దున్నను దానిసత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలముమీరీలేనిపోని
కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనుట మాయ
భిప్రాయము కాదు. వారినిగెల్చినను మీకీర్తిపొచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతిజగ
ద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారుకుర్చీమీద గూరుచుండిన
మనకేమి? ఇంటి కప్పమీదగూరుచుండిన మనకేమి? మీబలాబలములు లోకముపూ
ర్తిగ నెరిగియే యున్నది. ఈపోరాటములను గుంటూరు చెరువులో దొక్కి
వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మాప్రార్థన...”

ఆ॥ సారాయణరావు.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభి మా

వింతకవీశు లెన్నటికి విజ్ఞులు తీర్థరు లున్ననత్సభా

భ్యంతరమందు ని న్నెదురువా రనుకోకుము వారితండనాల్

గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయచునుం డ్రెలుంగును,

౧౨౪

శా॥ “ఓ కెన్నో మఱివంక” లన్నఁ దెలియక యోజింపఁగా లేనిన

ద్దీకుల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దాదృగ్ధి విశేషంబె యీ

యేకాకారులు సత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేతెంతు? నీ

వీకార్యమ్మునకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింకికి.

౧౨౫

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్యము చెప్పక మిక్కిలొక నె

మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోచుచుండె, నా

తని కొకకొంత తిర్పతి న్వతంత్రిత నిచ్చె ననంతరంబు వెం

కనఁ గికురించి యిర్వురును గ్రక్కున నేగిరి “ప్రస్తు” ప్రక్కకుకొ. ౧౨౬

ఉ॥ * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామమున్

ప్రొద్దును దాటునప్పటికిఁ బూర్తి యొనర్చిన మేటికార్యమున్

దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకుకొ జనుదెంచి చెప్పిరి

కెద్దియుఁ జేయ రామి నహించెను వెంకన కొంత సువుతో.

౧౨౭

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మగారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరివై నరివైఖరిం గవీ శ్వరుఁడగువాఁడు సొటనుడువకొ గడు సిగ్గులు నాశుధారకుకొ, మరికొలుపగ దలగచితే ‘నమూనా మ’ యంచు వచింపకేటి య, ల్లరియది సింగ మేన్దుపలలంబు భుజింపక పూరి మో మేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్వివ త్వదీయాహంత నొచ్చుందలగ, పున నీనీరసనిర్గుణాశుకవనంబుకొ జెప్పి నిన్ద్రెల్వ నెరి, చిన యన్ద్రుదుచదులకొ సుకవితాశ్రీభుర్యలకొ మానిపిం, చి నినుకొ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదే సభంజేయింతువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట? “గంటకువందలు వేలుపద్యమున”, గెంటుజనంచు’ నేఁడు పరికించెద గెంటుటయెట్టివో? నినుం, గెంటెద నే వధానమున గెల్పెచ నీరసధారయందు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గమకింపుమిత్తటికొ. నీ॥ గురుపాదసేవఁ జేమాజిన వ్యాకృతివాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి, ఉభయభాషా కావ్య విభవాభిరామమా పాండిత్యగరిమ యటుండని

శా|| * రామస్వామి యనంతరమ్ము కడుధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
 నేమో పద్దెము లల్లి తెచ్చి యవి మ మ్మిక్కింపుఁ డన్నకొ క్షణం
 బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి“ మే? లీపద్దెముల్ వారిదొ
 సామర్థ్యమ్ముఁ గడుకొ యథార్థముగ నిచ్చల్ నచ్చి వాకుఁచెడికొ ౧౨౮

చ్చి, రనవత్ప్రబంధనిర్మాణధీ చాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ
 భరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి|| ౧|| ఆశుషతసంబటంచుఁ
 గొండాడఁదగిన, తావ కాశుకవిత్వంపుఁ జేవగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁ
 గూడఁ, జూడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బారాయ! చ||తిరుపతివేంకటేశ్వర సుధీవర
 శిష్యుఁడ నాదుపేరు వే, బురి శివ రామశాస్త్రి యని లోకము వాకొనునాధ్యక్షున వ్యా
 కరణముజీవనమ్ము నధికారము కావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు
 నఖండమునాఁగ శతావధానమున్||

గుంటూరు

31-8-11

ఇట్లు వినీతవశంవడుడు,

వేలూరి శివ రామశాస్త్రి,

శతావధాని.

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు సుబ్బరామశర్మగారికి—నీ|| అటవదేశంబున న
 వధాన మొనరించు, టోకాద? యిదియు గుంటూరునీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యం
 బులను జెప్ప, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ. ఆయూరనాయూర నాశుకవి
 త నెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, గుడివాడనీమలోఁ గొన్నియూళ్ల
 నుజెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, ౧|| యెట్లుదక్కించు కొందురో
 యిపుడుమీరు, నిండుకొల్లున మీకున్నదండిబిరుదు, లూరకేసోదు పూజ్యులఁ గా
 లులటవ, నాశుకవిసింహ కుండిన హంసలూర. ఉ|| బబ్బులరీతిఁ బద్యములఁ బ
 లుగ్రాటె కాని శతావధాన మె, ప్పట్టుల నేదిచేసితిరి, పండితురెల్లరు మెచ్చినార
 లో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనంబుచ జేయఁజూతురే, “పెట్టుకొవ్విపుంజు
 పయి, బీతముఁ జూపిన” లాగుఁదోపదో. ౧|| జగతివైదికులౌట మీసాలఁదీసి, కొ
 న్న నెవ్వరునవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుందురేకన్నవారు నియోగివయ్యుఁ, మీసము
 లఁగాచు కోలేక మిడుకుచుండ. క|| గంటలఁ గట్టెవరే! ను, క్కంటెతురగ
 ములకు హాళికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంటె వచింపుండు కొ

ఉ॥ వారకన్నక దెల్లనెడ వారక సంస్కృతమందుఁగూడ నీ
వారయఁ బెద్దపండితుఁడ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్నియోగులును “శూద్రుఁడ వీ” వని యీనడింతు రి
వేరమునందుఁ గా లిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిఁ.

తే॥ గీ॥ వారితప్పడుభారను వడిగఁ బోయి, నభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెప్పు
డేని పనివడ్డచో మేమె యేగ వలయుఁ, బిదపనిదితప్పటంచు నెప్పింపవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్ననపు నగి యాతఁడు “చిత్త” మటంచు నేగి యే
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతనిపదెము లచ్చులోనికిఁ
జనుటయ కాక, కొప్పరపునన్నిధికిం జనె వీని నెల్ల మే
మనిపినవే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱఁగన్,

ఉ॥ ఉన్నయథార్థ మియ్యది మహోత్తము లొప్పుడు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసితి మింకొక కుఱ్ఱిప్పుడున్

ప్రపుంగవులారా. నీ॥ శతఘంటకవనంబునల్పుడు మన్న మీ - శక్తియడంపనేఁ
జాలనెక్కొ, అస్తావధానంబు నాచరింతుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ,
ఆశుకవిత్వంబు నాచరింతుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, సద్వ్యంగు
చనంబు జరపుదుమన్నమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, గీ॥ ఇంగిలీషున వచ్చు
రో యెఱిగియడపఁ - గరము నేఁజాలనెక్కొ మాగురువులేల, రండు వేగమీ
రుదులుదెండు పెట్టి - పొండు నిండుసభను గొప్పపుఁ గవులారా. గీ॥ ఓడినార
తలపోయివాడమీరు - నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీకమాన, ముద్రవహియించు
రేని నీముచ్చటెఱిగి - ముండుపనిఁ జూడుఁడీ కొప్పరపుఁ గవులారా. క॥ ఇవారామా
కవికిఁబోలెన్ । జవాబునెనఁగకయె వృధగ జంపునదిపిననీ, వ్యవసాయము కలుదు
నుండి । వ్యవధింగయికొనక యిండు ప్రత్యుత్తరమున్,

అంగలూరు, }
3-9-1913. }

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,

త్రిపురనేని రామస్వామి.

గ్రన్ననఁ గొన్ని పద్దెములు గానుక గొప్రపువారి కంపె నా

చిన్నతఁ డొక్కసాహసము చేసె వచింపుము తత్సర్వరూపమున్. ౧౩౨

ఉ॥ బందరునుండి పద్దెములు వారికిఁ బోవునః బంపి మీఁద మా

కందఁగఁ జేసె దానిప్రతి; యక్కటా! యాఁగుట యెట్లు? చిట్లులే

బందరు.

అమద్దర వేనమః .

(ఇయ్యది కొప్పవరపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన నకలు.)

* 1. చ॥ ఉరుకరుణాయుతుండు, నమయోచిత ధీమహితుండఁ, భక్తులం, దటి కిని గల్పకద్రుమవిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడుతిన్న నిచూపుట మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లరును ముదంబు నొందునటులకొదయ, మీకజయ ముగ్ధగుర్పుతక. 2. చ॥ ఉరుతరధీవిశేష మహిమోన్నతులార! గుణాధ్యూర! కొ, స్పరపుకవీంద్రులార! నినవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతో నం, బరమువహించి నాఁడను, రచూపతి మీకజయంబు నిచ్చు, నా, తిరుపతివేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీసమున్. 3. చ॥ ధనముగడించి యుంటి రవధానములం బొసరించి మీ గలిగి, దనుక శతావధాన లనునామముతో; నెకమీఁద నట్లు కా, దనుచుశతావధానములనక్కడనక్కడఁజేసిపగడితుల్, విసుతియొనర్పమీసములఁబీఁకుఁడునూతననామధారులై. 4. గీ॥ తెలుఁగు తిర్పతివేంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నొదింప భారనుగును, గాని వారికి నేత్రావధానమండుఁ, బ్రజ్ఞలే దండుమీరుగెల్వంగలారు. 5. క॥ నేత్రావధానమది స; ర్వత్రజయంబిచ్చు మీకు, వదలకదానక, మాత్రమె కెట్టిన నప్పడు, శత్రులనొడింప మీ కసాధ్యంబగునే. 6. చ॥ వినుతగుణాధ్యూర! మొకవిన్నపమున్ వినుఁడయ్య “గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్కిరించి నటులక” గనుపట్టెను వీరియత్తు” మం,చు నీట జనుల్వచించి రది సుంతయు నామది నమ్మఁబోవనే, మనిన నియోగినౌటఁ దగవా? యది నమ్మిమిముంద్సజించుటన్. 7. మ॥ “నభమీరెచ్చటఁ జేయవార” లని ప్రశ్నకౌవేసిరవ్వారు, మీరుభయుల్ మాపురి కేగుదెంచియిట సభ్యుల్ మిమ్ముఁగీర్తింపఁగా, సభసేయంపుఁడు, తోచినంత నటుకున్ సాహాయ్యమున్ జేతు నా. కభిమానంబదిమీయెడంగలకు రండామోదముం బొందుచున్. 8. ఉ॥ “ఆరయ సీపు చేసెడిసహయ మదెట్టిది? పిల్లవాఁడ” వం, చూరక నెంచఁబోకుఁడు మహాదధివారినిబంధనంబు చే. కూటఁగ

కొందలు * సూక్ష్మశిష్యు లొకకొన్నిటి సంపిరి, మే మెరింగిన
ట్లందలు గాక యున్న జను లందురు గొందలు మానవ నేర్తుమే ౧:

చ॥ “తిరుపతివెంక టేశులకుఁ దీవ్రముగా నభ కేగుదెం డటం
చటిముటి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా నభ కేగుదెంచెనే?
“పరపర” వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాటుద మం చలసూక్ష్మలఁగుట్ట లెం
చిరి యని లోఁచుఁ జర్చఁ దగఁ జేసినయోగ్యులకెల్ల నిప్పనుల్. ౧:

రాముడయ్యడవిఁ గ్రోతులసాయముగోర లేదేనిను, శ్రీగహిమించ మీరు దయచే
జయంబు వహించుఁదోబుధుల్. 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రిప్పురికి జ
బుదీని కిడుఁడు సరగునకొ! మెప్పుగనుడయ్య వైశమి? కొప్పరపు కవీంద్రులూ
గుణమణులారా!

ఇట్లు

సుకవిపాదరేణువు,

వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.

Vith Form C. Division,

Noble College.

Masulipatam.

శ్రీ మత్పర దేవతా వై నమః .

11-9-11 బందరు.

* గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మ
తనపరిలబ్ధివ్యకవితా జనితా మహితప్రభావ సం । జనితలనద్యశః కుఘువ
జాలవి నిర్మితహార ధారులై । తనరెడు వేంకటేశ్వరబుధాగ్రణి? మీవగుపా
కంజముల్ డ॥ ఇందులనుంచు పద్యముల నేనెరచించియు నచ్చువేయఁగా, నం
యమొందుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా, కుందయవ్రాహ్మవేదెదను గొ
కకయెట్టులు నేయుమందురో? యందులనుండుదోషములనన్నియదిద్దుచునంపవేం
దకొ మ॥ తమనందర్శనమెప్పుడబ్బినని చింతాకాగ్రింతచిత్తుండనై, కుముదంబులీ
శశిఁగోరుభంగిఁదమవాక్కు నామృతా న్వేషనం, భ్రమమేపార నెనంగువాఁడనిట

- క॥ ఎటు దోచిన సరియే మే, మిట లేశమెఱుంగ మెఱింగి యే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ మునుమున్న దానిఁ జూపితిమికదా .
- చ॥ చరితము గాన వ్రాసెద గునంగతి వ్రాసితి మంతె కాని యే
తెఱుంగరు మేము కొప్రమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి పంపునం
బరమున కొప్పవారమో? స్వబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జొచ్చిరి వేఱురీతిగఁ, ౧౩౬
- చ॥ ఎఱింగిన దేకదా? జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులఁ
మఱి యలమిర్వరందు నెకమానిసి కన్న బహుశ్చితుండు కొ
ప్పరమున వారి కంపెనెకపత్రిక * “నేత్రవధానమందు వ
త్తునె,, యని రామకృష్ణ లటుదాఁకఁగఁజేసి రనంగఁ జెల్లునే॥ ౧౩౭

రాగ్రేసర స్తుత్యని, త్యము లేఖార్థము చూచునాఁడఁగ్రవతోనంపంగఁ బార్థిం చెదఁ
చిత్త గించవలెను ఇట్లుతమశిష్యుండు

కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మ గారికి...మ॥ ధరణీ చక్ర
ము గూలఁగా వలదె! సప్తాంభోధి భాస్వద్వసుం, ధరభారంబు వహించి మించున
లమాతంగంబులుకొవీడి; కొప్పరపుంబండిత మానులార! తమకుఁ భాషాద్వయా కా
వ్యసం, భరితుల తిర్పతివేంక టేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో,, మ॥ కరిశార్దూ
లమృగేంద్ర సత్తములు గంగాభంగకల్లోలవీ, ల¹ విజృంభించి పెనంగుచుండఁ గవి
మార్జాలాదిసంపూజ్యు లీ, రవధానంబు రచింపబూనితిరహా? హాస్యంబె యార్యోక్తి
యుకొ శివుండుం దాండవమాడనాడ వెపిశాచీభూత భేతాశముల్... ఉ॥ చెప్పినమాట
చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగ విత్వధారగా, నెప్పిదమానిధంబున బుధోత్తములందఱుమె
చ్చనీరముకొ, దప్పిక వ్రదాపుభంగివచనంబున గెల్వఁగరండు నన్నమోహి, కొప్పర
పుంపీశ్వరులకుందగ దే మొకొ? నాప్రతిజ్ఞయుకొ.....”

*విద్యాచర్చాపత్రక,

“అయ్యా? తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వేంక టేశ్వరమహాకవులకును, ఒ
క మానమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ పనిగొని రామకృష్ణులు “నెబాను? బలీ?యని,, కొప్పరంపువా

రొనరుచుతప్ప లన్నిటిని నెప్పలు గాఁ దలపోయుటేరెఱుం

గని? దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనె

జనునె? యశక్తి దుర్జనత సర్వ విగర్హిత మెన్నిభంగులన్॥

౧౩౦

క॥ ఇది యిట్టులుండె మమ్మున్ బదిబది, యాసీమ నున్నపాజ్ఞులు పూజా

స్పదులుగ నవధానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రరులు పురపురఁ బొక్కన్

శా॥ ఆపైఁ గొప్రపువారిపక్షమున వా రాలొచనల్ సేసిరిగ

కీపై నెయ్యది కార్య? మీపురమునందే వారికిన్ సారెకున్

బ్రాపై గౌరవ మిట్టు లొనె? యది యెప్పాటన్ సహింపంగ నొ

గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటన్.

౧౩౧

సీ॥ చుట్టుపట్టులనుండి చూడ వచ్చేవారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలహెచ్చు

వచ్చి “మాయూరికి విచ్చేయుఁ, దనువారిసంఖ్య యేబదికన్నఁ జాలహెచ్చు

“రాజాల,,మన్నఁదీగదురాక, యనువారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁజాలహెచ్చు

ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్య యో? వేలకుఁ జాలహెచ్చు

తే॥ గీ॥ పద్ధతినియోగులగ దేరొ పట్టుదలకుఁ, నేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి

చుట్టునుం గూరుచుం డిది చూచు టెట్లు, త్రివతములు వారిపక్ష మైతిరిగిపోయె

శా॥ * దైవాద్వైత మొకండు దక్క నఖిలద్వైతంబు నద్వైతమున్

శైవంబున్ మఱి వైష్ణవంబు నొకపై ఛత్రంబుగా వారలన్

...సర్వసాధాగణమైన యాశుకవితకేమి? తమకు నేత్రావధానంబున నెన్ని వి
రుదులున్నవో...వానిని మీకంటే నతిశయించి కాఁకరపర్తి విద్యత్సభగాది 20
సెప్టెంబరు 1911న॥ గం తేదీని తత్తదశంబుల నెఱవేర్చియూడఁబెఱుకుచున్నా
ను గనుక నీసూతీసు అందిన వెంటనే మీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపఱుప నారో
జునకుఁ గాఁకరవట్టుమీరు రాగోరెదను“ ప్రసించో మీతోవిద్యాదర్శులకు రాజా
లను,, అని నాకొక జూబైనను వ్రాయఁగోరెదను....

ది 14—9—1911

సామనేడుల గుర్యనారాయణావధాని

నేత్రావధాని, అండప్రావధాని, మకాంకాఁకరపట్టు అగ్రహారం, తఱుకుతాలూకా

*దై వా ద్వై త ము.

పరా:—అనఁగా? నిది మొకనవీనమతము, దీనికే పద్ధతినియో

బూవుంబంతులపోల్కిఁ జూచెదరు. రేపు నాన్ద్రపు నవ్వారితోఁ
బోవై యుండుఁ బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిఁ.

౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోపము కల్గి యున్ననా
కుతుకముగూడ వా రనినఁ గొండొకపర్వులు వాఱు వారివా
క్ష్మితతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుఁ బోను వారిపెం
కెతనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతకు మూల మెఘైయిన్.

౧౪౩

ఉ॥ “పెంకెలు గారు సాధువులు పేర్కొకి నిక్కలు గర్వదూరు,, లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టిరునుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోఁచుటయు న్నిజంబె యే
పంక మొ యస్మదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిఁ.

౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యీమనము పాండితిపట్టున వారి గెల్వ లే
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె “హుమ్మసు” వారిది మాపఁగా వలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకవీంద్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెనె? “రా,, నని యుత్తరం బిడెన్, ౧౪౫

తే॥ గీ॥ వీరి కూర్చుండి పెట్టి రీవైర మనుచు, నతఁడుకొండొక నిరసించినట్లువినకి
యితరులకు నట్లేతోఁచుఁగా కిదియునట్టి, దెట్టులగు? నాననమునీయ రేమిమనకు.

ఉ॥ పండితపామరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలన్
గండ డఁగించు టెట్లు? మనకక్ష జయించుట యెట్లు? తోఁన దొ
క్కండు నుపాయ మంచుఁ దనగాదిలిపద్ధతివారితోడఁ గొ
ల్వండి విచారణల్ సలుప, నొండొక నేర్పరి పల్కె నీగతిన్.

౧౪౬

గమనియుం బేరు, ఇది సమద్దేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితు
లవారు పుట్టించిరి, వైదికు లగురులనియుఁ దాము దేవతలమనియు . వారిసిద్ధాంత
ము, ఆర్యాయంశము, దైవాద్వైత పదమే తెల్పెడిని, సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి
నగురాద్వైతము, విస్తరము వారివిశ్వవత్ససురవిజయము లోనగు గ్రంథము
లవలన నెఱుఁగఁదగు. ప్రకృతకలహమునకుఁ గారకు లేతస్మతావలంబులలో
స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ॥ మఱియొకఁ డిట్లు వల్కు- “మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నెం
డరయఁగ రాదు పాయ మొక యైదుగురేనియుఁ జాలు వ్రాళ్ల కం
దఱు నెసరించినంత విలువై చెలువారెడు సంతవాగుగా
దొరక వలెన్ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెన్. ౧౫౮

తే॥ గీ॥ శాఖ కొక్కొక్కరుండు గాఁజర్చ చేసి, యేర్పివాళ్లు చేయించితిమేనిఁ జాలు
సంధి కన్నప్పడేమని నమ్మతింప, రరయరే? “సంధిమిచ్చంతి” యన్న నెడువు.

నీ ॥ ద్వైతులకెల్ల సాతనిచేతఁజేయింత మద్వైతులకు నెల్ల సతనిచేత
సతనిచేఁ జేయింత మలవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల సతండు చాలువాఁడు
ఇంక దైవాద్వైత మిందుఁ జేసెడివార లెందఁటేనియుఁ గల రెంచనేల
శుక్లయజ్ఞశాఖ సుముఖులకెల్ల సయ్యసముచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ॥ తప్పెవరిదేనియగుఁగాక తగు మనుష్యు, లిరువురకు సంధిగూర్చుచో నేమిదొనఁగు
పైకిన టియింతమిట్లు చేవ్రాళ్ళుదొరకు, వఱకుఁ బిమ్మటమన యిచ్చనుటుక వచ్చు,

ఆ॥ వె॥ సంధి కొప్పిరేని “చాల లే” కందము, సమ్మతింపరేని “శాంతిదూరు
లంద మవల; దీనియట్టియు పాయమ్ము, మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు

క॥ చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, ప్పరమునకున్ లాఘవంబు పైఁ బడ దెవరో
యెఱ్ఱఁగిన వా రెట్లాడిన , సరయరు, దూరగులు యోగ్యు లందురు మనలన్.

తే॥ గీ॥ ఒక్క రొకరికి నెప్పట్ల నొడువారు, కారు తుల్యులుకయ్యమ్ముగలిగినప్ప
డేరి నేరు జయింతురో? యింతలోన, సంధి చేసిరి వైవారుశాంతి గోరి, ౧౫౯

క॥ అనుప్రథ గల్గిన మనకున్, ఘనతయె మనకపుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలమే? మును పా, సనమేనియుఁ గోరు టీయశమ్మునకె కదా.

తే॥ గీ॥ ఆసనం బిడ నందుల కల్లవారి, మీనములు బీఁకుడు మటన్నబాస చాలు
నిపుడు మనపన్ను గడఫలియించెనేని, “కోటలోఁ బాగవేయఁబో? కొప్పరంబు

క॥ అనుసతనిమాటచొప్పన, ఘనుఁ డావృద్ధుండు సలుపఁగా నెంచియు వా
ళ్లునుకూలింపమిఁ గొండొక, దనుకన్ మాకడకుఁ గాగితము రా దయ్యెన్

గీ|| అంత బ్రాహ్మణకోడూరియగ్రిజన్ము, లెల్లమమ్మనాహ్వానించి యెలమి నెక్కు
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణ కోడూరు శతావధానము.

సుగుణకలితకవితావనితా నేతలును సురుచిరాలంకారవిధాతలును విలసి
తపాకత్రాతలు సఖిలార్థదాతలు సగు శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల యవధానవి
ధానంబులంబరికించి యానందించి యీజంట సత్కరింపవలయు సనుతలంపున
గుంటూరుమండలమందలి బాపట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోడూరు నివాసులం
ద తేకగ్రీవముగ నిర్ణయించుకొని తద్రామంబునకు వారలఁబిలువనంపిరి. కడచి
స శతవారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమ న్నభవశాస్త్రసంపన్నులును బాలస
రస్వతీ బిరుదాంచితులును, లలితగతి శతావధానధూరీణులు సుభయభాషాకవితా
ధురంధరులు నయిన శ్రీకాశీ కృష్ణాచార్యుల వారినిఁ దద్ద్రామంబున కాపురజను
లు రావించి గ్రామోపకారంబున నే యీతిమూర్తులశిబికా సుఖానీనులంగావించి
నానావిధ హృదయవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మత్వి పెరవలి పార్వతీశ్వర శా
స్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు నలిపి సగౌరవంబు
గ నాఁటికి వీడ్కొనిరి. అయ్యెడ నీకిందపద్యముల నొక బాలుఁడు చదివెను.

ఉ|| స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సు భారస
శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషనభోంతరరమ్యదీధితుల్
సాగరకన్యకాఘనకుచస్థలచందన చర్చితప్రభా
భ్యాగమరమ్యదేహు లగునార్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య సత్కవికృదంతరదంతరిత ప్రభావసం
ధ్యాగమతర్పితాఖిలజనాహ్వాచకోరులు దర్పవద్విరో
ధ్యాగతచుంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి సం
భాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్విత కావ్య సద్యశో
భాగ విశేషవేష్టితవిభాస్వరలోకులు గౌరవ ప్రథా
సాగరమజ్జదుత్తమవిశాలయశస్కరిపుప్రభావు లం
పెహాగరిమ ప్రణాశనమహోయుత తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియత్సవంబునకు సుగుణ సంపత్తి గలపౌరులయత్సాహము నైకమ త్యమునుగాగణములు, అచ్చట కాపులుఁ గరణాలు” వీరగ్రజన్ములు వీరలితరు లంచు భేదభావంబుంచికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగిఁ జెలంగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపక మానదుఆహా! యైకమత్యమన్నదియక దా? యైకమ త్యము, ఇట్టియైకమత్యముకదా? భరత ఖండవాసుల నుద్ధరింపఁ గలదు మఱియు నీవర పౌరులు నలుగడలనుండియుఁ దత్ప్రజ్ఞాదర్శనంబునకై గౌరవనీయులగు మఱికొందఱఁ బెద్దలరావించి వారల నుచితవిధుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మష హృదయతయు, నెంతయు జ్ఞాఘనీయములు.

మఱునాడు 10-9-11ఆదివారంబున నవధాన సభ సేయ నిశ్చయింపఁబడియె, ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు త్రినాగమల్లేశ్వరాలయపురోభా గంబున స్థాపింపఁబడిన నారికేళస్తంభవిలసితంబై పచ్చతోరణంబులరాజిల్లు తాళ దళంపుఁ బందిట సభకూర్పంబడియె, అందు నానాగ్రామ సమాగతవిబుధవరు లును గూడియుండిరి. నాఁటిసభ క్రగాసనాధిపత్యము వహింప శ్రీకాశీకృష్ణా చార్యులవారు ప్రార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారియాధిపత్యము క్రింద నాసభ సుము ఖంబుగఁ బ్రారంభమయినది. అవధానంబును ముగిసె అంతటఁ దద్ద్రామవాసు లు నితరులును జక్కని మృదుమధురశైలిఁ గొన్నిపద్యెంబుల, శ్లోకంబుల, రచించి యవధానుల కర్పించిరి. తదనంతరము సభ చాలింపంబడియె.

ఉ॥ రంగారావు, బి, వి., డిప్టీప్రొక్టోర్టు వకీలు.

(అవధాన ప్రారంభపద్యములు.)

చ॥ “వయసుగతించు చున్నదిక వల్లనధానము,,లంచు మేము త ద్దయు బతిమాలి యేటి కవధానములకొనమకూర్చె దన్న” నా దయ కొకఁడున్నె వార్ధకముతాత!,, యటంచు వచించెదేమి య ట్లయిన “తథాస్తు” నీయభిమతార్థమె తీర్చెదమమ్మ శాంకరీ॥ తి॥శా॥

శా॥ ఊరేగించుటెకాక మాయెడల మీయూరెల్లఁ జూపించు వి స్తారోదారపు గౌరవమ్మునకు నేచాయక బ్రతీకారమె ప్పారక జేయఁగ నేర్తు మేము;రసవ ద్వాహరముల్ గొన్ని శ్రీ వారిం గొల్చి గడించుకొన్న వెటులొ వాక్రుత్తు మాలింపుఁడీ॥ వెం॥శా॥

(అనధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణనీయుల్ ద్విజు లల్లరాజులు యశస్కాముల్ కిరాటుల్ లన
ద్దణగంభీరులు కమ్మవారు తనరక ధోరమ్ముగా ధాన్యపుం
గణముల్ నోట్లుగఁ బుట్టు పండఁగల భాగ్యంబెందుఁ బెగపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లక్ష్యైవాసమై వాసినై.

5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

శా॥ పాటంజూచ్చె నృశంసవర్గములు, దైవారంగ నీరెల్లచోఁ
బాటంజూచ్చె సమస్తమానపులకుఁ బల్ సౌఖ్యసంపత్తి పెం
పారకజూచ్చె సితాస్యరాజ్యమున “నాహా! యిట్టి రాజుల్ నుదం
బారక వర్ధిలఁగావలెక మనకు విద్యాసంపదల్ గావలెక.

2311

అనధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ నకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ సభాస్థానములక నతగ్రవి
పక్రరమ్ముల్ దలలూఁచి మెచ్చఁగఁ గవిత్వస్ఫూర్తి నైకావధా
నకళోదాభతజయేందిరా ప్రథితసంతానములక గాంచుచుక
“గుకవీభేంద్రమృగేంద్రులక యశముఁ గైకొన్నారు వీరిర్వురుక.

311

శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి.

మ॥ కవితాకన్యనుఁ బెండ్లియాడియు శుహాకళ్యాణముల్ పొందియక
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్కాత నా
సవతుల్ గూడి యనన్యచిత్త లగుచుక నంనక్తి సేవించ నా
రవితారం బగుకీర్తిఁ జెందుకవి సమాటల్లజుల్ మీరెగా.

మొదలి నాగభూషణము.

నీ॥ ఎదిరిగొడుగుఁగన్న నీనడించెడిసాయు లెవరికి శత్రుమ్ము నెత్తువారొ
యొకరుగ జంబెక్క నొర్వలేని మహిండు లిభముపైనిడి దేరియింపుగాంత్రా

కల సేన్బరులచామగలఁ జూడ మనుదొరవీ వీవన లెవరికి వేయువారొ

పై రాజుతైనఁ గప్పించిడు టొప్పని యను లెవ్వరికిఁ గానఁగ లిడెడివారొ

తే॥ ౧॥ అమృతామృత భారతీ హావభావ, విలసనము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయువారు
వీరె కనరయ్య? తిరుపతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగ నాఖ్యగర్వహరులు.

ఇట్లు సజ్జనవిధేయుఁడు

తాడేపల్లివెంకటప్పయ్యశాస్త్రి.

సీ॥ భునిలొ ప్రిసిద్ధమా భూసురాన్వయమందు నరుదారఁగా జన్మమందినారు

ప్రళయమున నె శ్రీదేశిక సేవచే మించు విద్యల గ్రహించినారు

శతవధానప్రవీణత రాజసభలందుఁ బలుమాఱు జయములఁ బడసినారు

వాణిగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి సత్కీర్తిని జెందినారు

తే॥ ౧॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమీకు, భవ్యతరకీర్తి నెక్కంగవశమేమాకు

గీర్తికాంతానమానక్త మూర్తులారః సరస తిరుపతి వెంకటేశకవులార.

తెలికపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయ ప్రదమైన యన్ముఖం బంతేవసత్పాలి కమృతమొసఁగు

సభ్యులకడ లిడఁజాలెడుయద్వాణి కబ్బంబులందు సౌఖ్యము ఘటించు

తథ్యాంశమన్న స్వతంత్రించు యద్ధాటి మిథ్యాంశమన్నఁ దామిన్నకుండు

త్రైలోక్యరంగన ర్తుకియైన యతీర్తి విబుధమనోగోష్ఠి నిడువకుండు

సీ॥ నట్టరుఁ వీరితలును శతావధాన, ధారణాధోరణి చిత్రితప్రముఖులు

సస్మదీయ గురూత్తములవని నాయు, పునుయశంబును గనుచుంటానరుఁగాత

సీ॥ ఆంధ్రదేశావస్థితా శేషభూమిభృతోగ్రతీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి

శవితాకృతా సేక గణనీయ పూర్వపుణ్యాతిశయంబులఁ జోతలంది

గోదావరీతీరమాలంక మమోఘపాండితీప్రధకు జీవంబు వోసి

కమనీయరచనాప్రకారకారణయశస్సీమంతినీలాస్యశేష మరసి

తే॥ సగసగసపుష్టి భావతగ్రసత్ప్రబంధ, బంధబంధురతతగ్రతిత్వప్రభావ

భావగంగాప్రవాహభాస్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబునొసఁగె

సరసతిరుపతి వెంకటేశకవులార.

సీ॥ అన్యదృశంబైన యశమును గర్హించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి

విషమవరీయ వివేచనాప్రౌఢులౌ సంస్థానపతుల సంశయము దిద్ది

భిన్నభిన్నరుచిప్రభేదముల్ గల్గులోకులనెల్ల సొక్కమేకున బిగించి

అష్టావధాన శతావధానామరథాపిత పాండితీబలము నెసఁగి

గీ॥ అఖిలదిక్కుల జయవైజయంతికావి, జృంభణము మీకుముందుఁగై నేనియుంచు
తమపురాకృతపుణ్యంబు దరమె పొగడ, సరస తిరుపతివేంకటేశగురులార॥

అవ్వారి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

సీ॥ పట్టుమంచొక గీతపద్యమ్ము వ్రాయరాదా! యేమి సొరులేదాయెఁ గాని
ఆశుధారయటన్న ననలెమాచేతఁగాదా! యేమి ధారలేదాయెఁ గాని
అవధానతంత్రంబు లందు మాబుద్ధిపోదా! యేమి మేధ లేదాయెఁ గాని
వాఙ్మూఖిమ్మున మాదువక్తమించుక సాగదా! యేమి మాటరాదాయెఁ గాని

గీ॥ మాకు ననుకొనుపండితుల్పొహిని నెఁడ, టో కలరుగాని యీమేలుపోకలుల్ల
పడఁగ నవధాన మొనరించు వారుగలరె, ధరణిదిరుపతివేంకటేశ్వరులుదత్త.

కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

సీ॥ కన్నబిడ్డలవలెఁగాపాడి విద్యల శిష్యాళి కెప్పుడు చెప్పచుండ్రు
సాహితీగ్రంథముల్ చక్కఁగ బోధించి పండితులనుజేసిప్రబలుచుండ్రు
సారకవిత్వంపునరణిని నేరిపి సద్గ్రంథములఁ జేయ సాకుచుండు
ఆశుకవితధార నలవడఁగాఁజేసి ఛాత్రులఁ గనుఁగొని సంతసింతు

గీ॥ పుడమి వీరికి సరియగుపురుషు లెవరు, నరుఁడునారాయణుండునుబరమకృపను
వరుసఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతిజన్మించినారలు నత్యమిదియ.

సొరి, హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క॥ నిక్కిననీల్గినఁ దమకెపు, డెక్కడివారేని సామ్య మెనయరునిక్కిం
బిక్కరణి నేనువ్రావయఁగ, నక్కటయేలేదు జగతి యంతయుఁ బలుకుట.
వలివేటి, వెంకటనగసింహము.

☞ దిక్పాత్రముదాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము
నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0 అణాలుమాత్రము.



క॥ పిదపఁ బినపాడు లోనెక, నద స్సీటులె జరిగె నంత ఛాతుఁడొకఁడుగో
విదమయ మగుకాలేజీ, నదస్సులో శతవధానచతురిమనెటవెట.

శ్రీ పి న పా టి శ తా వ ధా న ము .

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు గుంటూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి అచ్చట బ్ర॥ శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి అగ్రాసనాధి పత్యమున అవధాన సభజరిపి స్వకవితా సుధాసారముచే తద్వ్రామవాస్తవ్యులను సంతసపఱచిరి, పిమ్మటవారిసమావేశమును జేసికొనదలంచి మేము అతికుతూహలాయత్త చిత్తులమయి మాత్రామమునకు దయచేయుఁడని వారిని(మువ్వరను) ప్రార్థింపవలెయనిరి 21-9-11 తేదీని సాయం సమయమున వారుదయచేసి మా చేసునర్పఁబడిన వాహనాదియుత్పవముతోఁ గూడపురజనులు జయభవ్యమలొనర్చుచుండ మాత్రామము నలంకరించి భోజనానంతరమున కొంతతమకవితామృతము చే మమ్ములనానందిపఁజేసి నాఁటిరేయి సుఖముగఁబుచ్చిరి, మరువాఁడు అనగా 22-11-9వగలు మ॥ శ్రీ॥ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి యగ్రాసనాధి పత్యముక్రింద పగలుసఘంటలకు అవధాన సభప్రారంభింపఁబడియే నాఁటిదినంబున తెనాలిమున్నగు గ్రామములలోకికవైదికవిద్వాన్ గణ్యులువిచ్చేసినభనలంకరించిరి, మరునాడుసభబహుజనపూరితంబగుటంజేసి సమృద్ధమెక్కుడు'గలిగినందున సఘంటలకుమాత్రముకాదు మందికి ఏకైకపాదక్రమంబున జెప్పి ఆమరునాడు సాయంసమయమున తక్కినది పూర్తి చేసి సభికులను శ్రవణానందము నొందచేసిరి. అవధానము సంపూర్తి చేయుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము 8 ఘంటలలోపు అయియున్నది.

ఇట్లు విన్నవించువిధేయులు,

తెనాలితాలూకా

పి న పా టి పురవాస్తవ్యులు.

(అవధానప్రారంభపద్యములు.)

ఉ॥ ఒక్కొక్కచోట మొక్కగతి నొజగదంబ! భవద్విలాస ము
మృక్కగ్రుఱుటించు వస్తువయమంతయు శక్తిమయంబు దానికిం
దక్కినవార లెందులకుఁ దా రసమర్థులటం చెఱింగి నే
నిక్కృతికిఁగడంగెద నిహి? యనిపింపకుమమ్మ శాంకరీ.

1

ఉ॥ మానియుఁ జేయఁబూనిరని మాపయిఁ గోప మదేల నీకు, మా
పై నెన రూపుప్రేరకులపై ననురాగ మదేల? యెట్టులా

పూనితి మిష్ట పొమ్మనిసఁబోడువే? “టోటరమ్మఁగ్రుక్క-జం
మానఁ బనేమి రోకలి, కెటో నటియింపు శతావధానమా॥ 2॥ వెం॥ ౩॥

మ॥ స్మయమేపారశతావధానకవితాసామ్రాజ్యమేలించి త
చ్చయశోమూలముగాఁగ, నీవగటివేచా లెన్ని నాల్లింక, మా
పయికేరే నరుదేర వారల నదల్పంజాలుధీశ క్తియి
చ్చి యెటోమన్పుట నీక భారమగు నీచిత్తంబు కామేశ్వరీ॥ 1॥ ౩॥ ౪॥

అవధానపద్యములనుండికొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఎవ్వరు వైదికుల్? మఱియు నేరు నియోగులు? సుక్కనిపు) లే
చివ్వకు డీకొనక గలుఁగుచేటికక; దక్కిన జాతివారికి
నవ్వఁగ నందుగాదె! యటునవ్వఁగఁజేయుట ప్రాజ్ఞభక్తమే
యెవ్వగనైన వీరిరుపు రేకముగాఁ జరియించు టాప్పదే॥ 7॥

బృహస్పతిచట్టము.

మ॥ కలికిక గంటికిఁ బ్రీతిగొల్పునెడ వేడ్కక దేనిసేనిక నరుం
డెలమికైకొనవచ్చు దానివయినెందే బేర్చి వో నప్పుడ
క్కలికిక వీడఁగవచ్చు నుండొకట భాగ్యంబున్న నిశ్వస్తతోఁ
గలియక వచ్చును “బాసు, చట్ట మురరీకారంబు గావించుచో॥ 1॥ ౨॥

ఇప్పటివారి కీవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములౌ నలంకృతులకు సన్నాహము ల్లెల్ల శృం
గారంబెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ నిండంబులై పోయె నం
సాగరమ్మెల్ల నశించె భాషలకు దౌర్గత్యంబు ప్రాప్తింప నం
సాగరమ్ము ల్పొనరించువారికతనక సర్వంబు మానెంజొడదీ॥ 27॥

పృచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బడుమూఁడువందలయేండ్లవైఁ బార్థి వాఖ్య
వత్సరంబున మాఖిబహుళచతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాభిఖ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునిక కలంకదాన

మమరఁగానగ్రహరముగాఁగ నెసఁగె నీ పినపాటిగ్రామంబు చురుపు; నేఁడు
తారకాంబెద్దియొ గల్గి నేదీ యయ్యె నైనను బంట లత్యధికముగను
తే॥గీ॥బండఁ జేసెదిసూణులప్రభవమున, నీరియు సంపదయుచుగల్గి చెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెసక మెసఁగ, స్వర్ధిఁగాంచుతమీపిన పాటియూరు ॥41॥

సభ జరిగినచోటు.

నీ॥ ఎద్దానితూడ్చున నెసకం బెసఁగుచుండు లీలమై మదరాసురైలురాడ్డు
ఎద్దానివైకాల్య మెంచి కొల్పింతుమే నాటువందల గజాలై చెలంగు
ఎద్దానిదేహ మెంతే నెప్పుడేకు దూలములతోఁ దేకువాసములతోఁడ
ఎద్దానియంతరం బింపారు సత్కవిపటలిచే సద్గవీపటలిచేత
తే॥ గీ॥ పేరుగోష్ఠంబుగాని యేయూరనైన, మఱియుఁ బట్టణములనైన వలల దిట్టి
“వలలు,,నాఁ జనునిద్దాని నాలకొటకు, కొట్టకొటామగట్టించెఁ కురుక మెసఁగ

సమస్యాపూర్తి.

శా॥ కుంచాలక గొలిపించి యిచ్చితినిగా గున్దిళ్లకై యుల్వలక
గంచాలం దిడఁబోకు మన్న మిపుడెక్కఁ బోదు సంసారి “సా
వంచాలం దిగి దప్పిగొన్నవిరసుబ్బా! నీళ్లు వేవేగదె,,
(ముగ్గు చాలక బిగియించె గుంజలకు నమ్మా! బిండియక దేగదే?)॥ 62॥

సమస్యాపూర్తిః.

శ్లో॥ నహి సంతతిస్తు నరకార్థవాపహే, త్యతిదుఃఖ మాత్మపితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయంతతస్త్వహూ! (అనుజోబభూవ తనుజోఽపియోషితః)

అవిధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

నీ॥ తూములూరికుంబిసోముండు విద్యద్విధేయుండు కోటయ ధీరుఁ డొకఁడు
పినపాటి వంశాబ్ధివిధుఁడు శ్రీవీరభద్రయక విత్వరసప్రధానుఁ డొకఁడు
భక్తసూర్యస్వయవారాఃవంగుఁడౌ యై రామనామక సూరి యొకఁడు
తూములూర్యస్వయేంద్రుండు శ్రీసూర్య నారాయణాభిషకవిగేయుఁ డొకఁడు
తే॥గీ॥లక్ష్మీకాంత మొకఁడు సులక్ష్మితుండయి, వలలునన్నముభొట్ల సువంశజుండు
వీరుఘటియించి రవభాస మారఁగఁబిన, పాటిసాంబశివాభిఖ్య భవ్యుఁడొకఁడు

అనధానాంతమున నితరులు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తము సమ్మానముఁ జేయ శక్తియినుమంతన్ లేడు మీశక్తియి
తథ మటంచున్ గ్రహింపలేము సరనాథ పాక్ష్యమై యొప్పు కా
ర్యము చేయన్ సమకట్టినార మీట లోపాలోపముల్ దిద్దుమా
ర్గము మీదేయని వేడుకొందుము సమస్కారంబు గావించుచున్.

చంపకమాలిక.

తరతమభావమున్ భువిని దజ్జులు పండితు లెల్లవారు గొ
ప్పరపు కవిద్వయంబునకుఁ బండితులై యలరారుమీకు నీ
వటకె గ్రహించివార లది బాగుగ లోకమువారు గూడ నె
ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములన్ బొడగట్టినకోర్కె పేర్చి చే
కుటఁగను వారికిన్ దమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
ప్పరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు మెండొకో?
.....దీనికిని సాటిగఁ గొండొకఁ జెప్పబోవఁగా
వారకొనవచ్చునే! తొచటఁ వోయజమిత్రుని ముందు దీపము
ధ్వజమగు? నేన్లుముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? భురం
భరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
దర ఖరమున్ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
తురె! యనిశ్చేక్షకుల్ తమమదుల్ బయివెట్టఁగ నెవ్వనట్టి శ్రీ
తిరుపతివేంకటేశ్వరుల దివ్య కవిత్రవ మహత్త్వ మిప్పు డా
దరమునఁ జూడఁగల్గె ఫలితంబుగ నయ్యెను జన్మ మిత్తటిన్.

తూ॥ కోటయ్య

ఉత్పలమాలిక.

నీతులు పల్కవచ్చుఁ బరనింద లొనర్పఁగవచ్చు నిట్లు లా
నేతు హిమాచలంబును బ్రసేది వహించు నృపుల్ నెబా సనన్
భీతులు త్రోవఁబట్టి తల వెనక్కుఁ ద్రిప్పుచు జాటుచుండఁగన్
జాతవిరోధులే పలుకు సాగక యొక్కెడ మూలుచుండఁగన్

నూతులు విప్పి మోత్తువడి మూన్లులు కొండలు తారుమాటుగా
భ్రాతీ దలిగ్గు పండితులయారె! భళి; యపురా! యన...

తా దేవర్ణి వెంకటకృష్ణశాస్త్రి చందవోలు.

సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన నిరాజితైశ్చ కిష్టుడై యీకాకి కృష్ణుడగుచు
కవితానగస్సతి ఘనత నాడించుగీష్పతి దహకర్లతిగ్నతి యటంచు
మకపిత్రపురతైత్తకుంభిహర్యముడౌ నీశుడై యీవెంకటేశుడంచు
ద్రష్టలు నానభేదము లేక గనుగొన్న మూడుమూర్తిలు మొక్కమూర్తియంచు
సీ॥ మానవోత్తము లేమహామహుల నెట్లు, పలుకుచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పద్మమున నినుతించుచుండు, నెలమి దిగ్భుతివెంకటకృష్ణకవుల.
ఇట్లు నిభేయుడు, వెంకటకూరి సోమనాథశాస్త్రి.

సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేషదేశీయాల నిత్యోత్సవములచే నెగడినారు
నద్దికాశులుగాక యద్భుతేక జనాను లిద్దకాశుల సంగ్రహించినారు
మగనూథపదభౌగవసతిగాక యనూథపదభౌగవగుతులై పరంగినారు
శుశ్రవరచిరుడు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరచిరుడు గ్రహించినారు
సీ॥ కొందరికిమాత్రమే మహిమందిమిడుట, గాక యందల కానందఘటకు లైరి
యిస్స దాతిరువతివెంకటేశు మించి, రిలను నీతిరువతి వేంకటేశకవులు.

చ॥ గురుతరలీల నీసభను గూర్చిన బుద్ధిమగ్నకోటికి
సరసశతావధానుల కెసంగునదాపతికిన్ సభాస్థలం
మగనకలసజ్జాతిని ద్రష్టల కీ సినపాటిహారికిన్
నిరత సుఖంగా నిప్పితము నీశగళం జిడి ప్రోమగావులన్.

మునుకుట్ల, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

జ్ఞో॥ ఉద్గచ్ఛన్తు శతా త్వరేచ కవయో జల్పన్తు నిస్సంకటం
మాత్స్యర్యా తగ్రవి తావశస్తివిషమే సతగ్రల్పనా చాతురీ

ధీమత్పణ్డితమణ్డిలీహృదయసంతోషప్రదౌ సద్గుణౌ

నైవాన్యం నముజైతి కిన్ను భవతోర్జిహ్వాం విహాయ క్షణం

వేమూరి, శివస్వామిశాస్త్రి.


సీ॥ మీథారణాశక్తి మితలేనిదనుటకు డంబా శతావధానంబె సాక్షి
సాహిత్యసామ్రాజ్యచక్రేణు లనుటకుఁ దమరుకూర్చిన పుస్తకములె సాక్షి
కాకవీశ్వరమత్తకరిహరు లనుటకుఁ గొప్రపుంగపుల నేకుటయె సాక్షి
అఖిలరాజశ్రీపూజ్యత నెంది రనుటకుబిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి

గీ॥ ఎలమిమిముఁబోలా శుకవీశ్వరులుధరిత్రిఁగ అగరనుటకుమాటువల్గమియె సాక్షి
విమలమతులారగి తిర్పతివేంకటేశ, శుకవిమలులారగిబహుతరాశుకపులార॥సీ॥

గూడ, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరు కాలేజీ శతావధానము.

చ॥ ఎఱుఁగడు పిల్లకాయ యెటులే నెనరించు శతావధానమున్
సరసులు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్ని ననుగ్రహింపుఁ డా
దరమునఁదప్పలన్ విడిచి తద్దయు నెప్పులు చూచి మెచ్చుఁడి
తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునిన్॥ (వెం॥శా॥)

 అవధానపద్యములన్నియు వడలఁబడినవి.

.....

శా॥ నీకున్ శ్రీయును ధీముఁగల్గుత మఱి నీ కంతసారస్వ ము
స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినుం దూలింపఁగా లేకదు
ధీకుల్ గ్రామ్యశతావధాను లిఁకవ్యర్థభావముం గఁడఁడు గా
కేకాకారయశంబు గైకొనఁగఁదోయి! ఛాత్రచూడామణి.

॥3॥

మ॥ కుతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతార్జనం జేసితి
స్మృతిమస్సుఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంతన్నేర్చితిన్ విద్దె ని
చ్చిలి నీకు'స్మఱిఁగొంతమందికి యశశ్శీర్షినిల్పి తీ వోజగ
న్నుతనామా! శివరామ! నీకు నెనరింతున్ దీవనల్ హెచ్చుగన్.

॥4॥

మ॥ ఎదిరిం దమ్ము నెఱుంగకే యెవరో మ మ్మొంతేని నిందించునా
యదన న్వచ్చితి వడ్డు చొచ్చితివి ని న్నవ్వారు లక్షింప నై
రది లోకం బెటులా యెఱింగె నభ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర
య్య? దేనల్ నందె భవద్యశంబు శివరామా! ఛాత్రమాడామణి!॥ 5॥

నీ॥ నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నొము నెఱొగ్గ
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నఁదా నెంత ముదముగను నె
నీయన్న విద్యావిసీతితత్పరుఁ డిట నిపుడున్న నెంతటియెలమి గను నె
నీతమ్మఁడవధాననిపుణుఁ డీకృతి గన్న నెంతయామోదమ్ము నెనయు నెఱొగ్గ
గీ॥ ఇది హఠాత్పంభవంబు నీయెల్లబండు; పులును బొందెడిమోదమ్ముగ లిసియొక్క
నన్ను నేపొందెభరముఘనంబు మోయు, టెట్లుశివరామా! చెప్ప మోయూ! కుమార!.

మ॥ కలవిద్దెం బలుమంది కిచ్చితిని వీఁకం గొంద టెట్టెట్టులా
యెలమిం గూర్చిరి పంగనామ మిడి యెట్లేఁ గొంద టానందముం
గొలుపం బూనిరి నీకతమ్మననఁ దగ్గుంగాక యాయెగ్గుఁ ద
గ్గులు; వేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిక. 7.

శా॥ “సంతానం బది లేదు నా” కనుమనశ్శల్యంబు నీవైదుషీ
కాంతుల్ గ్రోచెఁగదోయి! తండ్రీ! నిను వాకాగ్రంతుండుఁ దద్భార్యయున్
స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుళా సంతుష్టునిం జేయుచుక
మంట గ్రాత సమస్తలోకమును నమ్మానించుఁగాత న్నినున్॥ 8॥

చ॥ “అటువదియేడు లాయు,,వని యఁచురుగా కలిలోన, నల్వ దీ
వటకె గతించె నిప్పటికి వ్యాఘ్ర మనక జర సోరువిప్పి మ
మ్మరయుచునుండె మాభరమునంతయు నీతలఁదాల్చి చేయు మే
ర్పటచినతోవ సోయి శివరామకవీ! బహుళావధానముల్॥ 9॥

క॥ “య,,ననుచుఁగొందఱనఁగా,,బ,,ననుచుఁగొందఱనఁగ పాటుఁడవయ్యున్
నిస్సీమ యశముగొంటి మ' హస్సాగర!వృద్ధినండుమా! శివరామా!॥ 10॥

చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముదితస్వాంతంబునంగానగ్ర లం
పఁగ సాంగంబు నలక్షణంబుగ శరద్వాచింశతిం బేర్చి హ

చ్యుఃగమా యేలినయీవధాన కవితాసామ్రాజ్యభారంబు మో
యంగఁ బాసంగదవయ్య తండ్రీ! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 1॥

మ॥ శివులేతెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీనాథు లర్పించు న
య్యుపదత్ గైకొనుచుం బ్రమత్తుండవు గా కుద్యన్న వేండుండవై
జకరీతం బగు త్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్జనీ
యవరా క్రాంతి వహింపుమయ్య శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 2॥

శా॥ బాల్యజ్యోతముపై నెదిర్చితివి కొవ్రంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బొనరింతో లేదా యని నీకై కొంకు నస్మన్మన
శ్శల్కం బివ్విటి కూడఁదీసితివి వత్సా! నత్సభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యింకవీరకౌ శిష్యమాదామణీ.

॥ 3 ॥

మ॥ అవరీదేవులు నిస్సమాన కవితావ్యాపార వారాశినం
భవపీయూషరసాభివ్రతలలిత వ్యాహరనీహుటలై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముంగూర్చి గౌ
రవము ప్పల్పితివయ్య మాముణము వీరకౌ శిష్యమాదామణీ.

॥ 4 ॥

శా॥ స్వర్ణహవతులెల్ల రద్భతపదవ్యాపార మేపార మా
చర్లప్రహ్లాదుధీగురూత్తమునిపాచాపూర్తిఁ గీర్తింపఁగా
నీర్వాణంబునుఁ గోరిమాదరికి ఇత్తిన శిష్యు లేతెరఁగా
దర్శనజేసితి వస్మదీయగురువిద్యావంశ మాదామణీ.

॥ 5 ॥

వివాకర్ష, ఉపనిషత్సాస్త్రి, శతావధాని.

సీ॥ శతావధానవిధానసందర్భములనెల్ల నేర్చి చిక్కులఁ గీర్తి దార్చినాపు
అవధానమునఁ జెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల నెఱ్ఱి నీసవి నీవ వీర్చినాపు
నమము క్రుంగఁగ వ్రాసె నరీమివానల కష్టమార్చి గీతని నారిఁ జేర్చినాపు
పున్నామనరకంబు పోవునానియనుచింత దీర్చి యెజ్జతుఁ గుష్టిఁ గూర్చినాపు
సీ॥ మేలు, శివరామశాస్త్రిగే నొప్పలిగురుని, కనువమయశంబుఘటియించునట్టిశిష్యుఁ
డెదిది, గురువులతోఁ గుర్చులాడ తెపుడు, గురుయశంబులనార్జించి కొనఁగదయ్య.

కాశీకృష్ణ, శతావధాని.



- క॥ మాకును మామిష్యులకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడియ
స్తోకపుగౌరవముల కల, తొకిమి లెంతేని జింతలకొ జివికి వెనక. ౧౨౯
- క॥ యత్తు మెంతేని యొనరించియు, త“విశద,, బాఖ్యం దగుష లైలో సభన నుఘటించి
రాసభావిశేషంబుల నరసి తీర, వలయు నంతిమె యంబ? నీ వరయ లేదె.
- క॥ వాసి“కల వాటులేనియా పాననములు” కొప్పరపు సాము లొనరింప నెప్పి కొనరు
వాప? మేమి సేతురు వారిఁ బట్టికొనిన, గ్రహములను బట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.
- క॥ “తాటికెగఁ బ్రాంతకంబునిన, చోటకొ మఱియెంతదనుకఁ “జోచో” యనుచుకొ
మాటికి నెగఁద్రోయుదు,, రను, మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబది యొప్పెకొ.
- క॥ కొప్పరం బవధానంబు కొటకుఁబూని, *వశము గాక పడెడిభంగ పాటులెల్ల
మాప యిని బొల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలకూటతొకే కాచారపరులు.
- మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, “బలి, మే, లాహ, జగ మ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్క రిట్టి రని యాహాకారముల్ వ్రాసి తా
నెవఁదో పత్రిక కంప దానిఁ గని “యిట్లే నిక్క మంచుకొ జగం
బవలోకించు మనమ్మునందు నిజ మేలా తేలు నప్పట్టునకొ. ౧౩౪
- క॥ శ్లో“బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” దటంచు లిఖించునప్పడుకొ
దాఁగిను గిల్కి రెందటొ కుటాకుటి వ్రాంతలు దాఁగ నేల? యే
నాఁగుదొ నెల్లఁ బెట్టునెడ వ్రాయనకాఁ డటు నేయుఁ గాక“మేల్?
బాగు? భద్రా? భద్రా” యనెడిపట్టున దాఁగుట కర్థమే మగున్. ౧౩౫

* ఈభంగ పాటులను గూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

శ్లో(1911 సం॥ రం 13వ ఆక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్రికనుండి.)

(గుంట్లూరి శతావధానము.)

...సభ అనమానవైభవముతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాటముగా
జరుపబడినది. అవధానపుబద్ధములైనను ప్రబంధపద్యములను మించియున్నవి
యొదియంతయు జూచినతోడ ప్రతిపక్షులకు సూరెత్తుటకునయినను నందుదొరికిన
దికాదు అంత సభానంతరమున ప్రతికక్షివారిచే కూడ మెప్పువడసిరని వ్రాయుట

క॥ కలనిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
వలుగో పేర్కార్చి యెదో. గలికెడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతముదులకుకొ.

ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరో? ప్రతిపాటికా
మయ్యయు, రామకృష్ణులును, నందట దాఁటెడి కాళ్లమారి నా

కు గడుసంతసిల్లుచున్నారము యిదివర కీ గ్రామమున జరిగిన సభలలో నేదియు
నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,


ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రప్రతిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 వ తేదీని గుంటూరుతాలూకా “విశదల” గ్రామమున కొన్ని
రవు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే
శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటిసభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య
పంతులుగా రగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు
నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమా
రు. 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండిపంటలతో సహా భోజన సదుపా
యములు జేయబడినవి. వీరధారణాశక్తియును, సమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవి
తాపటుత్వమును, మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభాసంతరము కొండలు
పండితులు, కవులు తమయుత్సాహములను దెలుపుచు గొన్నిపద్యములను జదివిరి.

ఒకప్రచ్ఛకుడు.

 ఇట్టివ్రాతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిగియుఁ గప్పి
పుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవ్రాతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ
బరికించువారికి “విశదల”లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమె
లు గనుతత్వార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావ
ధానము మాయవధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన
యతనివ్రాతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ జూడఁగోరెదము.

రయ్యయ్యం జట్టిసింగయ్యయ్య నట్టిరె నాం దగుపోనిపోత లీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయగ దొకరే యని తోచు ననిబి కా.

౧౭౭

క. అవధానగ బారీతిగం, జపుటం బడునిట్టులట్లు నమయుడు శాఖా
యువతీమనోహరులు తమ, సునివేకమునెల్లం దెలుపం జొచ్చిరి పెలువన్.

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిం దోడుగం దెచ్చి తిర్పతిన్
వెంకన నూడం బుత్త మిది వీ లని కొండలు వారికోసమై
నంకలు గొట్టికొంచుం జని సాగము గన్గెని “నీ” యటంచు ని
ట్టింకుల నింకినట్లు జను లెంచంగ వింటిమి సుమ్మి శాకరీ.

౧౭౮

చ॥ “సునికినబోసినక్కనయిం గొండొక తాటిఫలమ్ము పడ్డ” య
య్యనువున రామకృష్ణు లిది యారసి యుండవలెన్ దెలించి యి
ప్పని పయిం బెట్టికొన్నం దిమసాండతి బైటికి రాదె నూరపుం
జనులు నమిపగుల్ బలె న్వశక్తి యహత్త్వ మెఱింగి నవ్వరే.

౧౭౯

తే॥ గీ॥ “ఎడమచేయియంచు బుట్టుచేయియు” నటన్న, సావెతయెవీరికవధాన చర్యపట్ల
తక్కుసామగ్రి” న భేదగబుబోలెం, దెనంగుం గొప్పంబునకురామకృష్ణులకును,

ఉ॥ పచ్చిన రాకయున్నం దనువామగ్గులం, దోడుగ నంపు తేనియున్
మెచ్చు ఘటించుంగా? యనుచు మేటులు మేటులు “శృంగభంగమున్”
పచ్చిక మోంపులుంబలె నె సరిపిరి సావము? రామకృష్ణు లే
మిచ్చం దలంచిరో? నిజ మెటే బయ లొ నని తా రెఱుంగమిన్.

౧౮౦

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలపు ‘శృంగభంగమున్’
జగకల నూని జన్మదవసమ్మన నే యనధీన తాప్తి ని
ట్టింకులు గొన్ ‘శతగ్నుం, బరియించుచుం గొప్పపునారి బండుగుల్
సగవుండోవలం బడి న్వసద్భతి వెళ్లంగం బెట్టి రంతటన్.

౧౮౧

తే॥ గీ॥ బండుగులటన్న దగ్గఱవాగు కారు, ఏకశాశ్రియులని యె నీవెఱుంగుమంబి
వారు లోలోనం గొప్పంపువారినత్త, నెఱుంగ రనుకోకు మెఱింగియు నిట్టులెరి

తే॥ గీ॥ ఒకరొయిర్వొరొతక్కనీయోగులందు, గొప్పరపుధారయన నెప్పకొననివారె
కాని యానన చర్పభిమానమాన, మానసాంతరు లై మేను మఱచిచెడిరి.

౧౮౨

సీ॥ “వండితబ్రువ,, మంచు బండతిట్టులుతిట్టియె వ్వాడుతన హైనవ్యమెటుక పటచె,
 “సత్యవాది,, యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాడుల నేడు పూని వ్రాసె,
 అతనికెక్కుడుగ యథార్థవా,, ధృతిధానమున నెవ్వడులిఖించెన స్రుతములను,
 వంటబ్రాహ్మణునుత్సవమ్మున కెవ్వాడు తనయశ్వము సెసంగిఘనతఁజెఱిచి
 తే॥గీ॥కొనియెనీసల్వరునుమఱికొంతమంద, దక్కమామంసు ద్వేషంబుదగులుజనులు
 లే రట నియోగులందు నివ్వారికతవ, వృథగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీని కొప్రపువారి వక్ష మది నీచంబో ఘనంబో? కనుం
 గొనుమీని వంటనియోగి నశ్వముపయిన్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
 రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగొత్తదీవాలతో
 “ననయుల్ వీరికి బుద్ధి లే” దని పురం బాబాలమున్ గోలగాన్. ౧౮౮

మ॥ శివరాముం డవధానమున్ సలిపి వానిన్ బేర్చుటన్ వానిగౌ
 రవ మొప్పన్ ఘను లట్లు చేసి రని యోర్వన్ లేక కొప్రంబు దా
 నవధాన మ్మిటు చేయఁ జాల దెటు లట్లొ నుత్సవం బంచు గుం
 దు వెలార్చన్ దమపాచకాధముని నెందుం దిప్ప రప్పట్టునన్. ౧౮౯

తే॥గీ॥ దీనిచేతనె సకలంబు తెలిపినట్టి, దయ్యెఁ బ్రాజ్ఞుల కింకననన్య మనవసరము
 ఐన నాయాయినందస్థచుంతోయింతో, తెల్పకున్నదూరగులకుఁ దెలియుటెట్లు

చ॥ “విశదల”లో వధాన మది వెట్టిగఁ దోచినమీఁదఁగూడ నీ
 ర్విశయము దక్కి గుంటురుపురిన్ సభఁ బెట్టి చెడంగఁ జూచి “దు
 ర్దశులకు నుత్సవం బనినఁ దప్పగ నుండు” నటంచు నెంచి యీ
 పశుకృతి కిచ్చఁ జేసి నగుఁబాబులనా లయి రంబితిౌకికుల్. ౧౯౦

మ॥ అభిమానంబనగర్తపూన్ధి తనియోగ్యుగేసరాధీన ము
 చు భయం బించుక లేక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వార లద్దానికై
 శుభదూరంబు నసత్యమున్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు లే
 రభసప్రక్రియ కేని నిద్ధపడి యారంభింతు దుర్వాప్యహృత్. ౧౯౧

క॥ కుక్కశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపుసంతోన మందునిపుణులు కవులం
 దెక్కువ తిక్కువ లరయుదు, రొక్కో? యిదివిన్ననవ్వరొక్కో? విజుధుల్.

క॥ ఇదియిటులుగడుత రాజీ, గుదిరింపఁగఁ బ్రతమది యొకొండు మునుపె యా
నదమతులు వ్రాసియుంచిరి, కదలి తచ్చరితన్తు వినికి గావించు మిఁకఁ.

క॥ ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మా కి
చ్చిరి తెచ్చి* గౌరవస్థులు, మఱియూఁగురు; దానిఁ గాంచిమదిముద మొదవఁ.

ఉ॥ అంతకుమున్నె “పత్రి టుటులా గతమా, నని నిన్న నాఁడె వా
కాంత యనుగ్రహమ్మున నెకానెక కల్పన దోఁపఁగా,, యశః
కాంత వివాహముం,, గుఱిచి కట్టియ యుంచినపద్యసప్తకం
బెంతయుఁ బేర్చి నూరు విని హెచ్చిన మోదముగాంచి రయ్యెడఁ. ౧౮౭

*(1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతక
ముచేసిన వారు నమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపనః—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధానసభజరిగినది మొదలు దమకును గొప్ప
రపు సోదర కపులకును వైషమ్యములేర్పడి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు నడచినవి.
మాత్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయ
ముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవాద్ధులేయగుట
మాత్రామమునుండి వాగలను మిమ్ములను నఖ్యవరచి పంపుట మాకు యుక్తమని
యు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీక
రించి మీరాసభ మొదలింతవరకు నెండొరులంగూర్చి వచించినవియు లిఖించిన
వియు మరల్చుకొనుచు నెకరినెకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని యెప్పటి స్నేహ
భావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి
మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతసము కూర్చుదురని నమ్ముచు
న్నాము.

గుంటూరు.

4—9—11

చిత్తగించవలెను.

ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు. న్యా
పతి హనుమంతరావు. కొండ వెంకటస్వయ్య.

.యశః కన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటల్ మ్రొగంగఁ దరలి వచ్చెడియూరుకొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాభరముమైఁ దరలి వచ్చెడియూరు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియూరు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు

తే॥ గీ॥తిరువతియొక కన్యకాదాత తెరువునదలి, వచ్చుచోనింతయాతిభ్యమిచ్చురాక
యన్నచో నప్పడే పెండ్లి సున్నయయ్యె, నెకరువారింప నేటికోయోగ్యులార. 1

సీ॥ కలదొక్కకూతురు కలిగెఁ బెండిలి కాకమున్నొ వడుగు గాక మున్నెమాట
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేటె నెందఱో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీనడింపుల సూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దటియయ్యెఁ బరిణయంబు.

తే॥ గీ॥ లేకయే పోయె ననుకొనుపాక మెఱిగి, కొప్పరపువారుతరలిరాఁగోరీ రంత
సంతసించితి మంతనే జూటఁదాడఁగి, రూగకుంటిమి తప్పేమి యోగ్యులార. 2

సీ॥ 'తల నరనీన నాతిఁ గలయుట కామశాస్త్ర విరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొని
'ఉభయభాషలు నేర్చు నువిదఁ పెండ్లాడఁగాఁ దగ'మంచులోలోనఁదలఁకిరొక్కొ
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లనుగొన్న మాటదక్క' దటంచు మానిరొక్కొ
'ఎందఱో జంకిన యెమ్మెలాఁడినిగొన్నఁ బరువు దక్క'టంచుఁ బఱచిరొక్కొ

తే॥గీ॥ 'కట్నమే చాల'దనుకొని కనలిరొక్కొ, వారు గోరినదిచ్చుమానేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లిపొనఁగించియెలమిపైస. దన్యమునఁబండితులఁదన్నఁనలఁపుడయ్య. 3

సీ॥ వియ్యమ్మునకు వారె విందుల నంపింపఁ దల లే దనుచు మున్నె పలికినాము
..కాదుకూడ,,దటంచుఁ గాల్సెకల్కుక రాగ ..మంచిచే'యనినమ్మించినాము
ఒకమీసమే కట్నమొలిపైఁ గోరఁ దక్కినమీసమునుగూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాకఁ గార్యంబొనర్చితి. మంతలో సుముహూర్త మగునటంచు

గీ॥ దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁగాలివాన
వచ్చి కథయఁగె నిందలి పొచ్చె మెఱిగి,యేలనెపపెట్టెదరు మమ్మహీనులార. 4

సీ॥ ..ఎంత మీసమ్మైన నివి వెండుకలె,,యంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు
..వైదికకన్యక వలదు కైకొను,,టంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు

...

“శాస్త్రంబు చదివిన సతియేల మా కంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు

“హచ్చువంగడపు మీయింతి మాకేల, యం చీసడించిన రోసమేమి మాకు

గీ|| మొదటఁగోరిరి పిమ్మటఁ జరుపు సందె, లేఱిఁగియో? యేమొవెనుదీసి రెండుకేసి

సమ్మతించితి మింక మీరైమ్మిగూర్వఁ; బూనుటది పునరుక్త మోజ్ఞానులార 5

నీ|| రుద్రాక్షపూస లఱుతఁ దాల్పువారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?

వెలిబూది దాల్పువారలకుఁ దిర్ఘ్ణి తిరుచూర్నాలవారి కేచుట్టటికము?

“ఇత్యర్థలితిభావ,, లేవేళఁ బల్కువారలకుఁ దెల్లులతోడ రాజియేల?

గురుపాదసేవఁ జేకొనినవిద్దియకు బాబారు విద్దియతోడ సఖ్య మేల?

గీ|| ఏడ తరువతి, కొప్పరం, బేడ నహహ, ఆహవమె కానిమఱి వివాహంబె కాని

స్నేహమేకాని మాకెల్లుచెల్లుఁ జెపుండ, నర గులార, గుంటూరు వాస్తవ్యులార 6

నీ|| నోదావరీనదీ కూలమ్మునకుఁ గొండవీటి కూపమ్ముతో నేర మేల?

ఆఁమాదితరుజాల మలరుతోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేల?

ఎచటఁజూచిన నిత్తులే వొల్పుపొలములకేలయ్య? జొన్న పొలాల చెలిమి

తిరువతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాస మేమి?

గీ|| ఇంతకును గాలుద్రవిన్దన దెవ్వరో యెఱుంగుదురు మీ; రలెవరిస్వరూపమెట్టి

దో యెఱుంగుదు రురక యేగోవిధమున, మమ్ము నెపపెట్టనేల? యోమాన్యులార. 7



చ|| పదపడి కొన్ని పద్యములు పత్రికలోఁ *బ్రకటించి సంశయా

స్పదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల సంధికిఁ గొల్పు యోగ్యులన్

(*1911 సం, అక్టోబరు 20, 28తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పైసంతకము లొనర్చినవారికి నమస్కార పూర్వకముగా మా యొనర్చుకొను
వినయపూర్వక పద్యమయ శిజ్ఞాపనము:—

ఆరుగ్గలాల! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 వ తేదీ సాయంకా
లము సుమారు 5½ గంటలవేళ మ|| రా|| రా|| కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగా
రు బి. పి; బి. బిల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. పి; బి. యల్; గోవింద
రాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. పి; బి యల్; ఆను నీపెద్దమనుష్యులవలన
మాకు నంది యపారానందము సునర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు భగవతి
తోఁపింపఁగా నయ్యవి యన్నియును దమసన్నిధి కంపికొన దలచితిమి గాని

ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోడమెలర్పఁ గవిత్వ గోష్ఠి పెం
పొదవఁగనుంటి మావయికథోదయమున్ వినుమంబ వేర్కొమ్మై.

౧౯౭

(అప్పుడుప్రకటితమైనపద్యములు)

- సీ॥ అనవసరముగా నాననమును గోరి యవధానవిఘ్నము నాచరింప
“మది యయుక్త,, మటంచు నగ్రాసనాధిపుఁడనినపిమ్మటఁగూడఁ జెనఁగబోము
పెనఁగియుఁ దుద కది గొనలేక సభవీడి యవలి కేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమున నుండు నప్పుడు పద్యము లంపఁ బోము.
- గీ॥ ఎఱుఁగ కే మీనములఁబట్టి యెట్లా వ్రేలఁ, బడము దుండుడుకందము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోక మ్ములనిలిపికొనఁగఁ, జాలుదుముపండితులయొద్ద సర సులూర 1
- సీ॥ ఒకనిపెండిలిలో మఱొక్కఁ డాపల్లకి నిలుక నుంకించుటెంతేనిదప్ప
ఎఱుఁగక యత్నించిరే యంద మావైనిఁదెలిసియుఁ జెనఁగు టెంతేనిదప్ప
అధ్యక్షుఁ “డిది కూడ,,దంచుఁ జెప్పినమీఁదనేని యాగమి మఱెంతేనిదప్ప
అక్షరతత్త్వంబు సరయ కావై భీతి దీటి కాల్ద్రచ్చు టెంతేనిదప్ప
- తే॥ గీ॥ “మీనముల,,పద్యతాత్పర్యవాసనయిను,మంత తెలియకవ్రేలాడుటెంతయేని
దప్ప “తప్పని,,నేఁ జెప్పటొప్పగాదు, పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజుండు2
- సీ॥ తిరుపతి వేంతిటేశ్వరులతక్కువయును గొప్పరంబునవారి గొప్పఁదనము
అంధగ్రాణహాషావరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీప్రభావగరిమ
సనియమాశుక విత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాశుక వననిర్ణద్రమహిమ
అచ్యాజరచనాపహాస్యత్వమును బూర్వసంచితపతనప్రశస్తతయును॥
- గీ॥ సభయొనర్చినవైఁగదా!సహృదయహృద;యావగతమగుఁ, గాల్ద్రచ్చుటలఁతి
వారు,నేయఁదగు కార్యమా!యెంత చేవయేని,నుండియేతీరవలెఁ జూండియోగ్యులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోని పని గల్పించినవార
మగుదుమేమో యను సందియమును వెనుకంజ వేయించుటచే నందలిదశాంశమును
మాత్రముఁ బంపికొనుచున్నారము. (వాని పంపినచోఁ దమకుమాత్రమే యింద
లి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పత్రి
కాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పలనుమన్నింప వేఁడుకొనుచు
న్నారము. (తిరుపతివేంకటేశ్వరులు)

- నీ॥ ఊరూర నూరేగును తరవ్రతుత్తరముల కేరగు నాశము ఘటిల్లు.
 నెప్ప తప్పగఁ దప్ప నెప్పగాలిభియించు “సత్యవాదుల” వ్రాత సమ్మయి టెట్లు
 బిహపరమ్ము లెఱుంగ కే వ్రవర్తించు “యథార్థవాదుల” భాష్యమడఁగుటెట్లు
 తిరుపతికన్నఁ గొప్పర మెక్కుడ నెడియి పాటిబండలగోల దాఁటుటెట్లు?
- తే॥ గీ॥ ఊరకేన్నే హను నుగూర్పఁగోరి నారు, మీ రమాయికు, లివియన్నియేరికతనఁ,
 గల్గెనొ సుంత మోజింపఁగా భవద్లు, నత్వము నుతింతు మింక విజ్ఞానులార॥ర॥
- నీ॥ అక్కటా! కవులకున పయశంబబ్బెఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసినాము
 అది యాసన ప్రసంగాధీనమనెడిమీయాశయం బాసాంత మరసినాము,
 అప్రశంసను దెచ్చున మహత్తులెవ్వరో ఆమూలముగ మున్నె యరసినాము
 ఈ సఖ్య మొనఁగూర్చి యిండుమూలమున వారనఘాల్చి లగుపూనిగ్గ నరసినాము
- గీ॥ ఆపులించినఁ బ్రేపులనరయఁగలరు, కవులు, రవియెఱుఁగనిచోట్లుగాంపఁగలరు
 కొప్పరపుసోదరులెయెఱుఁగుదురు నకల, మక్కటా! యాసనంబెంత చిక్కుదెచ్చె
- నీ॥ “ఒడ లెఱుంగనిసివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార?
 ఈతకు మించులోఁతెందేనిఁ గలదే? కా నిండయ్య యొకసారి నిండునభను
 వైదికత్వమున కేవల బేటి కెట్లా మీసాలు దీయుంపుఁడి నరసులార
 విద్యద్వి నూనముల్ వినుట గ్రామమున కేయపయశమ్మునుగూర్పవరయు.ఁడనఘు
- తే॥ గీ॥ లార! సత్యవాదులును, యథార్థవాడు! లిప్పరమ్మునఁ బుట్టుటెంతేనిఁదప్ప
 గాని విద్యలలో నేరుఘనుఁబొయెఱుఁగు! పూనికలుతప్పగావయ్యపూజ్యులార!
- నీ॥ “కాశిక్ష్మబుధుండు కరమండు లిభియించినన్నఁ జేసిన”, దెంతసత్యమయ్య!
 “అభిమానమున మన్మునర్పించిరే కాని “శుద్ధమూర్ఖులె”యంటఁగూనృతంబె?
 “రామకృష్ణులఁబట్టి రహిఁదట్టినా” రన్నవ్రాతయెంతటి సత్యవంతమయ్య!
 “నలుబది మందికే సలిపి రివాస్”రని వెక్కిరించుట యేటిఫక్కియయ్య!
- తే॥ గీ॥ తమరెఱుంగని దిండులేశమునులేడు! ఆనసమె తెచ్చిపెట్టె నీయనృతములను!
 నిజముదెల్పి యశమ్ముచే నెగడరయ్య! వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార
- నీ॥ “కృష్ణుల” వ్రాత నిష్టేని మీరొకసారి పరికింపుఁడి హితవాదులార!
 “దేశమాత”యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడి యొకసారి యాశ్వులార!
 “ఆంధ్రకేసరి” లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుఁడి యిష్టేని శుద్ధులార
 తక్కుపత్రకల యథార్థపు వ్రాత లింకేనిఁ జూచుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ నభను జరిగినయట్టి వాస్తవమదెట్టి? దెట్లువా)యుచునున్నారో, యెఱిగిశాంతి
చేయుఁ దీవ్రవాఁతప్రొలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్పు నిజ మెట్లొ పైకి రానేర్చునేచి.

గీ॥ వేనవేల్ సత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీరితిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
నభ నున్న మీవంటిసర గులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
పంచభూతముల మాపండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పగించెదరె పౌరు
లెవ్వరో యొకరిద్దటే హేతువై పుతమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోలునయ్య.

గీ॥ 'రజకువాక్యమ్ములనువినురాము'లౌట, యుచితమయ్యమీవంటిమోగులమనకలు
మెఱిగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు, నందుదానీనులగు తెంత యర్హమయ్య

గీ॥ "అననం బొప్పలే"దని కోపగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం"బనుట కేయాధారమందురా! కొనసంపుకనిదాఁచికొనుటె గుండ్రు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను"లెట్లుకోరువా రందురా! అది స్రమాదాత్మికయము
మఱిప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమాయందురా! § "వారికే"యంచున్ధారణంబు.

గీ॥ చేసివానిరి వ్యాఖ్యాతృ శేఖరులు, ప), మాదములు విశ్వసింపమిమాకుఁ దప్పె
అంతమాత్రాన గంతులకనుమతింకె, సోదరులుచెప్పఁడయ్య! యోగూరులంగ.

గీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డరయఁ గావలె భవిష్యత్ప్రశగన
అని * భర్తృ హరిచెప్పటైనఁ జూడక యేరిప్రేరణమ్మున నె దుర్వారు లగుచు
గాల్ద్రవియెన్నియోగాలులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితనభ"యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబింక మొకింతవ్రాఁతయందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞులసమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
సఖ్య మది మాకులేకున్నఁ జచ్చిపోము, వృథగ నెవ్వెట్లుకుండునుప్రథితులంగ.

గీ॥ 'ఓంశాంతి'యనెడుమీయోగ్యత వేసొళ్ళ శ్లాఘింపవలెఁజుండు నగ సులూర
ఈయూహ మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీసములమీఁదికి వారు చనరునుండు
అంతకొక్కొంతపైవైనఁ బుట్టిన వారు "కుచమర్దవములు" పేర్కొనరునుండు
నకలఘ్ను జరుగుపై శాంతిఁజెప్పటకన్న నన్యాయ ముండునయ్య! మహాత్ము

§ క్లో॥ ప్రమాదోధీమతామ" పీత్యత), అపిశబ్దవివకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* క్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః
పండితేన. (భర్తృహరిచూ)

- గీ॥ లార! విద్యత్తలోఁదప్ప నన్యవిషయ, మందుఁ గొప్పంపు వారిసఖ్యంబు మాకు
సమ్మతము, దానిలోఁగూడ సమ్మతియు, మేని భారతి మ మ్మింక నీసడించు.
- నీ॥ చొరవమై నెదిరించి సొలకాయకోఁతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
అవధానమందు మిమ్ముతిశయించెద మగుచు వ్రాసినారు సవార్లు చేసినారు
మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినా ర్చెడుగుడుల్ గూసినారు
మసిపూసి యెట్టులో మారేడుగాయ' గాఁ జేసినా ర్మ్ర మైడఁ బాసినారు
- గీ॥ పెనఁగి మామీసమిం తేనిఁబీఁకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్ముఁగడుమకుండ
నేటి సఖ్యంబు మాకు? మీకేటిభరము, నభను సమహర్షుఁడయ్య! యశస్సులార.
- నీ॥ బంద రేమయ్యనో? "ప్రస్తు" లేమయ్యనో? పుస్తకా లేమయిపోయెనెక్కొ
అచ్చేమి యయ్యెనో, అస్తి యేమయ్యెనో? వర్తకం బేమి కావలసెనెక్కొ
'సూక్ష్మ' లేమియయ్యెనో? బాలురేమయిరోకో? యుద్యోగ మేమూల నెండెనెక్కొ
ఇట్లేమియయ్యెనో! యితర మేమయ్యెనో? మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరోక్కొ
- గీ॥ వచ్చినదె రాఁ యయ్యె నీవాటికేము, నెలపు గైకొనుచున్నాము స్నేహభావ
ముఁచి పంపింపుఁడయ్య! యేముండె! 'వడ్ల, గింజలోబియ్యపుంగింజ' గేస్తులార.
- నీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిష్పట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిప్పుడు కార్తికమువచ్చె నిప్పటికేని మాకింటి కేగు
నిచ్చి పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల నీనీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీమైత్రియునుమాడు ధీ మీసాల మహిమయుఁ గొప్పంపువారి మిక్కుటపుఁజేర్చి

ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతిము మ
ద్రాసులో బి. యే (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి శ్రీని
వాసరావుగారు తత్కాలమం దంపిన 200పద్యములనుండి సంగ్రహిం
చి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథవిస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహ
రించిన వస్తువ్వారు మన్నింతురుగాక.

శ్లోమ॥ తూలుదొల్త గలనూఁగు లేఁజెమట నెంతో కాంతులకొగుప్పఁగై, తలఁ
జెప్పించితి భారుణీపతుల హృద్వద్మంబు లొప్పార ని, శృలవాగ్ధోరణిమారుతిక్రిమ
ము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బళిరా! మీనమనీకు నీవసరి ద్రీప్సన్ జెల్లురా ని

గీ యనుజుండీ! లేకయున్న మేమొకటనింత, కాలముండుటిప్పట్టునఁగల్గుఁబెట్టు
తక్కిన ప్రసంగములకేమి దైవకల్పి, తమ్ము లాజ్ఞ యొసంగుండీ ధన్యులార.

సై స్వీడర్లమా! కాము, బీ.యేలమా! కాము, ధనికులమా! కాము ధన్యులార!
జర్జులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, ప్రభువులమా! కాము, ప్రభువులార!
దీనులమా! కాము, మానులమా! కాము, మానులమా! కాము, మానులార!
మృదులమా! కాము, బద్ధులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, వేత్తలార!

పీఠిక. మ॥ కలదుర్విక గడుసుక్కిపుల్ మదఁ శులీగ ర్వాంధు లవ్వాదులూ,
తులనేసేకులటంచు రోతలను నెందుకైతలేయంచు ని, శృలపంభవ్రతినిగ్రహించు
మృకతమై సంచారముక జేతురొ, బళిరా! యెల్లెడ, వారిఁ గాంచినినుఁ దప్పక
జెల్లురా, మీసమా! మ॥ తలమీఱక దలపోసియూ సుగొనిగ ద్వారాత్తమా రాష్ట్ర వేల ప్రయ
లసంస్థానములందుఁ బండితులునిన్ను న్దీయయత్నింపను, జ్వలవా గ్వాహనిగొట్టి వేసి
తిరిచించత్పాండితీవైఖరికొ, బళిరా! మీసమా! నీకునీవసరి త్రిప్పక జెల్లురా సన్ని
కక. సీ॥ నీసూఁగు నీపూడ్చనే యూడ్చ వప్పడే గురుకీర్తి కాపాడకొంటివయ్యె,
నృపనభావకరసాన్నిధ్యంబునకొ జైత్రపత్రికలను దెచ్చి ప్రబలితయ్యె, అను
భారాకవిత్వాశనెల్లెడనేగి యలరారుబిరుదంబులందితయ్యె, వాగ్విరానముదేల నలు
కావ్యములువాసి కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్యె, గీ॥ నీన్నుఁ జెనయఁగ నెన్నొ
రునేర్తుకనఘ, చాల రటుగాన పెంచంగఁజాలు దీవ, త్రిప్పద్రుప్పంగ మణిత్రిప్ప
ద్రుప్పద్రుప్పంగ, ద్రిప్పద్రుప్పంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు॥ సీ॥ విష్ణునెక్కొ
చి పృథ్వికతులు గొల్వ నిక్కొంపఁ జేసితి నీవకావె, వాదింపఁగా వచ్చువారి
దంబుల నీటుగావించితి నీవకావె, వర్షాశనస్థితి బడయ గా దగురాద నెమ్మి
నుచేకింతు నీవకావె, మానవంబు లిప్పించుమార్గంబుమాపించి నేర్తుంబుఁ బొలుచు
నీవకావె, తే॥ గీ॥ మీసమా! గాథ గౌరవావాసమైతి, వెంతఁజేసితి మునా ముందు
కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పుడుఁగడుఁబెంచఁజాలియుండు, త్రిప్పద్రుప్పంగనినుఁ జెప్ప
చెప్పవలయు. క॥ నినుఁ దీయువకునుగల క, త్రిని జూడను న్నెషలుమేకు, తి
రున నేమో, యని కొంకుడు ధరణికెది క్కనవచ్చినఁ గాదెకొంతగాఁదగు శ్రద్ధ
శూ॥ క॥ కానర మానర నుడి నఁ, తొన్దిల్లఁగ నానుకయితతోసాగెడినీ, వీనభు
తైనరులేనని, మీసమా! నినుఁ దీయఁ గలుగు మేధాగతికికొ. చ॥ మన మెటుచాలియు

గీ॥ కవుల, మిప్పటి 'రూల్సు' కుఁగట్టఁబడఁము, ఘనులు * పండిత రాయాదికవులు చూపు
త్రోవలం బట్టి పోదుము దేవునైన, లక్ష్య పెట్టము† మాకు వల్లభులు లేరు.

నీ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునాననపుఁ జర్చ
అల్లకొప్పరపు సోదరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బైఁ, జని మనపైకిఁదెచ్చి కొని సర్వవి
భంబులఁ జింత సేయ నె, య్యనుపునఁ బాము? వేసితిమి! యుక్తొకఁడంత న జాతీయుం
టిమం, చును దలపోయుచుండి రిక్కఁ జూడుము కోపముమానిమీసమా. చ॥ కలరు
కవిత్వస్థానులును గల్గుదు రీకవితాభిమన్యులొ, గలరు కవిత్వ భీములును గల్గు
దు రీకవిమాదిపుత్రులులొ గలదు కవిత్వధర్మమిక్కఁగల్గునమస్తముగల్గుకుండినొ,
గలుగ వెనీపుకృష్ణుఁడనఁగాఁ దగి దుష్టుల నెంచ మీసమా. చ॥ దుడుకుదనంపు
పోకలకు దోసపు సేతల కాలవాలముల్, కడునెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ డి
గ్గెడువారిపీచ మె, ప్పడఁపఁగ ఫాలలో దనము వచ్చిన వెంటనె నీవువత్తు వి, వ్వుడు
దయఁబూనుమా? యలుకఁబూనక చూనుమ? నీవుమీసమా, నీ॥ అలబ్బహద్రధుశక్తి
దరియనప్పడ నీళ్లు మిగిలినవివ్నచ్చుమీసమెంత, దుర్యోధనుని గూల్పఁ దోడుగాఁ
గృష్ణుండుమితిగ్రీశవలలాంతుమీసమెంత, వాలినివధియింపవంచ నావృత్తిమై మేమ్మె
యనిన రాముమీసమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱిగిలుగ్రించుచుమాడ నేనిన సౌమిత్రిమీస
మెంత, గీ॥ నీవ మీసంబ వీచుహి నీవ 'కుంతి, తంబు, నాఁగలపలుగ నెత్తటి నెఱుం
గ, వెన్న డనమాన విక్రమంశేవహించి జయము గొంటివి జగతి మీనంపుటేడ.
చ॥ అలఘుకవిత్వకిర్తిఁ గొననండటకులొ దరమానె? మించునె, త్తులగ మకింపనం
దలకుఁదోచునె? తోచిన 'జీలుగెత్తు'గా, వెలయదె? మేకుమాటమఱిపించదె పెం
చదె గీరతంబు? నీ, వలుగకు సంసక్రతాంధక వితైకమహత్త్వమ? చాలు మీసమా.
మ॥ సుమనిగ్యన్యక గండగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తప్రతిపత్తితో
వెలయుచులొ బాండిత్యగంధానిలం, బమలంబైతెమలంగ లోక జనసమ్మాన్యక్రియం
బాల్తు వో, కమనీయప్రతిభావిలాసమ? నమసాగరం బిదే మీసమా. (13)...

* శ్లో॥ మన స్వీ మ్రియతేవాఽపిస్వోతగ్రం నైవ ముంచతి।

అపి నిర్వాణ మాయాతి నాఽనలో యాతి శీతతామ్॥

† నిరంకుశాః కవయః

విద్యతగ్రవీంద్రసంవిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ
 కేవల కపుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ
 గీ॥ మేటి యానన చర్చకు, మీకునత్య, వాడులకు, మాకును, “యథార్థవాదుల”కును
 మఱియు మామీసములకుఁ గొప్పరపుసోద, రులకు, దీర్ఘాయవిడిసల్వ ప్రోచుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁ గొన్ని మాత్రము.)

నీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 వండితరాయలదండితన మెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘాటత నెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 తే॥ గీ॥ పల్క నేపల్కఁ డెప్పట్లఁబండితుండు, పల్కె నానిల్పు నేగానిభయముగొనఁడు
 ఇదియె విద్యతగ్రవీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమీ రెఱుంగరే మహితులార.
 నీ॥ మాకపకీర్తి సంపాదించఁగా నెంచి దేశమాతకు దూఱు దెచ్చినారు
 మాకప్రతిష్ఠ సంపాదించనెంచి కృష్ణను నప్రతిష్ఠచే నడిపినారు
 మాకు దుష్కీర్తి సంపాదించ నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తి సాల్పటచినారు
 మాకు దుర్యశము సంపాదించ నెంచి యాంధ్రపుఁ బ్రతికకు నదితార్చినారు
 గీ॥ ఎందఱో “యథార్థవాదు” లిం కెందఱేని, సత్యవాదులిప్పురమున జననమంది
 నారు శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికిశివ, రాముఁడయ్యెమాకేలకొవ్రంపుఁజెలిమి.
 నీ॥ సఖ్యపటచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీచేయుయత్నము గడు శ్రేష్ఠ మయ్యె
 సాగనంపకమున్నె చనువాగమేకాని చుట్టుకట్టుల నుండుసూరివరులు
 నభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియేకాని సభాంతరమున
 కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు గాయత్రి సాక్షి నిక్క మెఱుంగుఁడు
 తే॥ వారి నేమంబు గోరినవారు గాన, సంశయించుచు నున్నారు నకల మెఱిగి
 నట్టిమాకడ డాచ నేలయ్య! వారి, వదలి చిరకాలమయ్యె నహృదయులార.
 నీ॥ వ్రాసి యిండంటిరే? వారితోఁ బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
 వ్రాతవ్రాసిన యంతనే తప్పిపోవునే! కాల్పివువారి బింకంపుఁగంపు
 కాల్పివువైట్టివో గనుఁ గొన్నవైఁ గాని నిదురఁబట్టకు మాకు నిక్కమయ్యె
 యీయూరఁ గాకున్న నేయూరనైన మీసమ్ముఁ బీకుట చూచి సఖ్య మంతఁ

గీ॥ జేసి విడుతుము మామీద నీను గొనకు, డనఘులారా! దెబ్బను దిని నట్టిపులికి
సొరుపెటులబ్బమీరెన్నియోర్పుమంత, ములనుబరియింతు రేనియునలఘులార.

సీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ జిట్టుబుట్టు లచ్చొత్తించి పట్టణంబునఁ బంచిపెట్టునాఁడు
“కాంపిటీష” నటం చెకామెకీ నరుదెంచుప్రజలకోరిక భంగ పఱచునాఁడు
అక్షరతత్త్వ మావం తెలుంగక మీన లొగి బట్టియుయ్యాల లూఁగునాఁడు
ఎఱుంగని వాఁత లేవేవియోగిలుగ్రచుఁ “గుచమర్దనములు” పేర్కొనెడునాఁడు

గీ॥ మీర లేవైతిరాక్కా! యిమ్మెయిని జేయ, కాలుమీద నాకులకు యత్నాలివేల
యద్భవతి తద్భవ త్యేవ, యనెడిమాట, లెఱిగి వర్తింపుఁడయ్య యింకేటిసంధి.

సీ॥ సత్యవాదియెవరో “జంట్లిమక” పదవాచ్యుఁడేయంటియా సూరి నెఱుఁగుఁడయ్య
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు “యథార్థపువాది” గూడ నట్టిఁడె యంట! చూడరయ్య
ఈయవతారమ్ము లెత్తువారలరసనాంచలమ్ములకు భర్తాంచితములు
భూషణమ్ములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వాసిమై సూరేగఁ జేసి పిదప

గీ॥ సోదరులకును మాకును వాడుతీర్పఁ, బూనుఁడయ్య తరతమత్వములను బట్టి
మార్కుల సెనంగుఁడయ్యమీమతిశేష, మెల్లవి ద్వాంసులును మెచ్చ నెనఁగుడయ్య

సీ॥ “కుక్కతోఁకను బట్టి గోదావరీఁదువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“వేడినీళ్లనె యిండ్లు వెళిఁగింపఁ బూనువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“గానమ్ముచేఁ జింతకాయలు రాల్చువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“కంజాపు ధూళిచేఁ గప్పనెంచెడివారు” తిరుపతివెంకటేశ్వరులు కారు

గీ॥ వైకి రాకున్న నెవ్వరి పైకిఁగూడఁ, జనరు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి వారివీరి తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

సీ॥ పిలువని పేరంటముల సెనర్పరు గౌరవార్థుల నవమానమంద నీరు
ధూర్తుల సైఁపరు ధూర్జటియైనను దగవుమాలినచోటఁ దగవుపెట్టి
వీరుడు గూరక యేరిని గదలింప రెవరేనిఁ గదపిన “నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర” నం చనుకోకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి

గీ॥ అంతయో యింతయోయగ్నులైనపండితులుపొన ర్చెడినభలోన నిలిపికొనఁగ
బూనుదురు పక్షపాతుల పూనికలను విసరు తామెఱింగినయట్టివిషయమెయిది

సీ॥ ‘సత్యవాది’ పదంబు చంపాలమయ్య నద్దానియాపదదీర్పఁదలఁపుఁడయ్య
అదురాపదయె ‘యథార్థవాది’ పదంబు గనియెఁదద్దుఃఖంబు కడపరయ్య

- శాస్త్రీయమైనట్టి సరసాశు కవిత ధిక్కృతయయ్యెగలుపోడు లెఱుఁగుఁడయ
పదియాఱుకళల యవ్వానితో రిక్కల నెనఁజేయు పూనికల్ గొనకుఁడయ
గీ॥ కీర్తికాములరై కవితార్వార్తిఁబాపి, పక్షపాతులవ్రాతల వలనఁ గలుగు
దేశఘోషంబు నుడిపి యుదీర్ణగరిమ! వఱలఁజేలువారుఁడయ్యధీవరులుమెచ్చ
నీ॥ లేదు శాస్త్రజ్ఞత లేదుకావ్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞాన లేశమును లేద
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగ లేదయ్యె నదియట్లులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేదు వ్యాకరణంబు లేదుపాండిత్యంబు లేదు సారజ్ఞత లేదు శిష్యు
లకు భారతాదుల సొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్ప శక్తి నిక్కముగ నేరి
గీ॥ కట్టియయ్యలు మహ్నాంధ్రమందు నెట్టి! మీనములుపీఁకుటకు నెట్లుమీనములు మ
హాత్ము లొప్పుదురో? తెలియంగవలయు, సభనుసమహర్షుఁడయ్యయశ స్సృలార
నీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జుండు
కవనం బనఁగ నేమొ కవు లున్న సభలోనఁజక్కఁగా జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
పద్యములటులుంచి గద్యమేయనుకొండు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజుండు
గీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్వదచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగనుపన్యసించినఁ జాలుఁజుండు
మేమువదలెద మూరకే మీనముల మ! టంచు మీనముఁ దలపెట్టు టర్హమగునె.
నీ॥ మచ్చిమ్యల నటుంచి తచ్చిమ్యలకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి కాఱులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు
లెఱుఁగక మీసాల నెత్తి వీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార
శాఖాభిమాన పిశాచంబు వైదుష్య మీనేర్చునయ్య యహీనులార
గీ॥ తగినమందులు పక్షవాతమ్మునకు ల! భింఁచుఁ బక్షపాతముకు లభింపఁ బోవు
“కొఱవిఁబెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు, నిప్పు! డేటిరాజీలుమావారి కెఱుఁగఁ జెప్పుఁడి
నీ॥ ఆంధ్రమ్మునందేసి యప్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహక్కు?
శతవధాన మ్మనుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరిదే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దానిపే ర్విరలెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియుండినఁ “బండితులుగల్గు నభ”యన్నయంతనే జాఱుటేటి
గీ॥ కయ్య! వారుమట్టెదిరించు టాశుకవిత! యంద యుక్త మామాత్రమేయైన మేము
విశ్వసింపకయున్నను విశ్వమెల్ల! నమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

సీ॥ “అశుకవిత్వమ్మునందేని మీ రేల విశ్వసంప” రటంచు వేయఁపఁగ్గ
కుత్తరమ్మాల్లింపుఁ దూకకే యెల్లెల్లా “బడబడ” వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు రేమానపుటా దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాను
పండితులగువారు “పకపక”నపుడు రవ్వాలు నవ్వి నయాశుకవిత

గీ॥ అందువేరొక్క నామంబునట్టిదాని, కెవ్వఁడీకొను “నిహిహిహి! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనిపండితులునపునిట్టి పూన్తి గొనరువిద్యత పులుగనుంగొనుఁడు మఱియు

సీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గుగానంబె గానమో? కట్టునీడినదియే గానమెక్కో?

కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయేకాంతయో? కట్టుదప్పినదియే కాంతమెక్కో?

కట్టుఁబాటులు గల్గు? కాయమే కాయమో? కట్టు వాసినదియే కాయమెక్కో?

కట్టుఁబాటులు గల్గుకపనమే కపనమో? కట్టుఁబట్టికొన్నదే కపనమెక్కో?

గీ॥ మీమనమెటుంగదే? మేరమిఱి మంచి, చెడ్డ లగయకయెన్నియో చెట్టలఱచు
వారి నేరంబు నైఁచుట పాడిగాదు, కూక లిడుఁడయ్య నెత్తగర్తి గోరుఁడయ్య.

సీ॥ సంస్కృతగ్రంథవాసనయె లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులుగాని
అంధరహస్యవైయాత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మొక్కయెలుఁగుగాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము నుంత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనినలుఁగుగాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డపలుగు గాని

తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱు గనిచారెమిరు, తెల్లూనేని వీర లెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? నుంతచెప్పఁడయ్య, సంధిసంగతికేమి యోసర నులార.

సీ॥ ఏపండితుఁడవచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ గులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునె?
ఏకవీంధుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము సరిఁజేసి సద్యశశ్శాలి యగునె?
ఏజనుఁడా కన్గచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనఁజేసితా వన్నెకెక్కఁగలఁదొ?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁదొ?

గీ॥ చూచియేమీరుదుము మీదఁ జూడవచ్చు, సంధిసంగతు; లెట్లేని సభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! నేటొక గతిగాంచుబోకుఁ డయ్య! నేత్తల రప్పింపుఁడయ్య! యొయ్య

సీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేకిమిసుక్కరునిబిల్చి చదువునందెలు మనశర్క కింక
చేయింపుఁడయ్య! యీనాయమందున నె శుశూష కావ్యజ్ఞు నిచ్చోట నిల్చి
మాన్సింపుఁడయ్య! “దమాడ నూడుమడమల్” “పాజ్ఞు లీపోకలాప్ప” రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య! “యీమిడబుడక్కల” “కాశుకసితావ్రశస్తిదక్క దని నెతిగ

గీ॥ మీకు యశ మబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మమ్మెదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేలిమోద, మబ్బు సంధియు నామీద సనుగుటించు.

నీ॥ వైదికతాకిక వైషమ్య మెవ్వారు తెచ్చిపెట్టిరో? సుంత తెలియుండయ్య
ఆత్మ గౌరవమునకై పాడుపడువారె దీనింబెట్టుదురు సందేహ మేల
తగుగౌరవంబు విద్యత్తుకుండునుగాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ“ దదన్య లీకక్షకుఁ గారకు” లని యెవ్వరేనియు ననకమాన

గీ॥ రకట? విప్రులు, దేవాంగులట్ల పశ్య, తో హరులయట్ల వెటివెట్టిల్లొవఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానుపఁగ డఁగుండయ్య; సంధి గోరుమీ కియ్యది చనుఁగదయ్య.

నీ॥ ఆంధ్రభారతకర్త యైనతిక్కన సో పుయాజిజన్మ స్థాన మైనకతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిఁ బ్రక్క నుండుకతన
ప్రకృతంపుఁగవుల సంభావించుగ ద్వాద రాజ్యంపుఁ దోవలోఁగ్రాలుకతన
వెనుక కాలమునందు వినుతింపఁ దగుపెద్ద విద్యతగ్రువులు దీనవెలయుకతన

గీ॥ నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె మెచ్చ,వలదె గుంటూరిపురిసి విద్యతగ్రవీంద్ర
జనని, కేవలకవితరనగ్గరిణి, దీని, మహిమ మెంతేని జ్ఞాఘ్నంబు మాన్యువార.

నీ॥ నిందింపనేమయ్యె? నిజమైనసత్కర్తి గలిగించు“సత్యవాదులు” గలారు
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించుయోగుల & గుయథార్థ వాదులు గలారు
కయ్యలకేమి? సత్కవికదంబములపే రెవలయింపగలనియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁగూడమన్నమాన్యులు గలారు

గీ॥ ఏరిచేమెచ్చుగొనడుగుంటూరిపురము, సగసతకుఁదాపు బలునన్నెనిరులప్రపోపు
మీకుమీప్రపోలికినిమేగమీఱునిరాల, నిచ్చుభగవంతుఁ డింకమ మ్మేగ నిండు.

నీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్చుకొన్నచో వారి కేకొఱఁత రాదు
వారి నేమముఁగోరువారె“యాదవకుల మునకు ముసలము” నాననపుఁ జర్చ
కల్పించి రదిపూర్వకవిసమ్మతము గామి మాకు సంరీకృతి లేక పోయె
దీని నామీద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్చి రెవ్వరో ఘనులు వారి

గీ॥ నెఱుఁగుండయ్య! యనవసరమిట్టిక్ష,లింపుగాఁబో“వసుచుమందలింపుండయ్య
యేరువైదికులు? నియోగులెవ్వ? రొక్క, విప్రులేగారటయ్య! యోవేత్తలార.

సీ॥ ఘనమందు పయోవృద్ధి ధృంఢపాండిత్యభూషణుడు నీతా రామశాస్త్రి కన్న

సుభయభాషాకవిత్వోపాయశాలి శిష్టాహనూమతగ్రవిశాస్త్రి కన్న

కృతి యభినవనరస్వతినేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రి కన్న

ములుకుట్లకులుడు నిస్తులుడు డాకుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రి కన్న

గీ॥ మఱియునుంగల శాస్త్రనిస్సణులకన్న, మొలచిన వెకొమ్ములితరులమోములందు

నవనరము లేనియాసనం బడుగ నేల? చర్చ పెంచంగ నేల? యశస్సులార.

సీ॥ వేదవేదాంగాదివేత్త చేపలివెంకటస్వామి శ్రీమదాచార్యుల కెన యన్నుడగునె?

రామడుగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రుల బోలనెవని వశము?

కంఠపాతము నాటకములెల్ల శ్రీమోరి హనుమద్బుధుని కెవ్వడగును దీటు?

అతిశాంతమూర్తి సాహితీవట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యెగురు గలదె?

గీ॥ మఱియు నెందఱులేరు ధీమంతులందు, వీరిలో నేడు కొప్పంపుకారు చెప్పుడ?

వారి కేయాసనంబును గోర నేల, చర్చ పెంచంగ నేల యశస్సులార!.

సీ॥ కవి పూణభాషావగాహి వంకిపురపంశజుడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న

బలిజెవల్లి కులసంభవుడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీచాంత సుకవికన్న

సకలకళానైపుణికి దాపు మేటి మల్లాది వెంకటసోమయాజికన్న

నాటకవేదనియోగి యనఘబూపూడివంశజ హనుమద్భర్తశాస్త్రి కన్న

తే॥ గీ॥ మఱియునుంగల సత్గ్రామినులకన్న, లోకకాగ్యులకన్నను లాఠివారి

కాసనముగోర నేలయ్య! యనుచితముగ, చర్చ పెంచంగ నేలయ్యనరములార?

సీ॥ శౌరి భద్రాద్రిశాస్త్రులవారిశిష్యుండు తచ్చెలి గలకైత దనరుసుకృతి

“అవధాన మేం గూడ నాచరించితి నని స్వయముగాఁ జెప్పికోఁజాలుభట్టు

దొక్కటని నేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలులైలులఁ గవనమ్మునలుపుజాణ

ఎపుడు గచించినట్లే కనువట్టకే పలుకృతుల్ ప్రకటింపఁ గలయుపాయ

గీ॥ శాలి బ్రాహ్మణప్రభువునాచార్యుడగు, ప్రసిద్ధిమంత్రిప్రసంగవంశభవుడుశ్రీ భు

జంగరాయలకేల యాసనమునడుగ? రారులు వీరికి మిన్న లే యోగ్యులార?

మ॥ పటుజగర్భానిల ధోరణీరణగలాత్పాగ్భరనున్నటవీ

తటశాఖాపటరాంతరుద్గతనితాంతస్సారస్థూరాగ్నిరు

స్ఫూటనః సూపితభస్మసాతగ్రుతికురుటాగ్రంధంబుతో వహ్నికేక,

ఘటియింపం బలపెట్టివారుకద! సఖ్యం బాగ్యచూడామణుల్.

మ॥ స్వకృతాగ్రహకర ప్రచారనిహతాపారస్వయోధ ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వధరణీ నిర్దేశ్యతాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో సుయోధనునితో బ్రాజిష్ఠునికా ధగ్గళు
త్రకునికాగల్పవలంచిసారే? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోపయా! హితుల్.

సీ॥ “గర్వం” బనెడి మిషగల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుడొకఁడు
“పండిత లక్షణ” ప్రస్తావమిషచేతఁ బడదిట్టనట్టి సర్వజ్ఞుడొకఁడు
“వంటపాపనికుత్సవం” బంచుఁగల్పించి రసం బేరుగనుయశో రాముడొకఁడు
“రామేశ్వరీయ” మన్నామంపు పొత్తాన బూతు లేకరు వెట్టుపుణ్యుడొకఁడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు, బయలుదేరిరియింకనుబయలుదేలు
గలరు కీరితి చేసూర్వుడగలరు నంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పఁడయ్యె.

సీ॥ “ఈలకూరకుం బోయి యిల్లటం బున్నట్టు” లయ్యె మావర్తవం బాధ్యులార!
అలపాశుపతమహాస్త్రిగ్ని హోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార!
కాఁకరపర్తి “శృంగంపుభంగపు” వ్రాత లడఁచుపూనిక దీననదుగుఁబట్టె
చర్ల నారాయణశాస్త్రి “బార్హస్పత్య” మరయువేడుక దీన సంతరించె

గీ॥ గీరతము సారెకుం గోరు గీరతులకు, తూహలమ్మునకించుక దొడరె విఘ్న
మిక్కతమ్మున, నిక నింటికేగ నాజ్ఞ, మొసఁగుడయ్యగుంటూర్పురీయోగ్యులార.

సీ॥ కొప్రింపువారు మాకుఁ గనిఘ్న లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొప్రింపువారు మాకు సుశిష్యు లవ్వారి కరయఁగా సౌజ్ఞుల మగుదుమేము
తత్కవిత్వంబు “నదరు మరాటా రైలు” “మదరాసు రై” లయ్య మాదుకైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁ గల మొకింత

గీ॥ వయసుకా! పెద్దలముమేము, వారుపిన్న, లింతిమేభేద మింతకునింతకలసా,
మెందులకు? నేనిహితులమైతి, మింకమీరు, శంక దక్కుండు నెలపు నొసఁగుఁడుమాకు



క॥ ఉరుకీర్తి నరసరాట్పుర, వరవాసుండు పంగ నామవంశ్యుఁడు సుగుణా
ద్ధురుండు నరసింగ రావ, స్వరమునకున్ మమ్మును స్వయముగఁ దాఁబిలిచెన్

తే॥ గీ॥ అతఁడుశాఖాభిమానుల, కహితమైన, పనికిఁ బూనిన కతననప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాధులు సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ,

ఉ॥ * ఆపురి కేము రేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
సాపియొకాని యయ్యనఘుపజ్జకుఁబోయి “వృథాప”యత్న మే
లా పొనరింతు? విప్సరికి నల్లకపుసో చనుదేరు భీతి లో
దాపర మయ్యె వారి” కని తా సెగి బొంకి కలంచె నాతనికొ. ౨౦౦

చ॥ కలఁకు ప్రిసిద్ధ వంశ్యుఁ డరికాండము నైతము మెచ్చఁ దగ్గధీ
బలమున కిక్క యా “పయితిసాటి” నివాసి, యశస్వి తాగి ని
ద్యలకు నిధాన ముబ? కవితా వనితా హృదయంగముండు పే
ర్వలసిన “రామరా” వ నెడి బల్లముకొండకులీనుఁ డున్నతికొ. ౨౦౧

*(నర్సరావు పేట శ తావధానవీతికనుండి.)

...నర్సరావు పేట.

ది 30-9-11

నాప్రియనైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ “తిరుపతి నెంక టేళ్లకక
వీండుల”నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానై పుణ్యమును జూప నిక్కడకు రమ్మ
ని యావాహన చేసియుండుట మీకు తెలిసిన విషయమేకదా; వారిని ఆవాహనచే
యుటకు తగుప్రయత్నములన్నియు సిద్ధపర్చుకొని యున్నాము. సోటీసులు పంచి
పెట్టి సొమ్మువసూలుచేసి పెండాలువగైరా సిద్ధముచేసి యున్నాము. వారురేసి
క్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంటలగాయితు
ఆరంభమగునని సోటీసులలో ప్రచురించివాము. ఇక్కడ శతావధానమే
లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు. పి. నరసింగరావు సదరుకట్టలను మో
సగించదలచినట్లున్ను, ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, చినుట మిక్కిలి విచారక
రముగా నున్నది. అట్టి మాటమేమెన్నడు తలంచ లేదనియు, యీశతావధానము
తైఘానినవారండులు మరియాదగల పెద్దమనుష్యులనియు, మేము రూఢిగా చెప్పచు
న్నాము. అవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు పన్నినకుట్రమాటలై
యుండునని మేముతలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసినయవసర
ముండదు. సదరు విద్వత్కపుల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తించకో
రుతాము, రేపుపుడనుం 9 గంటల రైలుమీద వారు యిక్కడికి బయలుదేరువలయు
ను. ఈపుత్తరంతెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినిక్కడకు తీపికొనివచ్చేనిరుత్తం

చ. అతనికి మామెడల మజీయ నాయనయందున మాకు నినిగిమై

నతితరమైన నీర్మి యలరారెడి నశ్వరిలో వధానము

గురుకముమై సునర్పి కనుగొంద మటంచు దలంచుచుంటి మ

ట్టితనని పెట్టె సుక్కందు కడిందిగంగయ్యము దయ్యముంబలెన్.

అం. ౨

చంపకమాలిక, రేపువారు ఇచ్చటికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, దయయించి వారు రేపు బయలుదేరులాగు చేయకోర్తాము. ప్రస్తుతము గుంటూరు లో యితరులు “శతావధానము” చేయుచున్నను, వీరిప్రఖ్యాతి యిదివరకే లోకములో పాడుకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యముచేయక తప్పకరాగరదము.

ఇట్లువిధేయులు

ఆర్, కృష్ణమూర్తి.

పి. నరసింగరావు.

షరా—(ఇంగ్లీషు పుత్తరమునకు నరియైన తెనుగు.)

చంపకమాలిక||“భయపడినారు రా”రనుచుంబలిగ్రస వాడడటపియవ్వడడో మహా, శయ్యుడు భవత్సమీపమున; జం కనునట్టిది మాకు జెప్పడు, ర్థముని న్దుమించు తావకమునత్వము జ్ఞాన్యుము “నత్యవాది”దు, ర్థయము, “యథార్థవాది”యపరాధము, నింతకుమున్ను పత్రికల్, స్వయముగ వెల్లడింపంగని వారలవారణ మెట్లటంచు నూ, హయెదియుండో పకేవగ చునన్మదఖండరు మిగ్ని కీలకీ, వ్యయితచురూ మునుర్థయ ములాజ్యము గావుటకించుకేని సరి, దియమును గల్గునే! యకట! తిర్పతివెంకట శాస్త్రులెందుకో, భయపడిటల్; రిపుల్ మునుపె పాటిరి మాటిరితోచినంతయున్, నయ మొకయంత నేరనియనాథలు వాగుట తప్పనన్యమే, నియుభయకారణం బరుగుదేర దు వారలనూరుమూయ మీ, కెయనంగ నేల! రుద్రునకు నేని యశక్యమె? దేవుడెందుని, శ్చయముగ లేడ”టంచనెడి సాహసులన్ భగంతుడేని యే, మియు సునరింప నేర్చునె! యమేయున కేనియనత్యవాది దు, ర్థయండె స్వయంకృతమ్ము లపరాధము లే తుదిరూపుమాపుచో, గయకరుగన్ వలెన్ దురిత కారకులౌ మొఱకుల్; తదీయని, ర్థయత రవర్తనంబడవరా దదివృద్ధికి వచ్చుటే గుడి, యయ మొనగూర్చునజ్జనుల; కద్ది

చ || కలహము పెట్టుమానిసియు గవ్వకు మాతొడివాడు గాడు పై
 నెలమిని వాని నూత గొని యెన్నియొ మృగ్గులు పెట్టుచెట్టు నీ
 డలమరివంపుజీవనపుండక గ్రురు లాతనిపాటి వారెయ
 య్యలఘుడు రామరా వాకడె యాధ్యుడు సగ్వవిధాల నంబికా. ౨౦౩

౨౧ I పైకినమస్కృతుల్ మృషా,ప్రియములుపలుగచుకొనలుపుచేరును మాటిచిహూ
 లు నేర్పు సం,భయశముకోసమై మిగులంగష్ట మొనర్చెద,నంచు వాడు నిర్ణయమున
 మస్తముగచెలిసి నాన్దికుండై యనృతస్మృతాడు గో,మయజలసేవ నాద్వందగు మాన
 భుండ, దొంగవివేకితోడ నా,భయరహితాత్ముతోడ నలసాతక ఘంజముతోడ నట్టి
 నంద, శయలవశూయ్యతోడ నలసాహసి కాగ్రణితోడ నట్టిమృ,ణ్మయయశుతోడ నట్టి
 సత్సహాత్పనిరుద్ధనితోడ నట్టియా,మయముఖితోడ నట్టిఖలమాన్యునితో నటువంటి
 శైష్ట్యతో, నియతదురాశుతో జితమనీషివరేణ్యునితో నపాత్రితో, నియమితలజ్జితో
 నైమందు నేర్పుచెనంగంగ;మిమ్మువంటివా,రియశమునందె యెట్టులాపరిశ్రమజేసి
 యి ఘంతు నిరప నిర్ణయించుతిండెగా! ౨౧పుర! దంభ,మహూయవివేక!మార!దు
 శ్చందమ,మృరాకుతిగత్ర!మృరా!కలికాలమా! పతి! కామహ,శయలనుబోలెమిమ్ము
 దన సంగచినినిందచలందెగాదురా,మముడు; మయుండుపన్ననలమాయలు పన్నె
 డిదిని నాహాస,దయమిటులేనప్రస్థానితద్దము వానకిజేటుదెచ్చుగా,కయతనితో
 డు నేమి! కలకంఠుడెమగ్నంగవచ్చెనేనియొక భయ,,మనుమాట మాగృహముపజ్జ
 వానిం పరిమిక్కలేని లే, దయమునఁ గూర్చుకాళికజయిందెపుడుకొ నమకూర్చితీరు
 య,గ్గయలుమాత్రాబుట్టె చెడి యనాథనివాహపునుంగళస్థని, ప్రియముఖులై యడం
 గును, దుష్టయనగ్నమేమిలు వీరై,నియంక మతొనత కాలమునశింపక నిల్పునె?
 మూత్ర మూనుహో,దయ! సగసింగ రాయ! మమతకొమముబిల్చినమిత్రునిన్నునె,
 మృణ్మయం గిరిరింతు! మవ్వడొయ మేధ సుందేమన నేమి యాదురా, శయులునశిం
 తు) గాక విలసద్యశమగ్నడుం గాక నీకుమా,కయి శ్రమచేసినందులకు నంబిక నీ
 మి శుభమృగూర్చి మా, జయమున కొక్కకంబముగఁ జక్కంగ నిల్పెడుంగాక
 యువ్వరి, నీ స్నేహితుల,పరిపించి చేయించునభకంఠె శాత్రవనభయేయశక్తిప్ర
 దించు, జయము గోరెడి సభాసదులకంఠెను బరాజయము గోరెడిసభాసదులె హితు
 లు, సీరసప్రశ్నమౌ గోరు వారలకన్న గలినసంప్రశ్నదుల్ కరము హితులు, న

క॥ అతఁ డింట నుండియే వం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చెన్ శాస్త్రు
 స్త్రుతిముఖ్యసంస్కృతకళా, గతి నసదృశుఁ డంతెకాదుకవితాన్వితుఁడుడ
 తే॥గీ॥ నరసరాట్పురి శతధానంబుఁ మొదట, జరిగె నందునెకా నెక జనుఁ గురామ.
 రావు వడిగి నమస్యవైరంబుక తనఁ, దెచ్చిమాకిచ్చె నదిమాకున దృఢయ్యె అంగి

నరసరావు పేట శతావధానము .

ఉ॥ మాకొక కొక్కబ్రహ్మను సమస్తకళాకరు నృప్తి చేసి యా
 వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిదముల్ పొనరించి మయ్యు; మా
 స్వీకృతశిష్యులకొ నదులఁజేసి యశం బనిశంబు నించి లీ
 లొకలనంబునకొ నరసులకొ దనియించుపరాంబు నెంచెగకొ.
 ఉ॥ రెండవసారి యర్జునుఁ డరిందమయాత్రకు నేగువట్టునకొ
 భండనమందు గాండివము పార్థునిహస్తమునుండి జాతిన
 ట్లాండొకచో స్థలద్వితయు నుండిన గేలి యొనర్పకుండు మా
 చండిక వచ్చి వెంబడినె సర్వము నిర్వహణం బొనర్చెడుకొ. వె॥ శా॥
 ఉ॥ “ఎందులకై జనించితిరో యేపనికై మఱి పూనియుంటిరో
 అందులకై శ్రమఁపడక యందును నిండుఁ జరించుటేల” యం
 చుం దరిలేనినీదయను జూపఁగ నెంచిలి వోమదంబ! యీ
 చంగముగా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్మటులేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకల్పన,

సీ॥ చుట్టుపట్టుల నెండుఁ జూపట్టదే సింగ మని మనంబున ధైర్యమును వహించి
 జంబుక మ్మొక్కఁడు జంకింతయునులేక గర్జించె నఁట! “సింహగర్జిత”మని
 ఆసమీపస్థకుంజాంతరమ్మున నిద్రఁ గనుచున్నయొక్కసింగమ్ము కిన్ను
 లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క వీరక యంతయుఁజెడి తోక ముడిచి.

మ్మాన మొనరించు సజ్జనావళికంటెఁ బడఁదిట్టువారెయొప్తవ్రజంబు తే॥ గీ॥ మాక
 నుచు నెంచు లొకసమ్మతులేకాని, “శత్రునభ” యంచు మదిలోన జంకిపాటు,
 వంచకశతావధానులపంచలోని, వారు తిరుకతివెంక తేళ్వరులు కారు. (తి॥వె॥)

ఇప్పటికొండవీటిసీమవైదిరి.

శా|| జానన్మన్మయములు పోయె నెల్లరచు మెచ్చుల గొల్పుచుగోరాజనా
లన్మంబు ల్లనియించె దిస్మయముగోరగా కన్మం గర్వయ్యె సం
వన్మంబై తగుముఖుల పొలక ను సంతాప్తిండు సీకాలమం
దన్నా! జాన్మన్మయ! సీమన్మయ నెత్తెన్మన్మయ మింకన్మయ నా. 31

శాన్మన్మయములను సూక్ష్మ.

శా|| చాన్మన్మయ, కన్మన్మయ, గోరచుండుగల, చాన్మన్మయముగా నెచ్చు రుం
తారంబుకొ గనుకన్మన్మయ మెచ్చుటచేత నెచ్చు భేదంబు బల
ఘోరాకారము గల్గువాన్మన్మయములు నెచ్చున్మన్మయములు మా
న్మన్మయల పొలకరింప నేర్చు నెటు లొక జన్మ జన్మించివలె. 32

(అవధానాంతమున, ఇతరులు చెప్పిన పద్యములనుండికొన్ని.)

సీ|| అనుకవిత్వంబు నల్లుట జగత్తికల బలం బాపినట్టిమహావక్తవంబులు
అవధాన సంకలన నతిలాఘవముఁజూపి కీర్తికాంచినవద్వర్తనయలు
సంసక్రమాన్మన్మయంబు సరిలేనిపాండిత్యగరిమగాంచినట్టి గాన్మన్మయంబులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేనిమర్యాద లందిండు, నంబుచున్మన్మయంబులు

తే|| గీ|| నాచు నీయవధానమింకలకఁజేసి. మమ్ముఁగన్మన్మయి నిగడ్చెమంబుతోడ
నుకవిశేఖరు లంబను సూరిజనుల. వలగ నిజమయ్యె నీరక్షణ సాధనల్లు.

ఇట్లు, భువనగిరిబుచ్చిపర దేలి సోమయాజులం.

క|| అరయంగనరసరాట్పుర, వరమునవియభేంబులెల్ల బలిరేపియనఁగాఁ
దిరుపతివేంకటసుంధరులు, మురికిమున శిలావధానమును సలపరిగిన్.

గడియారం వెంకట ప్రభుఁడు.

చ|| ఇపుడుసజ్జెపులైన మనయెల్లరకట్లు శలావధానపుకొ
నువధము మాడభూషికులసోముంబు చూపెడు వెంకటాద్వైత
విపులను దత్తన్మన్మయనవీరపు నీయవధానచార్తమన్
విపులము చేసి కైకొనిరి విశ్రుతి తిగ్మవేంకటేశ్వరుల్.

ః|| ఇట్టివధంబు చూపుటనె యుండజూ యవధానమలెట కాఁ
బట్టి వధాన యైనవ్రతివాకికొగూడ ననన్మయ భక్తియై

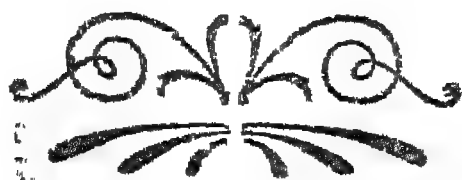
వరధవశేషరంబున నివాసముఁ జేసికబ్రహ్మశాస్త్ర భూ
 సురవరుమెద్ద శాస్త్రములు సుస్థిర తస్మిన్మించి వారిస
 త్తరమున సన్నముం దినుచుఁ దత్సంపద్యముఃబోలెనిచ్చులుకొ
 సరనకవిత్వమార్గములు సభ్యులు మే లః సేర్పి వారి య
 త్తరువునుబొంది సద్గురుని దద్దయు భక్తి నుతించి వేగమే
 ఆరుపతివెంక శేషర సు ధీమణు లిరువురు ప్రాజ్ఞులై భువికొ
 దిరిగిరిసర్వదేశములు దేజమెలర్పఁ గవిత్వకన్యకా
 వరులయి రాజ్యపూజ్యులయి పండలువేలు ననంగరాని సుం
 దరపతకాదిభూషల సుదారభనంబులఁ గొంచు నర్హరా
 ట్పురమున కేగువెంచిరి సుపూజ్యత నీయఁ దలంచు మంజనా
 వరతనయా? యటంచు నభివాదన మేసునదింతు మాకులికొ

బూరుగువల్ల లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు,

మ॥ నితతాత్మ్యశతావధానకవితా విద్యాపయోరాః సం
 భృతశిష్యుంబుదవాజ్ఞ యామృతరస ప్రీతాభిలాంభ ద్రుమా
 భృతరజ్యద్రసికావలంసకృతపందిస్తోత్రమాలావిధూ
 షితు మావెంకటశాస్త్రీ సేఁ బొగడెదన్ శిష్యస్వరూపమునన్.

దివాకర్ణ తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

అవధానపద్యములేమి, అయ్యనధానాంతమున నితరులు
 చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి,
 ఇందు దివాకర్ణ తిరుపతిశాస్త్రి, అనుచేత్రాలుగల పద్యము, అష్టానధా
 నాంతమున, పెం॥ శాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. అయ్యవధానపద్యములు
 ను, అచ్చయియున్న సరసారావుపేట శతావధానమందే చూడఁగో
 రెదము. దానివెల రు 0.30-0 లు మాత్రమే.



క॥ అందుగల “పశ్య” శబ్దము, సందేహస్పద మెకాక సరసతరముగా

దెందమునకుఁ దగులదు త, త్సందర్భముకతనదుష్టతకుఁ దా'వనుడున్. ౨౦౬-

గీ॥ పృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుగాన నప్తేమియనక, పైడిపా డేగి మఱునాఁడువచ్చివచ్చు
నప్పదారామరాట్టనినటకుఁదెచ్చెఁ, “దప్పెటులా తెల్పుఁ” డనెడివాదమ్ముకొఱకు

క॥ గతదినమే కొముదిఁ జూ, చితి మే మద్దానికొఱకు, శ్రీకరుఁ డలదీ

క్షీతుఁ డటఁ “బశ్య”యనియుదా, హృతిఁజూపెన్ సూత్రమందికేమనవచ్చున్,

తే॥ గీ॥ సాప?మలరానురావల్లబలమయూని, వాదమున కేగుదెంచి యవ్వాసరమున.

సలుపు నస్త్రావధానంపు నమయమందు, మరల నడుగంగఁజేసె నమ్మొకకుచేత

ఉ॥ అంత కొకింత పూర్వమె* నమస్యయ బూర్తియొనర్చి మేముని

శ్చింతగ నుండియున్ “మునుపుచెప్పితిమాఁగద? తప్పటంచుని

ద్ధాంతము నేయఁగా వలయు నానుడి యట్లొనరింపమేని బు

ద్ధాంతులు వైరు లిక్కతనఁ దాండవ మాడుదు” గంచు నెంచుచున్. ౨౦౭

క॥ అది యెట్లు తప్పగును? త, త్పరుపాయము చూడకయె వెసన్ సాహసమున్

మది నూని మున్నుబలెఁ “ద,ప్పది” యని పల్కితిమి మే మనాతంకముగన్.

ఆ॥ వె॥ “ఎట్లు తప్పనెప్పఁడీ?, యని యతిపిన, యంబుమెఱయమమ్మునడిగె మొఱకు

‘ఇపుడుగాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార’ మనుడుఁ జెయ్యులుడిగె. ౨౦౮

ఉ॥ కొముదిఁ జూచియుండియు నఖిండుఁడు రామకపీంధ్రుఁ డస్కదు

ద్దామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం

బా? ముగినెన్ వధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యెనా

యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మొయి నేగిరి నంతసమ్మునన్ ౨౦౯

ఉ॥ ఏమును నింటికేగితిమి, యేగెడునంతకె ధీయుత్తరం బొకం

దేమను జూడొ తెచ్చె నట నెందును రామకపీంధ్రువా?లు లే ౨౧౦

* శ్లో॥ యః పశ్యతి జగత్సర్వం యోనపశ్యతినర్వతః, తాపుభౌపరమా
త్కానంపశ్యాపశ్యానపశ్యతః (విస్తరమునకు ‘పశ్యాంపుశ్యాం’ చూ)

శ్రీబ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకట శాస్త్రిల వారికి.

బ్ర॥ రావు వా?యునదేమనగా? నిన్నటి దినము శతావధాన
ములో బ్రహ్మశ్రీయ్య, అనునొక పృచ్ఛకుడుఅడిగిన “పశ్యాపశ్యా నపశ్య

దామయి: జూచి “రామకవి కంఠగ ధైర్యము లేదులే”దటం

చేము మదిన్ దలంచి *సతి యించుక వంపితి మల్లజాబుకున్.

తల్లి ఆరు సమస్తతప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా “తప్పలేదని చెప్పిన పండితు డెవ”డని పండితదూషణతో చిల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన సమయమున తిరిగి ఆ పృథ్వీకుడే ఆవిషయమును అడుగ గా సభాసంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పిన ప్రకారం తప్పను చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభచేయించుటకు సిద్ధముగానున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వాస్తవపూర్వకముగా సమస్తలో తప్పలేదుని యొప్పుకొనుచు “సమస్తతప్పు అని చెప్పటమే తప్పు,, అని మీరు తెలియపరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణనివృత్తికొరకై యేది విధియో అప్రకారము విచారవలయునని కోరెదము. సామానముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై క్షుల్ల వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపన విభయత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,
(ఇంగ్లీషుచేవారిలు.)
2-10-11
Narasaraopeta.

*శ్రీమత్పుర దేవతావయై నమః.

మహారాజశ్రీ రావుగారికి
ఆయుర్య

తమయుత్తరమందినది. అందప్రస్తుతవిషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. మేము పండితదూషణము చేయలేదు. ఆ సమయమున మాయుచ్చరించిన మాటలు విద్యావిషయములు గాని పండితదూషకములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇది పండితవిషయముగాని తమ విషయముకారు కావున నావిషయమై తమకు జ

23 || మఱునాఁగి మదయ మొక్క కటియ, మరల నిశీభమున నొకటి మఱి మున్నె గాం
రులు లెవ్వరొ చే వ్రాలిడి, పురపురం బంపియు జనాదుఁ బొందరు మా దే.

నాని వ్రాముట మాక సవసరము వ్రతివాదులగు పండితులచే వ్రామించిన చోదా
నికే సమాధానమిచ్చును.

3- 10- 1911

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

నారసారాపుపేట

Narasaraopet

3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

..... రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్మును కోరిన హంశమును మా
ప్రభును తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతి శాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూ
చి చాలా సంతసించినాము. “మీరు ప్రభురము చేయురీతిని విశేషములుగల పండితు
లు కా”గని పట్టేశ్వరులతో “మీరు తెలియపరుచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకోగ
లం”మని మిమ్మును పండిత సభకు రమ్మని కోరగా అట్టి సందర్భమున సభకు వచ్చుట
మీ పూనుకొనదగిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధముగ “సభను నిర్దాణము చేయుటకు
యూనుకొనిన వారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు”మని పండితలక్షణము గలిగినట్లుకను
పడునని యూహను పెట్టుకొని “వ్రాసిన నారివిషయము కా”దని పండితలక్షణమునకు వె
ల్లించుగుజవాబు సచ్చినారు. ఆవిషయమును తమ కేవలదేవత తెల్పినదో తెలియదు.
న చూచును మొదలగా తిరుపతి శాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన అనభిజ్ఞులగు
యూగ-బుద్ధులు మొదలగువారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పచూ పరదూషణ
చేసే యుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టి నారే పండితులని మీయభిప్రాయ
యూ? పండితోపసంగములు గలుగజేసుకొనుటయే పండితలక్షణమా? ఇట్టి సంద
ర్భములలో మీరు పండితులనుట తెలులదగుదురో తెలియకున్నది. “పండిత సభ చేయ
బయ్యకొని”మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే “మీరు పండితు
లు కా”గని మాత్రము స్పష్టమగుచున్నది. మా పండిత్యవిషయమును మీరిటుల నిరా
కృతించిన మాత్రమున మాకుగల్గులోపమేమియులేదు అందువలన మీకుయేవిధమైన

తే॥ గీ॥ ఫిరామరావుపత్రికలో నప్రవాలు చేసి, పంపుచో నుత్తరంబీయవలయుననియు
వట్టి “శశ్శోటి, గాండ్లతో వాదమేల, యనియుభావించి ప్రతి పంప మంబియేము

బొన్నత్యమును కలుగ నేరదు. ఇంతటనైనను విజయదశమినాడు మాచేవ్రావబడి
న ప్రకారము స్వచ్ఛన పోషణనముర్ధత్వము గలిగిన పండితన కు వచ్చెదరని తల
చెదము.

(తెలుఁగుతోచేవారిలు)

నరసారాయుని పేట

3- 10- 11

స్థమహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు

అయ్యలారా!

“పశ్యాపశ్యానపశ్యతః” యనునమస్య విషయములో రెండుదినములయందు
ను “నమస్యలో తప్ప గలదుగాన పూర్తి జేయవీలులే,, దనిమీరు దృఢముగా జెప్పియు
న్నారు పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియవరచుకున్నను పండితుల నగౌర
వసూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల స్వచ్ఛన పోషకము చే
యుడియని బ్రహ్మశ్రీ.....రాయలవారు మీకు వ్రాసిన సదుత్తరము లివ్వ
బూనరైతిరని తెలియవచ్చినది నైనమస్యతప్పగా నున్నదని మీరు పండితలక్షణ
ముగ సిద్ధాంతపటచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుట
కును సాధు వని సిద్ధాంత పటచిన నట్టి మొత్తమే మీరుమాకునిచ్చు నట్లుగను మీరు
వడంబడిక చేయునెడల నందులకు మేమంగీకరింతుము ప్రైవకారముబూనెదరా,
మీతరపున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీసంగతులచే
మీతోకలసి మాటాడి జబాబునిత్తు మని చెప్పికాలవిడంబము చేసినందున నీకాకిత
ము వ్రాయవలసివచ్చినది వెంటనేజబాబువ్రాయకొరినాము.

ఇట్లు

.....శర్మశాస్త్రి.

.....శర్మశాస్త్రి.

చ॥ ఉదయము చూపియాణ మపు “దూకున నేగఁగఁ జేతు” యంచు సొం
పొదవఁగ యత్నమున్ సలుపుచుండునెడన్ ‘రయి’ లేగువేళ కి
య్యది తుదముట్ట దేగవలె నక్కడ సింకొకచో నదస్సు మా
కొదపు క తాన” నంచు నలయుత్సవ మాఁగితి మంబ? యే మొగిన్ - ౨౦౭

శా॥ “ఊరేగిం పొననించి తెచ్చితిమి మి “మై హూ” యన నేఁడు నిం
పారన్ బంపెద మల్లె” యంచు నరసింహ రావు లోనైన యా
ధీరుల్ పల్కఁ దొడంగి నెట్లా యలసద్దీమంతులన్ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

చ॥ పతితుఁడు * “నత్యవాది” తరువాత నెటో లిఖించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినె? కట్టిఁడి సర్వ మెఱింగి, యున్న సూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు నల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియున్. ౨౦౯

శా॥ అంబా? యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ నావంతయే నల్ల “కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాలాయం బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుము, నీదు కోపమున కీ “దేవయ్య” లేపాటి? కో
పం బూనన్ బని లేద, పిచ్చుకల వై బ్రహ్మస్రమల్ నింతురే. ౨౧౦

ఆ॥ రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క, స్థియత్తరమ్ము తెచ్చియొనఁగె

* ష ఠా:—ఈ ‘నత్యవాది’ తప్పడువ్రాతను గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము
58 వ పుటలోఁ దుట్టతుడనుజదివి, దానిసత్యాసత్యములనుగూర్చి మ॥ రా॥ రా॥
పంగనామల నరసింహ రావుపంతులుగారికిఁగాని వేరొక సంకల్పగృహస్థునకుఁ
గాని యొగ్గుఁడని మికుఁ దోచిన యెవరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరెదము,

స్థింపర దేవ తాపతయే నమః

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ రాయశర్మవ్రాయనది.

అయ్యారా! డైమండు జూబిలీ రీడింగురూం వారునిర్మాణముచేసినటుల
శ్రీపంగనామల నరసింహ రావు పంతులుగారు తమనాహ్వానము చేయుటచే తామి

దానం, “విశ్వ” గోలలేదు, పడవది గుంటూరి కరీగి కానికెడితిమంటి” అబొయి.
 గీ|| అంతతోఁ జల్లఁబాటె నయ్యయ్యమిలాపు, పిదప“చావట్ల” వారలసిలుపునతన
 నటుకు నేగియప్పుర వాఁడులరియొనఁగెను, సతకృతులుగొనిగుంటూరు దిగిరావలెను.

చ్చటికి విజయం చేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా ఉంటున్నాను. దీనిని
గురూం సంబంధము నాకుబోధపడకుండు మీరు శతావధానము చేయుటకు పురి ని నా
కావ్యసము లేనందున నేను రాసందర్భముగలుగదయ్యె అందుచే తమగుళాయా
ధానులనుచు పచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసింపకుండుట న్యాయముగా
గాదని తోచి మీరు యధావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నమునాగదుగా ను
నస్మృతాంధ్ర భాషావ్యయములో చేయదలశక్తి మీకు గలిగినచో అలాగిష్టముచేయు
!5 స్థిరవాసరమునకు సరియగు 7-10-1911 తేదిన నేను శతావధానమునకు మీరు చే
యించబూనితిగనుక యాప్రకారమున జరుగబడుటకు మీయభీష్టమునను వంటిది
తెలుపగోరినాను ఆప్రికారము మీరు జరిపినచో గూటపదియగుదుగాని నాముందు
ముమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట
4-10-1911

(ఇంగ్లీషు పేరా)లు)

4-10-11 ସିନି 3 ଖୋଲିଲା

*శ్రీమత్సర వేదతామ్రం ముది.

మహారాజుగారికి

రాయశర్మ గారికి

గుంటూరు, క్రొత్త పేట
బి|| శ్రీ|| విష్ణు హనుమచ్ఛాస్త్రి గారిది ౧౮౭౧.

ಆಹ್ಲಾ!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంట్లమీదనున్న అనుబంధములను
వత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండిత సమ్మతముగా శత్రువాధానాస్తికా
ధానాదికములు నల్పుచున్నమమ్మ “యథావిధిని శత్రువాధానము పుట్టించుటకు”
నుసారముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములలో చేయవలయునని
మీకుగలిగినచో” అనివ్రాయుటచే మమ్మఁ బరీక్షించుతలంపుతో మీరీదా గర్హమున
కుఁ బూనితిరని స్పష్టపడినది. కానిండు మీయభిమతార్థము తీర్పుము కాని మివలదీ

రులచే దోడ్కొనిపోబడి ఘనుకంపెని పెండాలులో నవధానంబూనర్చి పండి
తజనహృదయాష్టదంబుఁగావించిరి. మూడవ పాదమునులవముగా నూర్చి
పాదము నంభ్రునుడివి ఎవ్వరేపాదముచెప్పమన్న నాపాదము చెప్పమఁబూర్చి చే
యుటచే వీరియద్భుతధారణాశక్తి సభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... సభ్యుల
నెవ్వరోయొకరు పద్యములన్నియుం జదివినంగాని యవధానపూర్తి కాదని తమ
యశూయను ప్రకటించినను సభ్యులు కాలహరణమున కోర్వలేరైరి. కాని ప్ర

తితనిపిమ్మట, నిరుపురు 'శర్మశాస్త్రు'లవాలు గలయుత్తరములలోని, 'తెగడువనూని
సిధరించిన, శర్మశాస్త్రు' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమున' మునుట
చేఁగల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ అని మొదలించిరి. ... అ
య్య, అను సొకవృత్తుకుఁడు' అనియే యీకలహప్రవర్తకుఁడగు "రావు" తిట్టించెను,
గాని సమయానుకూలముగానీ 'శర్మశాస్త్రు' భూమిక నతఁడు వహింపవలసిన వాఁడగునని
ను. ఎట్టిమూర్ఖున కేని యీగుట్టునుగనుమే యగుటచే గుట్టుమట్టులెఱుంగనివాఁడగు
య్యమేమిది గుఱితింపఁగల్గితిమి, కావుననే యీ 'శశ్వతులకు' మేము జనాభా
సంగమైతిమి, ఆపిమ్మట నిదితోవగాదని 'అవధానార్థమాహ్వానించునాగువలె' నొక
సొక సొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేవతాపతి' శబ్దమును, మా 'పరదేవతా' శ
బ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారితెల్వి బయలువెడలఁగలదు. అటుచూచు
లుండె, పాపము? ఏగ్రంథమునందుఁగాని 'పశ్య, శబ్దము సాధువు కాదని ప్రాచీన
బడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామరావుగారి కుండుటచే వారి 'శశ్వతులను
వేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయకుండఁగనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు
గాన విస్తరింపఁబనిలేదు సమస్య పంపినవారుగాన రామరావుగారు స్వయముగా
మమ్మడుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచోఁదగునమాధానమును, లేనిచో మౌనమును
మేము చెప్పనువచ్చునుగాని 'చల్లకువచ్చి ముంతదాచిన' సామెతగా శ్రీ రామరా
వుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిసులకు 'శర్మశాస్త్రు' బిరుదములను దగ్గిల్చి
యఁదగుల్బకయు, అవమానకరములగు నుత్తరములను వ్రాయించుటనుగూర్చి ని
జ్జులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లుప్రవర్తింపఁదగువాని
కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులచే ప్రేమమట్లు
ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని, ఇందునుగూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముందు
బందరు" అనుశీర్షికగలచోఁ జడవఁదగు.

శ్రీమద్భగవద్గీతా మూలము కాలకూరణమున కోర్కవలెని సభ్యులు వెల్లిపోయినను
 ఈ సంజేహముకలనారు మార్చునచోఁ దివ్యకావ్యములును జదివెదమని
 రి కాని వారల్లుచేయకపోవుటచే ఆపని జగగలేదు. తరువాత ప్రళంసాప
 ద్విమూలతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభమగిసినది. తరువాత మ
 యనాది మూడుగుంటలకు సభసాగ్రంభింపఁబడినది. అందు శ్రీతిరునతివేంకటే
 శ్వరభులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజు మొదలగు రాజోత్తములపై రచిం
 చినపద్యములును, పరిపదనీతిసారంబగు గీతతంబును గర్భరసాయనముగ సాన్వ
 యముగఁ జదివి సభ్యులు కానందఁబడమందింబుగఁ గల్పించిరి.

ఇట్లు, విధేయుఁడు
 కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పౌరులొసఁగిన స్వాగతపద్యములు.

మ|| ఇతి నానావిధ బోధబోధనసమష్టి భూతపాకాద్యలం
 కృతశయ్యా మధురీతిగీతిఫణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
 త్యుతవాన్వతగ్రానితామహాభురళికాహంయుప్రతిత్యేచితి
 మూతులం తగ్పతి వేంకటేశకవి సింహుత్! స్వాగతం బీయదే.

మ|| గీతిరామున్నతి భృతాగ్రకన్యధిప సన్నిధిప్రతాపారవజా
 లతిరసుగ్రర్వ దహీనవర్షయు... వేళాలోల సీరధ్రపూ
 లులంబూర భరభ్రమభ్రమిత నివృత్త్యుగ్రలావర్తకా
 ముతశ్రీతగ్పతి వేంకటేశకవి శంఠి! స్వాగతం బీయదే.

మ|| ఆదిమాధుర్యగసంపగుంధన సమప్రసారంభరంభాఫలా
 భ్రుతగుస్వాగుగసాయనప్రచుర విప్లుప్లుప్లవాళీవిని
 త్యుతసూరన్వత మంజుళామవణ సమ్మిలల్లతాంతంతవ
 త్తతి త్రితగ్పతి వేంకటేశకవిశేరీ! స్వాగతం బీయదే.

మ|| కృతనిస్తూరమసూహగ ప్రచుర సమగ్రప్రదధారావిసా
 గతభృతభృతభృతవిసాసమహాప్రసాగ్భర గోదావరీ
 కృతసన్యామృత సారణోపమితనిమగ్రస్థాశుధారాప్రహ
 మాలరత్తిగ్పతి వెంకటేశ్వర మరాళా! స్వాగతం బీయదే.

మః శ్రేణుపంజరంబుల నాట నట్టనడుమఁ జెన్నారె నెల్వారు బం
 దుల పూజేనియ మేటికొత్తరంగలంగ్రవంపుఁ జందిస్సలం
 బులై మేపనుచూచితైకనడిదీనం గూడి యుయ్యాలహే
 ? కడం బొల్పెను కోయిలవీకపులు! వాళికొ న్నాగతంబీయవే.
 బాపట్ల పౌరులు.

శ్రీమత్తమిశ్రమంబు నొంపఁబెట్టినలరారు ఘనపుణ్యులార! స్వాగతము మీకు
 కా మేల్వరికడకమల సం నేవక మతియుటలార! స్వాగతము మీకు
 అవకాశమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనలార! స్వాగతము మీకు
 తిరుపతివేంకట దివ్యవామాంచిత ఘన కీర్తులార! స్వాగతము మీకు
 శ్రీ శారదాచూర్ణతై మొప్పి సాంద్రవైవ, యశనుదశదిశలంబుల నమర నల్ల
 వట్టి మిము శారదాకాలమందుఁ గాంచి, స్వాగతమునఁబుఁపుఁబుఁపులంబుల
 కర్లపాలెం సూర్యనారాయణులు.

చా॥ సరసకలావిహనయుతచాతురి మీట శురాంధ్రభాషలకొ
 గరముగనంబు లొబ్బు గతిఁ గైత నశేయముగాఁగఁ జెప్పి న్ని
 దను లన మేటికొరిమివిధం జెనంగం జరియించునట్టి న్నా
 తిరుపతివేంకటేశ్వర శుభీవరులార! గొనుండు మానమున.
 చంద్రమాళి చిదంబర రావు.

శ్రీమత్తమిశ్రమంబు నొంపఁబెట్టినలరారు ఘనపుణ్యులార! స్వాగతము మీకు
 కా మేల్వరికడకమల సం నేవక మతియుటలార! స్వాగతము మీకు
 అవకాశమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనలార! స్వాగతము మీకు
 తిరుపతివేంకట దివ్యవామాంచిత ఘన కీర్తులార! స్వాగతము మీకు
 శ్రీ శారదాచూర్ణతై మొప్పి సాంద్రవైవ, యశనుదశదిశలంబుల నమర నల్ల
 వట్టి మిము శారదాకాలమందుఁ గాంచి, స్వాగతమునఁబుఁపుఁబుఁపులంబుల
 కర్లపాలెం సూర్యనారాయణులు.

ప్రకంఠంతాఽలిఘోరం సమర మమరదృక్తోషదాయీ ప్రవీరః
క్షోణీయం శూన్యరూపా జని తదను మహాభారతానాం స్వయోఽఘోతః.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ నాఽకాశోఽయ మపారవారిధి రిమా నూతార కా ముద్భూతా
శ్చందో నాఽయ మవంతి శేషఫణిర్ద్వాదేహా స్తదంతర్గతాః
య శ్చేతేకిల తత్ర) నీలజలదాకార స్తదంకో హరి
స్సోయం సాంద్రతరేంచుకాంతివిసరః సాధోధివీరుణయః

(రైలుస్టేషనువద్దఁ బ్రయాణనచుముసఁ జెప్పినవి.)

మ॥ నరసీజాలయ నీయెడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిరకారుణ్యరసాతిరేకమున వృద్ధి జెంచుచున్ మమ్ములన్
న్దరియింపంగదవమ్మ చూపంగదవమ్మా? నీదయాపూరసం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మాపట్ట బాపట్టరొ.

మ॥ చిరసౌభాగ్యము కల్గిప్రాగుదధివీచీయాలికాడోలికా
చరవతారభక సేవ్యమాననిజవత్సం బైన బాహుళ్య
రరుణాంభోజదళాక్షి! మాకుసెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? యెల్లవ
త్సరముల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరనిభాతంబున్ జయస్తంభమగుట. ౧॥ ౨౦॥

ఇతరులవధానాంతమునఁ జెప్పినపద్యములలోఁ గొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేడు మఱి నేటికి వింఛియు లేవు సావగ్గూళి

భృగ్మతి మీఱమీక ప న ముల్ బుధకోటికి నింపునింపు గూ

సన్నతతీర్థులారా? బిలసద్భవజద్భుత సతగ్రవిత్వ మహా

గొన్న నబోడి నిర్జరతఁ గోమలతఁ దనరాయ నిచ్చులు.

ఉ॥ శ్రోత్రమేఱుంసులక విబుధకోటి నుతింపఁగ నాఁడునాఁటి క
త్యుత్తమ మాచు మీక వన మొప్పెనలారెడు కారణంబునకా

“గ్రోత్తోక వింత ప్రాతయొక్క రోజు, తను యొక్క లపలకు బానిసయ్యా”

రీత్రల టంచుఁ బల్కు- వివరీత మదేటి కగున్ వచింపరే॥

ਉਦਾਹਰਣ

కురుగంటి శ్రీరామశర్మ

శ్లో॥ శ్రీ మత్పరీశ్వర వచోబ్ధి కృతావతారా, వి ద్వత్కవి స్తుతన మస్త గుణప్రపూ రా
భౌ త్యప్రయుక్తముఖదోషగణాతిదూ రా, శ్రీ శ్రీశ వేంకటపీటక వితాళు ధారా
నీ॥ అన్న! తెల్లలసాంపులెన్నఁ దిక్కన్న తిక్కన్న యంచపకీర్తి నందకున్నె
అన్న! యల్లికసాంపుగన్నఁ బెద్దన్న పెద్దన్న యంచొక దూలు నందకున్నె
అన్న! గుంఫనము గన్లున్న లింగన్న లింగన్న యం చెగతాళి నందకున్నె
అన్న! ముద్దులపలుక లెన్నఁ దిమ్మన్న తిమ్మన్న యంచొక నింద నందకున్నె
శ్లో॥ గీ॥ వీరికవితామహా సుధావారిరాశి, ననుచు జనులెల్ల వేనొళ్ల వినుతి సేయ
యగతి యశముననింపిన నరసకపులు, ధరణిఁ దిరుపతివేంకటేశ్వరులు గారె.



గీ॥ అట మణికోన్ని నాళ్లుండియనఘులైన, వారలొనరించు విందులవలనఁదనిసి
సెలపు పూర్తి చెందుటయునాసీమవిడిచి, యెవరి యిండ్లకువారేగియెనక మెనఁగ.
గీ॥ ఊండుతఱిఁగొప్పరపువారిసొమదలఁచి, భంగవడినబండుగులు*దర్బారటంచు
పత్రక నుకంగడు మొదలిడి పాడునుడులు, గిలుకఁదొడఁగిరితమ తెల్విచులుక వడఁగ
మాత్మకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ?

మంగళం నినుఁ గొల్పుమాకును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకున్
దొంగవ్రాతలు వ్రామువాండ్రకుతూహలమ్మునకున్ సదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదదంబికా. ౨౧౪

మాత్మ॥ “ప్రొచిరా,,జొకరుగడు బూతులబంగ సారెకు విప్పెడున్
“వేచిరా,,జొకరుండు ప్రేమిడుఁ బెట్టె బైటికిఁ పెట్టెడున్
“వీచిరా,,జొకరుండు చెన్నఁటివీకుఁ గైతము గోఁకెడున్
కాని కొప్పపు నరి నెట్టులొగట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్. ౨౧౬

మాత్మ॥ “ప్రొసిరాజులు,, కొందఱొక్కఁడ దూలనాడుచు నుండఁగా
“వేసి రాజులు,, కొందఱొక్కఁడ వెక్కిరిం పరింపఁగా
“వీసి రాజులు,, కొందఱొక్కఁడ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వాని కై చదరంగ మావయి వైరు లాడి రథీరులై ౨౧౭

అట్లు రాదర్బారునుగూర్చి పూర్వరంగమునఁగొండొక చూపఁబడియె, ఇది
యిసుక పాతఱవంటిది దీనిప్రభువనలు చూచి తీరవలయును.

మత్త|| “పోతురాజులు,, బిట్ట వీరగుచు,, “బోకిరీ,, నుడు లాడంగ”
 “బూతురాజులు,, మేరదప్పుచు బూతు లేకరు వెట్టంగ”
 “ఓతురాజులు,, “మేపుమే” వని హుంకరింపులు నింపంగ”
 గోతు *రక్కటా? కోత లెన్నియొ కొప్పపుంగవు లాపయి.” ౨౧౮

మత్త|| బండ లొక్కెడ బందలొక్కెడ బారు బూరులు నూటంగ
 మొండివ్రాతలవారు సారెకు మ్రోత లేమియొ మ్రోంగంగ
 పిండి లేకయొ రొట్టెగాల్పుచు బింకముల్ తెగబొంకుచు
 దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా ప్రగల్భము లాడెడి.” ౨౧౯


తరల|| తెలివి తక్కువ యీసు రోనము తెల్లమోమును వ్రాతయే
 తెలుపు నంచు నెఱుంగ కూరక తెల్లవాటిన దాదిగా
 బలుగువ్రాతలు మమ్ముగూరిచి బండ్లదోలుచు దానిచే
 గెలుపు కొవ్రపువారి కీ గమకించి రాపులు కొల్లగ.” ౨౨౦

(*ఫిబ్రవరి 10వ తేది 1912 నం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములువల
 దని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రిక సంపి అందు సంతకములుచేసిన ప్రజ్ఞా
 నిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన వినష్పము.....
 నీ॥ ...గీ॥ చేసిన ప్రతిజ్ఞదప్పముచెప్పమితర, మార్పుడీ సంశయం బొనంగూర్చుడి
 నభం, బంపుడివార్త దిశలకునింపునింపు, దో నరసుకార? గుంటూర్ని వాసులార!
 గీ॥ పత్రికలఁ దెల్పికొనినట్లై ప్రతిసలెల్ల, వీరక నిగ్గించుకొందు మీలోకమందె,
 యంతకేమూడెలోకాలకేగ నేలని, వేగ నభంగూర్పు దోజగద్విదితులార!,

ఇట్లు

కొప్పరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

 ఈసాటి కోతలు వీరు నంధిపత్రమందుకొనిన రమానము
 లకుఁ బిమ్మటివని యెఱుంగుడు, సారమరయుడు, తి॥ వెం॥

మత్త॥ మంగళం బగు నాశుఖాష సమాఖ్యకు రుగ్రపుచ్చమన్
గంగ నీదంగ నూతగాఁ గొనుకాకవిద్విజపాళికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్చఁగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవివేకపుంజెడుగోలకున్ .

౨౨౧

సీ॥ ఎండగండిని ట్టి యెండుగండి, యటంచు వాయఁజొచ్చిరివృథా నాగవ్యయముగ
తమపాటిసొక లోక మెఱుంగుటయెఱింగియునుమచ్చుఁబాఱిరంచనఁదొడఁగిరి
మృదపుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుండుదుకు మీటి తందనాలకుఁ గడంగి
“రవధాన మునుజేయక వధానులెటులైతి,, రన నెక్క సక్కెమ్ము లాడఁదొడఁగి
గీ॥ రకటిలోకమ్ము గుడ్డిదియంచునెంచి, పించెలరేఁగి మమ్ముదూషించఁదొడఁగి
రేమిచెప్పఁగ వచ్చు నికామరోష, రూపితములు కొర్రపువారిభాషితములు.

క॥ ఇది యిదిలుండెను వాదా, న్నదమగు నల “ పశ్య ” యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, పఁ దొడఁగి రొక కొంతమంది పత్రికలంత

క॥ ‘కాశిక’ యనుపే రెఱుంగని, ధీశూన్యులుగూడ దాని దెగఁదిట్టుచు శా
ఖాశాశ్వపాగ్భరా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండరించిరి జననీ ౨౨౨

గీ॥ రామరావు వ్రాసెడిదనగ్ర వ్రాయరాద, యుత్తరంబనిమిన్న కయుంటిమేము
ఘట్టువాయ నే మగునెక్కొ యీవివాద, మనుచునాతఁడుపత్రిక శంపఁడయ్యె.

గీ॥ అపుడు పాయమ్ముదోచకయతని పేరు, గూడఁజేర్చి శిష్యుడువ్రాయుకొంటె*వ్రాత
చూచి యాయన ప్రేరణఁ దోచిపువ్వు, రాక యాతనిబుల్బుదీర్పగఁదలంచి.

శ్రీ

(శ్రీహయగ్రీ) వాయనమః.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యా,

మీరు నగసారాఫుపేటలో యీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల
శతావధానమను పేరుచే 40 మందికి నభఁ జేయునపుడొక వృచ్చకుఁడు “పశ్యా
పశ్యానఃశ్యతః” అనునమన్యనిచ్చి పూరింపుఁడనఁగా నానమన్యతప్పనిచెప్పి, పృ
చ్చకుఁ “డిది వండితు లొప్పికొనినదియే తప్పగా” దనిపల్కఁగా ‘ఎవడావండితుఁడు

తే॥గీ॥ కాశికా వృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్ల, రామరావున కెటుగంగ రానిదనుచు
నతఁడువ్రాయించు వ్రాతలకతన నెఱిగి, దానిచేమానుడినినిల్పఁదలఁచిమఱియు
క॥ *కలహమునకుఁ బూర్వమొక్క, యలఘుఁడుతచ్చిఘ్యఁడెలమినంకెను దోష

ములగని యగు రామకవీ, ట్టిలకుని కావ్యము దాని వెఱచితి మంతకా.

పత్త॥ పాఞ్జుఁడయ్యను రామరాట్కవి భావియోగవశన్మునన్

విజ్ఞు లెల్లరు నభ్యుక్తైతను వెళ్లఁ బెట్టెను దానిలో

నజ్ఞు లత్తఱి జేయునల్లరి కాతఁ డూతముగావుటన్

దజ్ఞుడంచు నెఱిగి యుండియుఁ దప్ప లేరితి మంచికా.

౨౨౯

పండితుడైన నిట్టితప్పనమస్య నేల నొప్పకొను'నని పండితదూషణచేసితిరికి దా.
అందుపైఁ గొందఱు పండితులీ సమస్య తప్పగాదని, మేము సమర్థింపఁగలమనియు
మీరు తప్పని సమర్థింపఁగలరేని సభకు రావలసినదనియు మీరు తప్పని ధ్రువపటాని
న యెడల మేమునూటపదారు లిచ్చెదమనియు ధ్రువపటవ లేనియెడల మారు మీరు
నూటపదాఱు లిచ్చిపోవలయు'నని యుత్తరము వ్రాసివంపఁగా బ్రతిత్తురమీయని
నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లితిరి ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తరమొ
చ్చినవారుకారు. కావున నిప్పటికైన న్వవదన పోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల
వట్టియుక్తులుపన్ని కాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పకొని తెలి
యవరచిన తక్షణమే పండితసభఁజేయించుటకును, అనమస్య తప్ప కాదని సమర్థిం
చుటకునుఁ గృతనిశ్చయుఁడనై యున్నాడిను. (యందులకతి శీఘ్రమునఁ బ్ర
త్యుత్తరం బొసంగనిచో మీరోడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు

1-11-11:

ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి.

కుండలితమగు వాక్యము ప్రేషకునిస్వహస్తలిఖితము తక్కినదిఅచ్చు

*మహారాజశ్రీ చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది

రవ్వా, బందరు, భైరవప్రస్సు. 27-6-11 బండారుపల్లి.

నమస్కారములు.

త్మక్షేమం యీమధ్య తెలియలేదు, గీర శతమయెప్పుడుబయలు వెడలునది తెలి
యలేదు, ప్రస్తుతం మా గురువుగారు బెల్లంకొండ రామారావుచేసిన కృష్ణలీలాత

మత్త॥ *తస్య లయ్యవి బ్రహ్మకేనియు దాట రానివి యాటచే
 “బవ్వలోనడు” గన్న సామెతఁ బట్టిపోదలంపు తా
 చొప్పు చొప్పుడెఁ దక్కు-వారలు శుద్ధశుంఠలు సారెకున్
 బిప్పిఁజైతము పేరి బెడ్డలు వేయఁ జొచ్చిరి మాపయన్.

అకిం

మత్త॥ “రామరా వెటులేని బైకిక రాఁగలే,,డని కొప్పుం
 గోముకైసరులఁతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగన్
 సాము సేయఁ డొడంగి రెండు నసత్యమే యొకపిద్యగన్
 వామ మార్గముఁబట్టి సారెకువాగ్వ్యయ మ్మొనరించుచున్.

అకిక

రంగిణీని మీవద్దకంపినాను. దానిని తాముచిత్తగించి గుణబోషములను వెల్లడిం
 తుదుగాక, నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగా నున్నది. యింకా పదిరోజులకు
 చారుచేసిన రుక్మిణీపరిణయ చెంపూప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రద్ధగాపరిసీలిం
 రుగాక.

(మక్కి-గిమక్కి-నకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణ లీలాతరంగిణి నుండి)

- (1) శ్లో॥ ...న నందతనయః కరపంకజేన పన్నర్ప శి + మ....,,
- (2) శ్లో॥ మయి మూత్రణాయ నదనా దృహి ర్గతే,,
- (3) శ్లో॥నవనీతచోర తవ శి + మాహరామి ... మమ శి + చుంబనమిదం....,,
- (4) శ్లో॥ గుభగే త్వదీయ మయి శోభనంభ + మమ దర్శయ,,
- (5) శ్లో॥ అధిరుహ్యనైష శయనంశయానమ,త్తనయాశుత్రోనిహితవాన్నిజంపదం
- (6) శ్లో॥ మమబాలికాభ + బిలేతవాత్మజోనిధధేకరాంబురుహమధ్యమాంగుళిం
- (7) శ్లో॥ ...అత్సమాతృవివృతా ననాన్తరే సమమూత్రయత్,,
- (8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాఽత్సనః పరిలిప్తవాన్...

శ్లో॥ దిశ్చాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కల వని యెఱుఁ
 గునది ఇందునుగూర్చిన విచారణమునకు శలభాలభనము, చూడఁదగు
 “ప్రమాదోధీనుతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతోనరామరా
 య స్యైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమగ్ధ ఇతి శివమ్,

మత్త: రామరాయని కైతలోని దురర్థపున్ విరసప్రయో
గామయ మ్మది త్రిప్పరానిది యాట మిన్నకయుండి వి
ర్యా మహేంద్రులు“ పశ్య” శబ్దముపైని సారకుఁ గొంద శ్రీ
మేము వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమె కొంటిమి గెల్పులకొ.
గెల్పులు.

వివరము:— ‘పశ్య’ అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపనర్తపూర్వక ‘పశ్య’ శబ్దము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కొముదీమతము, మొదటిది ప్రాచీనమతము, రెండవది నవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని మేము, రెండవదియే మంచి దని మహామహేష్వర పాథ్యాయతాతా శుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగుకొందఱువండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొక సంవత్సరన్నరవటకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే స్థిరమై న్నది. ఇందుఁ గొముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాదశ్రుతిసారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతా శుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పురుషోత్తరాక్షరశాస్త్రులవారు, ఇండు, తుట్టుతుదివారు బెల్లంకొండ రామా రావుగారిగురువులు, వీరు కడు శ్రీఘ్రముగా సోడిపోయి రని చెప్ప వలసినచ్చినందులకుఁ జింతింపఱుచున్నారము, మొదటివారుతమశిష్యుపేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు మీరు శ్రీరామాయణశాస్త్రులవారిశిష్యులగుజయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే నొండఁగొట్టఁబడిరి, అయివిద్వన్ముఖులు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట నేమియుప్రకటించిన‘పశ్యాంపుశ్యాం’అనుచిన్నిపొత్తము, వీరిలో వీరిట్లు ఖండనముండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్ను దాహరించిన మహామహేష్వర పాథ్యాయుల వారు తటస్థులుగా సుకతీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసినవిధియున్నను సర్వాపవాదక మగుగురుశిష్యన్యాయము దానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామా రావుగారు తమవాదము గెలిచినదనునంతోషముతో నిట్లాకరిపేరఁ బ్రకటంపించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్యా పశ్యాన పశ్యతః .

1 పాశ్చాత్య సూత్రముల వైసూత్రమునుంచి ఉపనర్తపదమును కాశికాకారుడైన వృత్తి చేసినాడు గానపశ్యశబ్దమసాధువు, కొముదీకారుఁడు అను వృ

1. చేయక పోయినందున పశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది సరి కాదు. 2. ముదీ కారునికంటె కాకి కాకారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీనమతమే సాధువు అని "పశ్యాం పుశ్యాం" గ్రంథ కారుడు వ్రాసినారు. 3. దీనిని నిఖండించి మంత్రవాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి గారి శిష్యులు నల్లని చక్రవర్తి వెంకటాచార్యుల వారు జ్ఞానాదిగుణములచే నధిపతుడు గాన కౌముదీ కారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదిక ప్రయోగములు మహాకవి ప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసినారు. 4. ఇందుమీద మహామహిమ సాధ్యము తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రి గారి శిష్యులయిన జయంతిభగీరథశాస్త్రి గారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాకి కాకారుడు తమిళవనాడు కాడు. ప్రాచీనుడు గాన నీతనిమతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5. దీనిని నిఖండించి వెంకటాచార్యులు గారు, కాకి కాకారుడు ఉపసర్గపదమును కొందరను వృత్తి చేయరని వ్రాసినందున కౌముదీకార మతము కాకి కాకార మతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 6. విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానాధ్యాయులును మహామహిమ సాధ్యములు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రి గారు ఉపసర్గపదమును అనువృత్తి చేసిన అన్నం భట్టాదులే పశ్యశబ్దసాధుత్వము సంపాదించిరి. కాతన్త్ర వృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు కూడ పశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారసత్వ వ్యాకరణమునందుకూడ అనువృత్తి లేదు. గాన పశ్యశబ్దము సాధు వేనని వ్రాసినారు. 7. (వాక్యార్థ గ్రన్థికా వ్యాకరణగ్రంథకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ) భాగవతుల హరిశాస్త్రి గారి శిష్యులగు పురిఘెళ్ల రామశాస్త్రి గారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్యశబ్దము ప్రయోగింపఁబడి యున్నది గాన కాకి కాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 8. ఇవియన్నియు అచ్చుపదేయున్నవి. ఇక 'పశ్యాం పుశ్యాం' గ్రంథకారులకు తప్పదు పాతుల స్వపక్ష సాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

సత్యవాదు.

హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బ్రసక్త్యయనే మబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అదియటులుండె. ఈ హితవాది సామధారి కడువృద్ధు, శాఖాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్బాష లాడుటలొక దప్ప సన్యత్ర యితఁడు మంచిచెడ్డల నెఱిఁ

నీరవా:ను, ఈతనివేరఁబ్రకటింపఁ బడినవైపత్రికయొక్కమాతృకమావద్దకువచ్చి
మున్నది. దాకెట్లుటోనున్న 19 అక్షరములును హంసవాదముంచిరామారావుగారు
వాదమునకు రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు
దిగ్గజముగను “సింహజోక్యమేలేకయున్నా” రనువారివాదమునత్యదూరము, ఈ
మొదలమునెఱుకొనిపంతులు బలపఱుపఁ గలవు.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

“...తైత్తిరీయములు చూడనికతన రామారావుగారు “పశ్య” అనునదిసరస్వతి
ముందు నానవేయనువిశ్వాసముతో నరసారావుపురవాసులు వాఁ యు నుత్తర
ములకు నమ్మించిరి పదపడి యథార్థమెఱిగి మిన్నకుండిరి. అది వారియూగ్య
తరు వేస్మెట్ల జూటుచున్నది. అనవసరముగాదూషించి మనబోటులూనర్పు ప్రవృత్తి
నలవలసఁ జేలఁదగునంశమును నేను వేట్రవాయనక్కఱలేదు. చేతనైనచోఁ బ
త్రికాముఖమున నొసఁగాముఖమున నొ సమన్యనుగూర్చి పండితసమక్షమునఁ బోనఁ
గూటయుక్తము, లేకా? యంతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము - యథార్థము నుప్పి
కొన్నచో మనకవ్రతిష్ఠలేదు - జన్మశతమున కేని రామారావుగారు, సమన్యను నేను
బంపలే, దనికాని, నరసరావువేటనభకు వచ్చివెల్లిపోయి పదంపడియుత్తరములు ప్రా
యఃపలే, దని కానియందు రని నేననుకొనను సమన్యతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో
నూటపదియట్లు తామిత్తుమనియులేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామారావుగారు
తిరుపతివైకపేళ్లరులకు నాచేతనే చెప్పిపంపిరి. నేనబద్ధమాడఁదగుదురా? 1
నీ రక్షకులు నుజనులై రాజించు పులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి

కణిత్త మీ నిష్టపడిన రూపెనగుఁట్ల హనుమంతరావుగా రవలిసాక్షి

విష్ణుర్వహ్యాఖ్యవిపులాగ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమాపైనిసాక్షి

వేమవరస్థుఁడౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినీదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి

తె 3. తైత్తిరీయమున్న వారిందతేల, రామారాయాఖ్యపండితరాజుగారొండె
“చెప్పివుత్తెంచలేదిట్టులవ్వ”డనుచు, బలికినకొ నాకుఁజాలు నొ ప్రాధులార.
రామారావుగారు న్నయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము ను

రిక్తకృష్ణరీతితరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని వే కాదు, అదియటులుండె,
కిమ్మటమేము ‘పశ్యశబ్దవిచారము’ అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహిమాపాధ్యాయ
యలవారివాదమును ఖండించుచు, “గ్రామంగచ్ఛన్ తృణం నృశతి” గా రా

దిట్టిన వారిసొంతికంపుబయలువగునే కాని వాదము నెగ్గదు- సమస్యపూర్తింగూర్చి చొప్పదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు డిద్ధబిద్ధాదులచే వ్రాలుచేయించితిరేమి? నానావిధముల మమ్ముఁ దిట్టియు వేటొకరిని బొగడియు నెవరికి 'బ్రహ్మపట్టము, గట్ట సుంకించుచున్నారోవారివ్రా'లే యందుఁ దగిలింపుఁడు- పస తెలియఁగలదు- ఏకకాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అనిరాఁగూడదని యేపండితుఁడునుబలుకఁడు- 'పండితాయతే,లుపల్కట వింతకాదు "సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థతోవృత్తితథర్థావచ్చినే శక్తిః"' ఇది నిష్కల్మషసిద్ధాంతము- గత్యంతరమేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుమీకీమాత్రమేని వ్రాయుట యనవసరమే- అంతేవాగులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేమాటమి నింతటితో నివ్వటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖంఛదానురోధేన"

ఇట్లు,

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త॥ అంతదనకును మావ్రతాపమహత్త్వమే యలరాగుతన్
జింత సొంకుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజులమ్రోతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోజుచు గోఁకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతసమ్మునఁ గుట్రఁజేయుచు మార్తు రుండుత మంబికా. ౨౪౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ దుదయింపఁ గావలెఁ జాల నందుల్కై తపం
బోలిఁ జేయుడుఁ మీరలెల్లరు నూగకే యిటు మోఁగుటల్
శీలవంతులు మెచ్చఁరంచును జెప్ప మంబరొ వారికిన్. ౨౪౧

తరల॥ పరశురాముఁడు రాజవంశముపై న వా రొనరించె నీ
పరశురాము లటుల్ పొనర్పమి ప్రిజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దఱి ఘటిలైన యుక్తిచెప్పమి తప్పు సత్యవి కంబికా. ౨౪౨

చ॥ కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దులు, మొద్దు, లంచు న
బృపుఁడమతెల్వి యంతయును శాశ్వతమై రవిచంద్రమౌనభః

కుపదపు లుండునంతవఱకున్ వెలుంగన్ గలుకంగఁ జూచ్చి రీ

కుపితులు గోఁకు వద్దెములకున్ దరి యంచును గాన మంబికా ౨౪౩

తే॥ ౧॥ అన్ని తిట్లకు నాఁటి సహనమున, కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబి
వారి మోముఁజూచినయంత వారిలోఁతు, స్వాంతమున కెక్కు కతన నానన మునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు టెట్టు లెవఁ డేవని నేయును దానిగుట్టు తా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భుజగాంఢముల కద్దతి నేఁ డెఱుంగు, నూ
ర్జితుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్ల? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్సభ* స్వాంతము దాఁచియేగుమి. ౨౪౪

పోష్టుముద్ర) } 4 సెప్టెంబరు 1911 } లైబ్రరీ
ఎగ్జూరు. } సోమవారం

*... ఈ వివాదమును గూర్చి కొంత వ్యాఙ్గత చూచిన నాటి రాత్రి 27 తేది... మీ
కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహిమ
హానందములు కలెను, నేనుకూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రావీలుండిన బాగుండును
... నౌకరీవీలులేదు, .. కొవ్వరపుంగపులు ఇక్కడనవధానములు చేయుటలో
అష్టావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించుకొ
నుట... వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని ... అష్టావధానము
ప్రధానముగా ముందువరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరిమఖ్యతమము, వారిఆశు
ధార గొప్పదేగాని ... వేలకొలదిపర్యాయములుతిరుగుచున్న మామూలుచక్రమే
గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయూరనిచ్చిన కథవారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారి
బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవ
లెను. మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు, నాయానందమతనికిఁ దెల్పుఁ
డు. మీరావారితోఁ దులగా వాదింప నేనిచ్చగింపను. గెల్చినవచ్చెడు ప్రతిష్ఠయెం
త? ఇంక నీవివాదములేల? మీరువదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలదు,
వారెట్టి పాండితికలవారని;... నాటి వివాద స్వరూపము, బీజము, ఎట్టివి? ఆయూర
నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు. యావదంశము మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ
బరమమిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ... గారిచే నయిన వ్రాయుంపుడు... ఇంకను అచ్చులోను
న్నరి కార్డుప్రూఫులయినను వెంటనే పంపుదురుగాక. వే. ప్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి పండితుండెవఁడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి నత్పథన్
మెచ్చెడి పండితుండెవఁడు? మే మభిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికవిత్వ మూతగొని పీకెదరంట? దడల్ప మీన మీ
నచ్చితుల్, వృథానుడులు నైఁకెదరంట? స్వపక్షు లంబి కా.

అరక

చ॥ ఎఱుంగని యట్టు “వీరు కపులే” యని యొప్పినతప్పు నైఁపు మీ
డైఁగితి మాస్యముండెటచుటే తడ వంతయు స్పష్టమయ్యె, నీ
శ్వరుఁ డొక సాక్షి వీ ర్నుడువు వద్దెములం దవు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ మను పల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంబిక? నీనెఱుంగవే.

అర2

ఉ॥ పత్రికవారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రులఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటించఁగ నెంచి మెచ్చు మా
భాత్రునిఘోషయున్, గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక సంపుతప్పిదము పండితమండలి నైఁపఁగాఁదగున్.

అర3

ఆ॥ వె॥ శక్తిలేక పూను ‘నర్తిఫిక్రట్టు’ లా, యువు లవమ్ము లేకయును దమంతఁ
దెండ్లివేశ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట.

క॥ అవనర మైనకతమ్మున, వివరించితి మంబ? ఘోషవితమెల్లను నీ
నవిధమున నెఱింగి యశృతము, దవిలించితిమేని నీవ దండింపఁదగున్.

అర4

శా॥ ఖండింపంగలశక్తి యన్నయెడఁ గాకవ్యగ్రణీవ్యగ్రతా
ఖండాహంకృతివారకం బయినయీకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింబుర్గద, సోదరుల్ వృథగ వాక్కండూతి వోఁ గొట్టుకో
“నెండుంగండి, గ నేమి దూలుదురు మా కేమంతలోఁ బోయెడిన్.

అర5

గీ॥ వారుమాటినకొలఁది నవారిగాఁగ, మాయశము లొకమునఁ బర్వమాకుఁ గీర్తి
కన్న నస్యలాభమ్ముల నెన్నుపొనిగి, లేకు ప్రకృతశేషమ్ము నాలింపు జనని.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పడుం
బుంతలవెంబడిం బడి ప్రభూతనయుల్ ‘కడు’ రోయ ‘దూయమా
నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక కుండు వొందఁగన్.

అర6

సీ॥ తలుపోరగామూసి వెలవెల్లమోముతో నెక్క “శశ్శోఛి” మాదిక్కుచూచు
తనయింటి యెదుటి కందలము రావేగవే యొక్క “శశ్శోఛి”, తల్పూచి వైచు
“వశ్య” వాదంబు ‘స్వప్నపుముల్లై’యయ్యో’నంచొక్క “శశ్శోఛి” నీరోడ్డుంగనుల
“కాశిక” నటుపాముగఱచెఁ గా’హు’మ్మంచు నెక్క “శశ్శోఛి” పండ్లురకకొఱుకు

గీ॥ కాశికనుజూపి “సూత్రార్లు” గ్రకుగ మనుచు, గోప్త కీడ్తురొ యేమొ నాకొంపదీసి
యంచు నెక్క “శశ్శోఛి” లా నటమటించు, నరస రాట్పురితో వమేమరుగుతఱిని

ఉ॥ “పాటిరి కృష్ణదాఁటి” యని వాగ్వ్యయము న్నును సారెఁజేయునా
కారణ మంతరంగము నగల్పంగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
చేర భయమ్ముఁ గొందు మటు చేకుటఁ జెన్నఁటిసేత లెన్నియో
కూరిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొప్పరపుంగవివత్తు లత్తఱిన్. ౨౫౪

చ॥ నకలము నీమనం బెఱుంగు నత్యవిదుల్ పలుమం దెఱుంగుచు
ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మగీషిహితమ్ముగ ముద్రితంబునున్
బ్రకటితముం బొనర్చి నప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ ద్ర
వ్వకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బాజ్ఞులకున్ వచియింతు మంబికా ౨౫౫

గీ॥ అంబి యంతకు మునుచేసినట్టి చెట్టి, సేత లొకతల వేమవరాతతాగ్ర
హారనత్సభాప్రత్యూహ మలవరింపఁ, బడ్డపాటు ల్లింకొకతల వ పశమని. ౨౫౬

ఉ॥ తప్పదు త్రోవలన్నియును దజ్జులు దగ్గము నేయ నంతతోఁ
గొప్పర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది* “రిజస్తరుత్తరం

* అనుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్పర } (రిజస్తరుత్తరపు నకలు)
పు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, కొప్పరము- } బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు
నంతమాగులూరుపోవు, గుంటూరుజిల్లా } కాకినాడ, & బందరు.
యొద్దనుండి.

అయ్యా, మీరుప్రకటించిన ‘గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము’, అను పాత్ర
ను జూచితిని, అయ్యది ‘సీ॥మాయమాటలకు నమ్మకమైన వ్యాఖ్యాత తులలేని పచ్చి
బూతులకు బుంగ’. అను మీశ్రవణానందమునందలి ముదసలిబోగముదాని పదై
మునకుదాహరణముగ నున్న దని చెప్పవలసివచ్చినందులకు జాలిపడుచున్నాఁడ
ను. ‘నత్యంవద’ ధర్మంచర; అనువేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములై

అప్పుడు పంజె: 'శే' సాకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు సత్యమున
వచ్చి వరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకగీ.

౨౫౩

న యన్మతవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానియోగిశాఖను, ఈనిధము
గనిచ్చవచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును. వినియోగిం
చి, ఇట్టివికృష్టోద్యోగమునకు, మీమిత్రులంగూడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, ఆ
సత్యవకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున కాయానముంగ
నించెతిరి.

2. పిడసో యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములనుబట్టి
ములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకులేఖవ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించు
కొని పిదప మావత్తిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచినహింపలేక వృధాభి
మాదులగుమిశాఖవారిదుర్బోధములకుఁగూడ లో నై యనవసరముగ నాననచగ్గు
యొకటి గల్పించి యన్మతక్రొత్తోపకృతిసేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలు
దుబ్బి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు
నభకు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు, వేంచేసితిరి.

3. అప్పటినుండియు విరామము లేనిమాయవ్రాతలకుఁ బూనుకొని మఱియు
వేరులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి న్వజనముచేఁగూడ నట్టి నే కొ
న్నిటిని బ్రకటంపించి యంతతోఁగూడఁదృష్టిలేక "హితోపదేశము" అనుపేరు
నఁ గొన్నియనుచితములు వ్రాసిప్రచురించితిరి, అప్పుడే మేము మీమీఁద గొంత
కష్టపరిగింపవలసియున్నను, ఎన్నటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపము
మును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటంతు రను సదుద్దేశముతో గొంతహితమును
గటవనెంచి 'జ్ఞానోపదేశము' అనుపేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసిమి కాని
మా'జ్ఞానోపదేశము' మీకడఁ జెవిట్టివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, నన
త్యముల ప్రోవైనట్టియు. "గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము"ను, వ్రాసిప్రకటించి
తిరి, అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువ్రాసిన యసత్యాంశములను వ్రా
యించుకొన్న యసత్యపులేఖలను, నారాయణశాస్త్రములకముగా ఖండించి లోక
మున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బ్రోత్సాహవఱవఁ బడుటచే

ఈ బట్టి వృథాప్రతిష్ఠలు నిట్టివదావదసార్యభౌము లై
సట్టి రవత్రిపాధికరణాన్యహృదతరు లైన కొక్షపుం

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెననుచురుద్దేముతో “గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము 87వపుటలో” కొప్పరపువారితప్పవాత్రు” అనుశీర్షికక్రింద సుకకల్పిత (ఫాగరీ) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతిమకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్రకటించినట్లును, సుకయనంబరభృతగఁ ధఁ గల్పించి యుదాహరించితిరి, ఈమీమాయవ్రాత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగానున్నది. అందులకై తగు చర్యనిరిగించుట మాకుఁగర్తవ్యము కావున మీకీలేఖయందెడల మొదలు 24 గంటలలోపల నా లేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతియెవ్వరివలనలభించినట్లు తెలుపనూహించితిరో వారిపేరుల నెఱింగించుచు, అట్టిమాయలేఖను మీరే యధి కారముమీఁదఁ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను, “అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో” అనుసామెతకుఁ దాదాగ్రాణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటంజేసి ముందుముందేమిసృష్టింతురో యానుభయముకూడ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టిచర్యతోనికి దిగ పలసినచిన్నగుండులకై విచారింనుచున్నాఁడను.

మరః :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియేయగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోనియుక్తులతోఁ గాలుముగడపక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుఁడు.

<p>వ్రాసినది, అనుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, బి.దుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏలబడియైదు (మిక్కిలిమిక్కిలకలు).</p>	<p>ఇట్లు, కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.</p>
---	---

చదువరులారా:—

పై రిజన్లరుత్తర మొందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

దిట్టల మాకు వాడులుగఁ దెచ్చినతావక తారతమ్య సం

ఘట్టన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్మ శాంకరీ.

౨౫౮

చేయనిపని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టిన దందురా? అటు
లేని వారిస్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీ రాములు.

4-4-13. కొప్పరము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

అన్నద్యురమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామమగు రామకృష్ణశాస్త్రిగారి
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా చ్రాయు విజ్ఞప్తి.

“...వృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయించుమని
ప్రతిజ్ఞ సేయనవచ్చును. “నింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుఁగవులు కాకి
నాడకు వచ్చెదరా!” అనిన తిరువతిశాస్త్రిగారు నివసించిన కాకినాడలోఁ జను
నవ్వదును, కాకినాడలోఁ బలునభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్నయెడల మాకు శత్రుఁ
డగువాఁడువచ్చి మఱ్ఱెడిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం బెప్పునవ్వ
దును, ఎంతకఠినముగాఁ గాలుద్రవ్యి నను నెదుటికివచ్చి శత్రువులు మార్గొనమి
చేఁ గాకినాడలో శుక విపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప నయస్తంభము
నాటి వచ్చినవ్వదును.....”

ఉత్తరింపుడు.


ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,

కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

దీనివలనఁగాకినాడలో—తి॥ వెంకటపులఁబరాభవించినట్లు సో
దరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్పష్టమే యగునేని దానినే విపుల
ముగాఁదెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క సకలును బ్రచురించినమాకు సో
దరులు రిజస్టరుత్తరము వ్రాయుటకర్థ మేమో? విచారింపుఁడు, “ధర్మ
దేవతచేతనఁట? వీరఁట? ప్రోత్సాహపటుపఁబడిరఁట?” “నాల్గ్లీలం
కీర్తయేత్” “బుద్ధి కర్తానుసారిణీ” శాంతం పాపం, ప్రతిహతమమం
గళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు”.

గా నలవారు *తప్పనుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం
దేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే.

౨౫౯

 చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజిస్టరుత్తరపుఁదుందుడుకుప్రసంగము వేమ
వరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నోజరగవచ్చును,
ఇఁక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధిం
చిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరింతుము.

గా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందుపని ముగించి ప్రస్తుత
ము మేమాప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజిస్టరుత్తరమువచ్చినందున దానికి
జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు నదరు విషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబో
వుచున్నామనికూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము,

చిత్తగించవలెను.

(సమృత్తిని)(1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, } శతావధానములు { బందరు,
(2) చెల్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, } బైరవప్రస్సు.
15-9-13.

*ది 27-10-13 సంగ||.....

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వకరిజిస్టరునొటీసును 21
గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియట్ల మీమీద డామేజి
తేవడమగునని నదరు నొటీసులో వుదహరించినట్టున్న అందులకు మీరు సోద
రకవులను క్షమాపణకోరినట్టున్న మాచుట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లో విశేషవాడుక
కలుగజేసినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగివుండి మీసా
మధ్యతను గురైరిగి యుండుటచే అందుల నిజానిజములు ప్రత్యేకంమీచేత వినగో
రి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను. దివ్యచిత్తముకు తేవలెను

విధేయుడు, పసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

ఇందుఁ దుట్టతుదనుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాటియువధానమునకు
మంగళశ్లోకమని యెఱుఁగఁదగు, ఈయవధానమునకు సంబంధించిన
విశేషములు సమగ్రముగాఁ దెలియఁగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి
యచ్చయియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను.
దానివెల పోస్టేజీతో రు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురంబుచేసె నెక చెన్నఁడు, వేమవరంబు నేడ పూ?

చెన్నపురంబుగాఁ దొడఁగెఁ జెన్నయగారియదారతాపిచే
నెన్నివధానముల్ నలిపి యేమిఫల? మ్మిటువంటి యన్నదాసొ
న్నతి యిట్టితృప్తియును నెందొకటకొ గన మోమహేశ్వరీ.

౧

ఉ॥ ఎందఱు పెద్ద లన్నిలిసి? తెందఱపాదరజంబుచేత ని

మ్మందిరముకొ బవిత్రగరిమమ్మున నించితి? నెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితివి? నపులు గొంద టదేమొకాని నికొ
జిందఁగ నాడువారఁట? యిసీ? యిసి? యొసితావధానమా

౨

ఉ॥ అన్నముకోస మామడల కామడ లేగడికాల మన్నసొ ?

“సున్నయు హల్బి”యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపునఁ జేసి గాక యీ
యన్నతు లింద టిట్టి క్రియ నెక్కటఁ గిక్కిఁటియంగ నేల? మా
యన్న ? శతావధానమ? కృతార్థమవై తివి వేయు నేటికికొ.

౩

తే॥ గీ॥ “భాగ” పదమిప్పటికిఁ బుణ్యభాగియయ్యె

“చెన్ను” పదమిప్పటికి నుతిం జెన్నుమీతె

వేమవర మగ్రహారంబు హేమవరపు

నగ్రహారంబుగా మాతె నఁబ? గుపుడు.

౪

చ॥ జననపులగ్నమం దలకు శక్రగురుండును శుక్రుఁడుకొ గుజం

దును నలరాహువుకొ నను ఘనుం బొనరించెడినంతె కాని యే

నును నెక సతగ్రవీశ్వరుఁడసొ “తిరప” య్యయ్య నెక్క హేటి యొ

యన ఘకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గవ్వమ జేయవజ్రముకొ. వె॥ శా॥

నీ॥ మరల నెప్పుడు మీరు మాకు లభింతురో వందనంబయ్య? విద్వాంసులార? మంచిపద్యములు క్రమ్మట వినుటెన్నఁదో జోహారులయ్య? యోగుకవులార? కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచుటేనాఁటికో మీకుఁ బ్రణామముల్ మిత్రులార? మరల నెన్నఁడు కనంబడునె మీకన్నీరు మీకు మంగళ మోయమిత్రులార? తే॥ గీ॥ మరల మాచేత శారదమాన్యచరిత, ఉరకయెన్నఁడు చేయించునో? శతావధానమా? దివ్యకీర్తి కథావిధాన, ధానమా? నీకుఁగూడ వందనములమృత.

నీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు భా, గ్యన్వవాయుండు చెన్నయ్యగారు వరమసాధువు మేళచెఱువు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు యజ్ఞోపవీతాన్వయాంభోధి కబ్బుండు, వేంకటాచలపతి వితతయశుండు భాగి వంశ్యుండు వెంపటివారికిం, దత్తుఁ, డైన వెంకటసుబ్బయ్యార్యవరుండు గీ॥ అశ్వమేధంబో? రాజసూయంబో, సత్ర, యాగమోనాఁగ నవధానమలవఱిచిరి సాటి వెల్పఁటివారును సాటిలేని, వారు వారికిఁగూడ నావందనములు. తి॥ శా॥ గీ॥ ఇతరశాఖయటంచు లొనించుకేని, భేదమెన్నక ననుఁ దద్దఁ పేర్మఁజూచి గౌరవించినమి మ్రొన్నఁగలనెయేను, నర్వనములార? వెల్పఁటిచతురులార? చ॥ తిరువతి యేన్దు గాఁగ గడిదేఱిన శిష్యు లనేకు లొప్పుమైఁ బొరిఁబారి రోజుచున్ దనచుపొంతను బెబ్బలిపిల్లలట్టు చూ పటులకు దోపఁ గేల నెకవాటిది, బెత్తముఁబూని వేంకటే శ్వరుండు శతావధానమను “నర్కసు” జూపెడిఁ జూడుఁదోబుధుల్.

వె॥ శా॥

చ॥ తిరువతి వ్యాఘ్రమై బయలుదేఱిన శిష్యులు గున్న యేన్దులై వఱలఁగఁ దేఱఁగాఁ దగినవారలు బెబ్బలిపిల్ల లెల్లమా రురు కపికురురమ్మ లయి తోపఁగ వేంకటశాస్త్రి వీరకే సరిగ శతావధాన మను “నర్కసు” చూపితివమ్మ శాంకరీ. తి॥ శా॥

నీ॥ “కాసుచొప్పన నింతగా నార్జనముచేసి, తెంతదెచ్చినను మాకింతలేదు గడగడలాడి నెన్ గానఁగా నేతెన్దు, గానఁబోయిన మమ్ముగాంచు టరిది ప్రీతితో నీకు నర్పింతురెంతైన మా, కింత యిచ్చయు నెంతు రెంతో యనుచు నేవించి నీకు వాంఛితములిత్తురు నేవ, గావించినను మాకుఁ గాసు నీరు”

గీ॥ అనుచు మునుపెన్నఁదో యాడినట్టి మాట, కన్యభాత్వంబుగూర్చి నిగ్గందఁజేసి
తై న నేమయ్యె నీయుత్స రాదికమ్ము, లీవ తైకొమ్ము? యోవెంకటేశ దేవ.

ఉ॥ కాశికనుండి యొండెడకుఁ గాల్గదలింపనివానిఁ గాశివి
శ్వేశుని చెచ్చి యొక్కయెడ నింటికి దాపున నిల్పె నద్యశో
రాశి భవత్పితామహుఁడు పాఞ్జుఁడు; తిర్వతివేంకటేశ సూ
రీశుల నీపుతెచ్చు టది యేమి శివము చెన్నయాగ్రణీ. వె॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునికొ గ్రహించిరొ బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారి పే
రివ్వఁసుధకొ జెలంగునటు లెంతయు సోమిన చెన్నయాదులం
దెబ్బిధిసేనిఁ పేర్చి భరియించుచు మేల్ సరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరో? యింక మాకు సెలవా ! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

సీ॥ ఎక్కించితివిగదా? యేగుచో మేనాల, నర్వతస్సుమవృష్టి సంకులముగ
పట్టించితివిగదా? బ్రహ్మరథముఁగూడ, స్వస్తి వాచనపురస్సరముగాఁగ
కల్పించితివిగదా? గాఢోత్సవమ్ముల, వారాంగనాకదంబములతోడ
తాల్పించితివిగదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నాబాలవృద్ధంబు గాఁగ

గీ॥ దురభిమానగ్రహవేశ భూమభూపి, తావ్రయోజక గర్తపురాంతర స్థి
తాత్మవద్ధతిపక్షానుయాయుసుజన, సంకలిత నిత్యమూర్ఖ, ఆసనపుఁజర్చ.

సీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
“బ్రాహ్మణత్వం బూడివడ్డదే యాకనం, బందుండి” యనుకూళ లెండు లేరు
భక్తి సారస్యప్రపత్తిసత్తావిత్త్వ, మలవడకున్న బాహ్మణులు లేరు
పరమపాతివ్రత్య పరిపాకగరిమఁ జె, న్నైనలారకున్న గేహినులు లేరు

గీ॥ ఒక్కవద్ధతి దౌర్భాగ్యముండుఁగాక, అదియుపానదుపాయ సంపదకు నెదుగు
దూరగులెఱుంగరకట? నీసౌరుసుకవి, వినుతసుఖభూమ యొకొండవీటిసీమ.

వె॥ శా.

సీ॥ ఏయింటఁజూచినఁ బ్రాయశ్చిత్తంబుగఁ జేతి, జిడ్డువాయని మంచిగడ్డపెరుగు
ఏపొలదబరసినఁ గాపుటాండ్రు చరించు, పలుకఁబాటినచాలు పంటచేలు
ఏబావిఁగనుఁగొన్న ‘సేబా’ననఁగఁజాలు, నమృతంబుతోఁ బోరునట్టిసీరు
వీశ్రామ మేగిన నింత లంతలు గూడఁ, బదధూళిఁ దలఁ గోరుభక్తివారు

శ్లో॥ బ్రహ్మశబ్దంబుదాల్చిన పాడుదండి, కుజనులనుదాల్చు పద్ధతికొలుకుఁగా నె
పాదరక్షలు దాల్చంగవలయు నీడు, విభమెఱిఁగినామ యొ కొండవీటి నీమ.

తి॥ శా॥

ఆయీపద్యము లేయేసందర్భమునఁ జెప్పఁబడినవోయాయూసంస
ర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

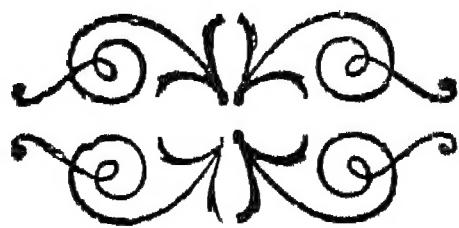
మంగళశోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పడేభ్యో నమ
సాగరః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు స్వస్తి శతావధానవిధయే విద్వజ్జనా యాంజలి
ర్యుక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య సంఘాహితే. ౧౭ తి॥ శా॥

గద్య

ఇదిశ్రీకింకవీంద్రఘటాపంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలనరస్వతీ
శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వరసంకలితంబును
అనృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరినీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీపరజేవతార్యణమస్తు.



తెప్పొప్పల పట్టిక.

ముఖ్యముగా దిద్దవలసినవి.

పుట.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
13	20	పంక్తి పూర్తిగా	పంక్తి పూర్తిగా
27	14	అగు	అగు.
30	4	లుద్దడు	లుద్దడు.
31	26	గుపడగ	గుపడగ.
32	4	ఉవ్వెత్తుకా	ఉవ్వెత్తుకా.
41	13	జయం	జయం.
68	1	చుంబండ	చుంబండ.
68	16	దశభి	దశభి.
68	20	బాబు	బాబు.
71	6	మార్పాల	మార్పాల.
72	17	హామ	హామ.
75	9	మయ్యెనా	మయ్యెనా.
102	2	గలంగ	గలంగ.
103	16	హేహాబు	హేహాబు.
103	25	భీషా	భీషా.
105	1-3	పంక్తులలోని, శ్లోకము, నీసము, ఇవి	పంక్తులలోని, శ్లోకము, నీసము, ఇవి
111	16	నత్వ	నత్వ.
112	7	వ పంక్తి, నీసపద్యము తుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి	వ పంక్తి, నీసపద్యము తుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి
112	26	వేకాడు	వేకాడు.
116	8	వచ్చినే	వచ్చినే.

నుత్తరములలో నెకటి రెం డిట నుదాహరించెదము.

“యీ... రావుయిదివరకుతమనోటినులోనికివచ్చినవాడె. యీతడు మావల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగనెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికామూలమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నాయభిప్రాయము* ... వట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయలలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రిక లీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభినవసరస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీగాధను... తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింపబ్రార్థించుచుచున్నాను.

చేపూరి లక్ష్మణకవి

6-2-14

“చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన ప్రస్తుత కాలమున గాకవులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింప నున్నందునోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నాడు అట్టిపిచ్చివాితలనేని బ్రతుగనిచ్చుటంత మందిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కాననటువంటి ఈ పుడువాితలకు మీరు జవాబు నొపంగుట సమంజసము కాదు గనుక నన్నుబోట్లందులకు తగియుందురుగదా? యీసంగతినెరిగియోయెరుగకయో వట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములనుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి వంపినను బ్రచురింపకమిన్న కొనుచున్నారు. అందుచే హితకాఠిణి, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయున్నవి. యింతయేల యీమధ్య..... గారికి ... పలన కలిగినవరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియన్నాను. అదియే మగునో తెలియదు....,,

చింతామణిరాజగోపాలం

14-1-14

ఉ॥ వానిది సొరు గాద యలవానిది నాల్క-యఁగాద, తోచిన
 ధైర్యుడే ననత్యములనే నొగడించునె, యట్టివాఁడు ఇ
 జానిస్వనామ మూనినను జందన మూనిన రాసభంబె దూ
 రానఁ బరిత్యజింతు రలవ్రాయన కానినుడుల్ బుధాగ్రణుల్.

౫

ఉ॥ ఉన్నది యన్నయట్టులుగ నొప్పిక మీట లిఖింతు మంబరో ?
 కన్నపుదొంగ చాతలప్రకారము నొటికి వచ్చినట్లుగాఁ
 బన్నము, బన్న మూగుకువ్రాయన కాండ్లరాన నుంచి వి
 ద్వన్నత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెసకొ.

౬

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్లవసిష్ఠగవీరవంత్రికై
 మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తముడై తప మాచరించి బ్ర
 హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె స్వ
 ర్గతి నొకరాజసూతికి నురప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచుకొ

౭

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిగి గాధిజుఁ జేయపు వేనినేని యా
 చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని ఇవతియన్నను జేర్చఁ బోయి తాఁ
 బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృతార్థుఁ డయ్యెనే?
 అడ్డఁడె యింద్రుఁడొపయికథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా

౮

(పౌండ్రకవాసుదేవీయము)

ఉ॥ ఉండు) జగమ్మునందు మును పుండినయట్టులే యుండు వారు పె
 క్కండు), వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొంచ ట్రెల్లా చే
 కొండ్రవమానముకొ డమకుఁగూడనిబల్ బిరుదుల్ ధరించి; యీ
 *పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో?

౯

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషముని యిట్టులనియె నాతనితోడకొ,, ఉ॥...నీదువాక్యముల్,
 మానవనాథ? యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ జూడఁగకొ,, క॥ హరియొ
 క్కడ? నీవెక్కడ? హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్వరమాణువుల